

ORNAMO ART & DESIGN FINLAND

DESIGN Pulssi

,26

Design Pulssi 2026

Raportti muotoilualan työmarkkinoista, yritystoiminnasta, suhdanteista ja tulevaisuuden näkymistä kyselytutkimukseen pohjautuvien tilastojen valossa.

KIRJOITTAJA Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut
Pekka Lith

TOIMITUS Emmi Putkonen

TAITTO Emmi Putkonen

JULKAISIJA Ornamo ry 2026

ISSN 3087-5730

Ornamo ry on vuonna 1911 perustettu muotoilijoiden järjestö, jonka tarkoituksena on valvoa jäsentensä ammatillisia, oikeudellisia ja taloudellisia etuja. Osana tätä työtä Ornamo on tuottanut vuosittain tilastotietoa alan palkansaajien työmarkkinoista, yrittäjistä ja toimialan suhdannekuvasta. Tarkoituksena on lisätä ymmärrystä muotoilualasta jäsenistön ja sidosryhmien keskuudessa. Käsillä oleva raportti on yhteenveto Ornamoa ry:n helmi-maaliskuussa 2026 tekemän kyselytutkimuksen tuloksista. Kyselyyn vastasi määräaikoihin mennessä 544 alan ammattilaista.

Kyselyyn osallistuneista palkansaajia ja heihin rinnastettavia yhä työ-sopimussuhteessa olevia lomautettuja henkilöitä oli 249 henkilöä. Yrittäjiä ja yritysten edustajia sekä yrittäjiin rinnastettavia freelance-reita (ml. kevytyrittäjät) oli yhteensä 102 henkilöä vastanneista. Työttömiä työnhakijoita, joita käsitellään raportissa yhdessä palkansaajien kanssa, oli 57 henkilöä. Muotoilualan päätoimisia opiskelijoita oli 136.

Ornamon vuoden 2026 kyselytutkimukseen on sulautettu takavuosi-erikseen suoritettut toimiala- ja suhdannekyselyt sekä työmarkkinakyselyt yhdeksi tiedusteluksi. Samalla erilliset suhdanne- ja työmarkkinakatsaukset on tiivistetty erityisteemoinen yhdeksi esitykseksi. Oheisessa raportissa kuvataan ensin alan palkansaajia ja yrittäjyyttä, jonka jälkeen tarkastellaan alan opiskelijoita sekä muotoilualan vastuullisuusosaamiseen ja tekoälyn hyödyntämiseen liittyviä erityisteemoja. Raportin on laatinut tutkija Pekka Lith (Suunnitelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith).

Ornamo ry:n yhteyshenkilönä on toiminut tutkimuspäällikkö Emmi Putkonen.

Sisällys

OSA I.....	6
Muotoilualan palkansaajat	6
1 Palkansaajien profiili	7
1.1 Ammattinimike, sukupuoli ja ikä.....	7
1.2 Työsuhde ja työnantajatyypit	9
2 Muotoilualan palkansaajien työllisyys.....	12
2.1 Yleinen työllisyystilanne.....	12
2.2 Alan työllisyystilanne Suomessa.....	14
2.3 Työpaikkojen vaihtuvuus	17
2.4 Työttömänä olevat muotoilijat	18
3 Palkansaajien ansiot.....	22
3.1 Kuukausipalkkojen taso.....	22
3.2 Palkkakehitys 2025–26.....	26
3.3 Ansiotasoon vaikuttavia tekijöitä	28
3.4 Ansiotaso sukupuolittain	32
3.5 Palkkatyytyväisyys.....	32
3.6 Työnantajien palkkakäytännöt ja palkka-avoimuusdirektiivi	36
4 Työviikon pituus ja tyytyväisyys.....	39
OSA II.....	42
Yritystoiminta muotoilualalla	42
5 Muotoilualan yritysprofiili	43
5.1 Yrittäjyyden muodot ja yrittäjien tausta	43
5.2 Yritysten ikäjakauma ja kokoluokka	47
5.3 Yritysten toimialat	49
6 Keskeiset markkinasegmentit.....	51
6.1 Asiakastoimialat.....	51
6.2 Julkiset hankinnat ja hankintalain uudistus	53
7 Ajankohtainen suhdannekuva ja työtilanne	57
7.1 Toteutunut kehitys.....	57
7.2 Lähiajan odotukset	58
7.3 Toimeksiantojen määrä ja palkkiotaso	60
7.4 Tyytyväisyys palkkiotasoon ja työtilanteeseen	61

8	Kasvuyrittäjyys.....	63
8.1	Kasvuyrittäjyys Suomessa	63
8.2	Kasvuhakuisuus muotoilualalla.....	64
9	Sivutoiminen yrittäjyys ja muut sivutoimet	66
	OSA III.....	70
	Muotoilualan opiskelijat	70
10	Opiskelijoiden muotokuva	71
10.1	Opiskelijoiden tausta, tavoitetutkinnot ja oppilaitokset.....	71
10.2	Opiskelijoiden työskentely ja työmarkkinanäkemykset	75
	OSA IV	79
	Kestävä kehitys ja vastuullisuus-osaaminen	79
11	Muotoilu ja vastuullisuus.....	80
11.1	Vastuullisuuden ilmenemismuotoja.....	80
11.2	Vastuullisuusosaaminen muotoilijan työssä	81
11.3	Vastuullisuus muotoilualan yrityksissä	85
	OSA V	88
	Tekoäly- teknologioiden vallankumous	88
12	Muotoilua tekoälyllä	89
12.1	Digitalisaatiosta ja tekoälystä yleisesti	89
12.2	Tekoälyn hyödyntäminen Suomen yrityksissä	91
12.3	Tekoälyn käyttö ja vaikutus muotoilualalla.....	92
	Yhteenveto.....	98
	Lähteitä	104

OSA I

Muotoilualan palkansaajat

1 Palkansaajien profiili

1.1 Ammattinimike, sukupuoli ja ikä

Ornamentin vuoden 2026 kyselyyn vastanneista muotoilualan ammattilaisista 46 prosenttia (249 henkilöä) toimi toisen palveluksessa palkansaajan alkuvuonna 2026. Palkansaajista neljä prosenttia oli lomautettuina kyselyajankohtana.

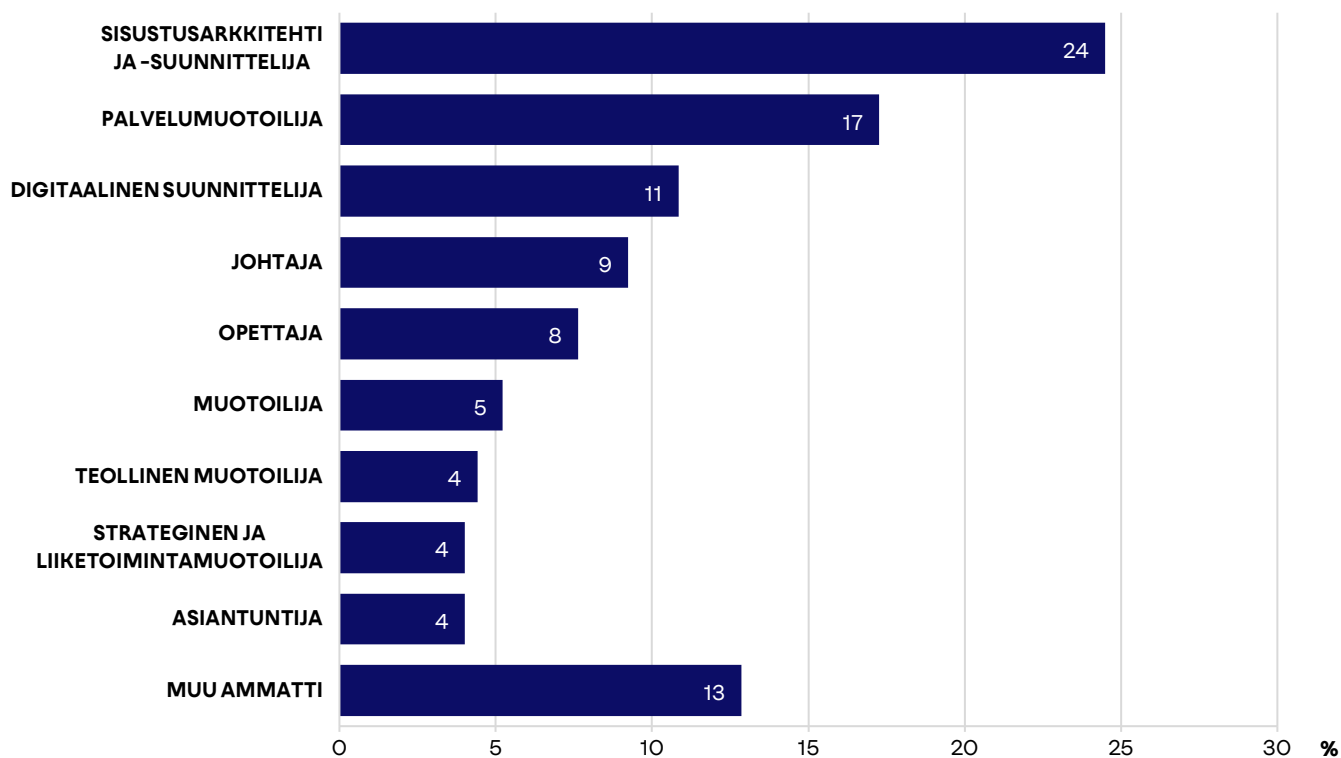
Lomautetuilla on työsuhde voimassa, joten heitä käsitellään kyselyaineistoon perustuvissa tilastoissa palkansaajina, ellei asiasta ole eri mainintaa.

Ammattinimikkeittäin katsottuna kyselyyn vastanneista sisustusarkkitehteja oli 24 prosenttia ja palvelumuotoilijoita 17 prosenttia. Digitaalisia suunnittelijoita oli yksitoista prosenttia (Kuvio 1).

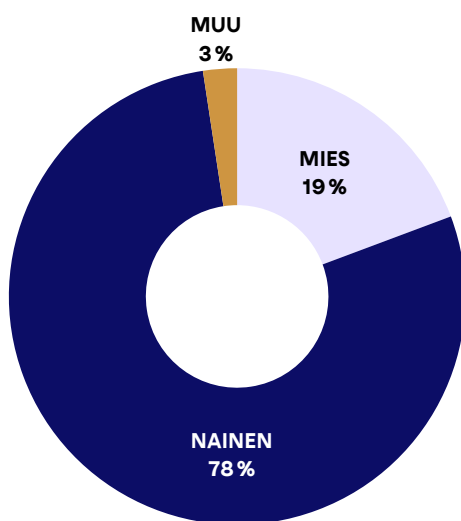
Sukupuoleltaan vastanneista naisia oli 78 prosenttia, miehiä 19 prosenttia ja tuntemattomia kolme prosenttia. Ammateittain tarkasteltuna naiset ovat suurena enemmistönä (yli 90 % vastanneista) sisustusarkkitehtien, opettajien, muotoilijoiden ja asiantuntijoiden keskuudessa. Vain teollisista muotoilijoista selvä enemmistö vastanneista on miehiä. Iältään vastanneista alle 30-vuotiaita oli seitsemän prosenttia, 30–39-vuotiaita 29 prosenttia, 40–49-vuotiaita 34 prosenttia, 50–59-vuotiaita 22 prosenttia ja vähintään 60-vuotiaita kahdeksan prosenttia vuonna 2026 (Kuvio 2).

KUVIO 1

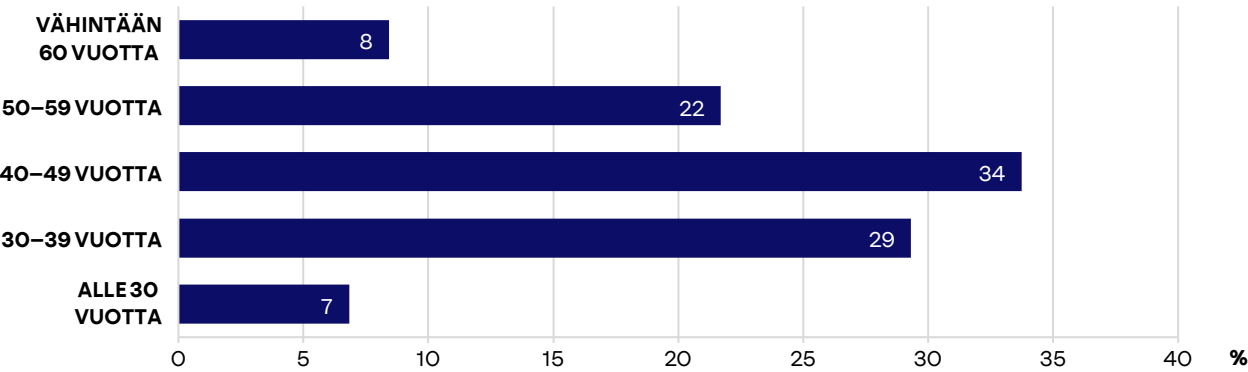
Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneet palkansaajat ammattinimikkeittäin (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 2

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneet palkansaajat sukupuolittain (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 3 Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneet palkansaajat ikäryhmittäin (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

1.2 Työsuhde ja työnantajatyypit

Muotoilualan palkansaajista (pl. lomautetut) 75 prosentilla oli *vakituinen kokoai-
katyö* vuonna 2026. Kolmetoista prosenttia oli *määräaikaisessa kokoaikatyössä*.
Vakituksessa *osa-aikatyössä* oli seitsemän prosenttia ja viisi prosenttia työsken-
teli määräaikaisessa osa-aikatyössä. Vakituista kokoajatöitä tekevien osuus on
pientynyt hieman edellisestä vuodesta, mutta muotoilualan ammattilaiset
poikkeavat Suomen kaikista palkansaajista siinä, että osa-aikatyöntekijöiden
osuus palkansaajista yhä on pienempi kuin Suomen työllisessä työvoimassa kes-
kimäärin.

TAULUKKO 1 Muotoilualan palkansaajat 2026 ja Suomen kaikki palkansaajat
työsuhdetyypeittäin 2025, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2025;
Työvoimatutkimus, Tilastokeskus).

	Osuus kyselyyn vastanneista 2026, %	Osuus Suomen kaikista palkansaajista 2025 %
Kokoaikatyössä	88,3	81,5
– vakituinen kokoaikatyö	74,9	72,4
– määräaikainen kokoaikatyö	13,4	9,1
Osa-aikatyössä	11,7	18,5
– vakituinen osa-aikatyö	7,1	12,4
– määräaikainen osa-aikatyö	4,6	6,1
Yhteensä	100,0	100,0

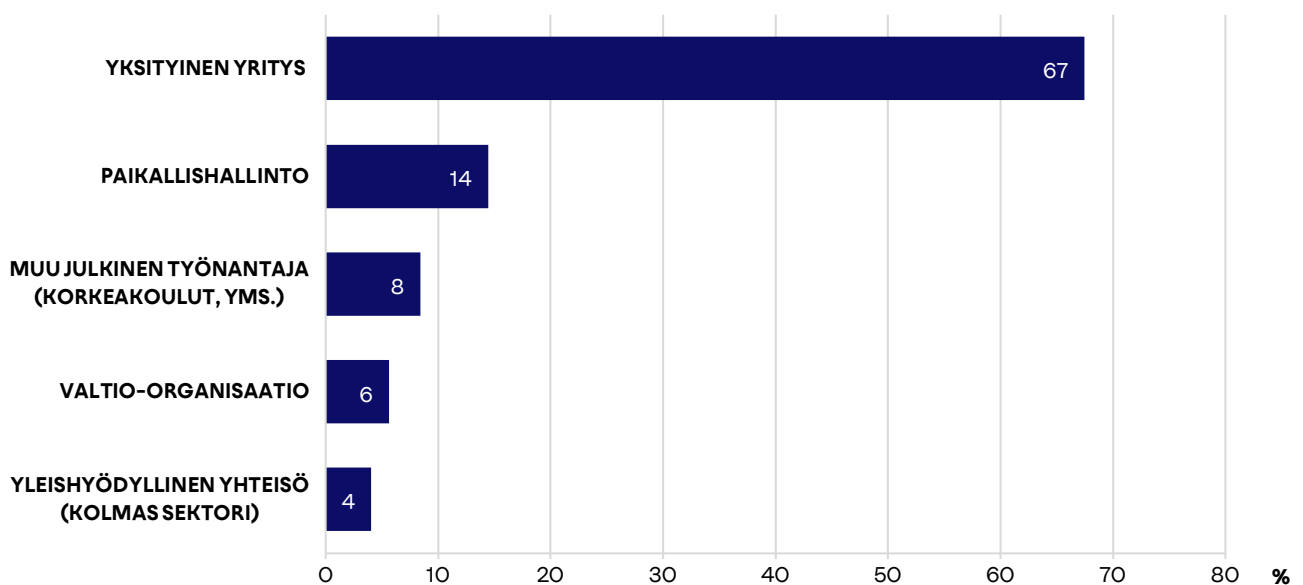
Palkansaajista 71 prosenttia työskentelee yksityisissä yrityksissä tai yleishyödyllisissä yhteisöissä (säätiöt, yhdistykset). Julkisyhteisöissä (paikallishallinto, valtio-organisaatiot, muu julkinen ala) on 29 prosenttia palkansaajista. Tarkempi toimialakohtainen tarkastelu osoittaa, että 15 prosenttia muotoilualan palkansaajista työllistyi korkeakouluissa ja yksitoista prosenttia julkishallinnossa. Kolmanneksi ja neljänneksi tärkeimpiä työnantajia ovat teknologiateollisuus sekä insinööri- ja arkkitehtitoimistot, joiden jälkeen tulevat ICT-ala ja sisustusarkkitehtitoimistot.

Muotoilutoimistoissa työskentelee vain neljä prosenttia alan palkansaajista. Siten pääosa kyselyyn vastanneista muotoilijoista työllistyy muualla kuin alan erikoistuneissa palveluyrityksissä. Osa yritysmuotoisista työnantajayrityksistä voi olla tosin monitoimialaisia, mikä kannattaa ottaa tarkastelussa huomioon. Digitaalisen muotoilun tai digitaalisen palvelumuotoilun kehitys, jossa tekoälyllä on kasvava merkitys, voi muuttaa työllisten toimialajakaumia jatkossa. Tekoälyteknologioiden kehitys voi myös vähentää muotoilutyön ostamisen tarvetta alan erikoistuneilta yrityksiltä.

Työnantajien kokoluokittain tarkasteltuna 55 prosenttia palkansaajista työllistyi suurissa vähintään 250 henkilön yrityksissä tai julkisyhteisöjen organisaatioissa. Keskisuurissa organisaatioissa työllistyi kuusitoista prosenttia. Osuudet ovat suuria, sillä esimerkiksi keskisuuria ja suuria yrityksiä on vain 0,8 prosenttia Suomen yrityksistä (pl. alkutuotanto). Myös pienten 10–49 henkilön työnantajayritysten osuus (23 %) oli muotoilualalla huomattavasti suurempi kuin se on yrityskehittäessä keskimäärin (3,2 %). Mikroyritysten osalta tilanne on täysin päinvastainen.

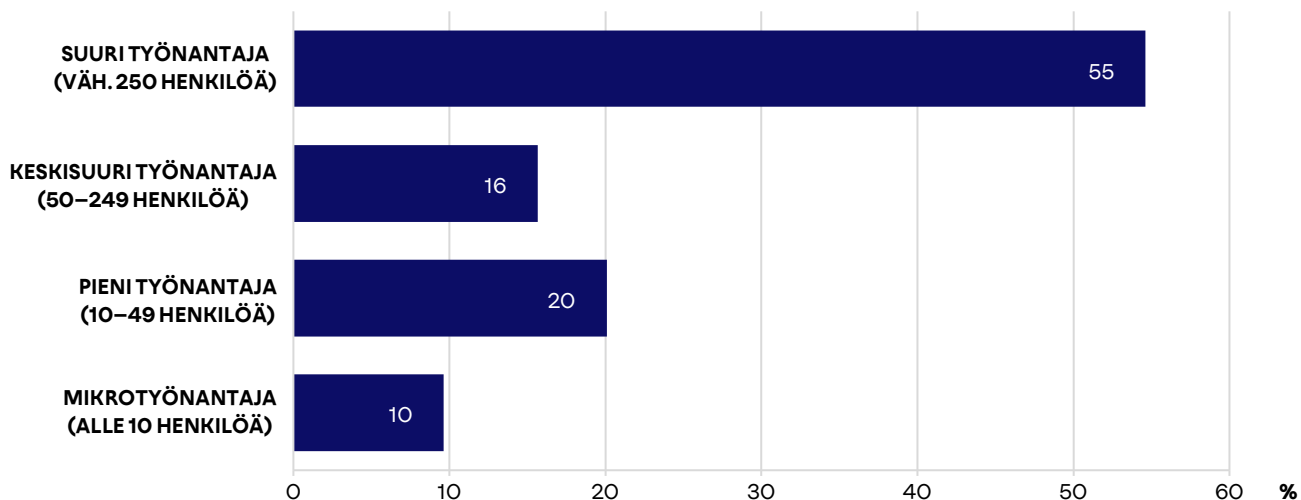
KUVIO 4

Muotoilualan palkansaajat työnantajatyypeittäin vuonna 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

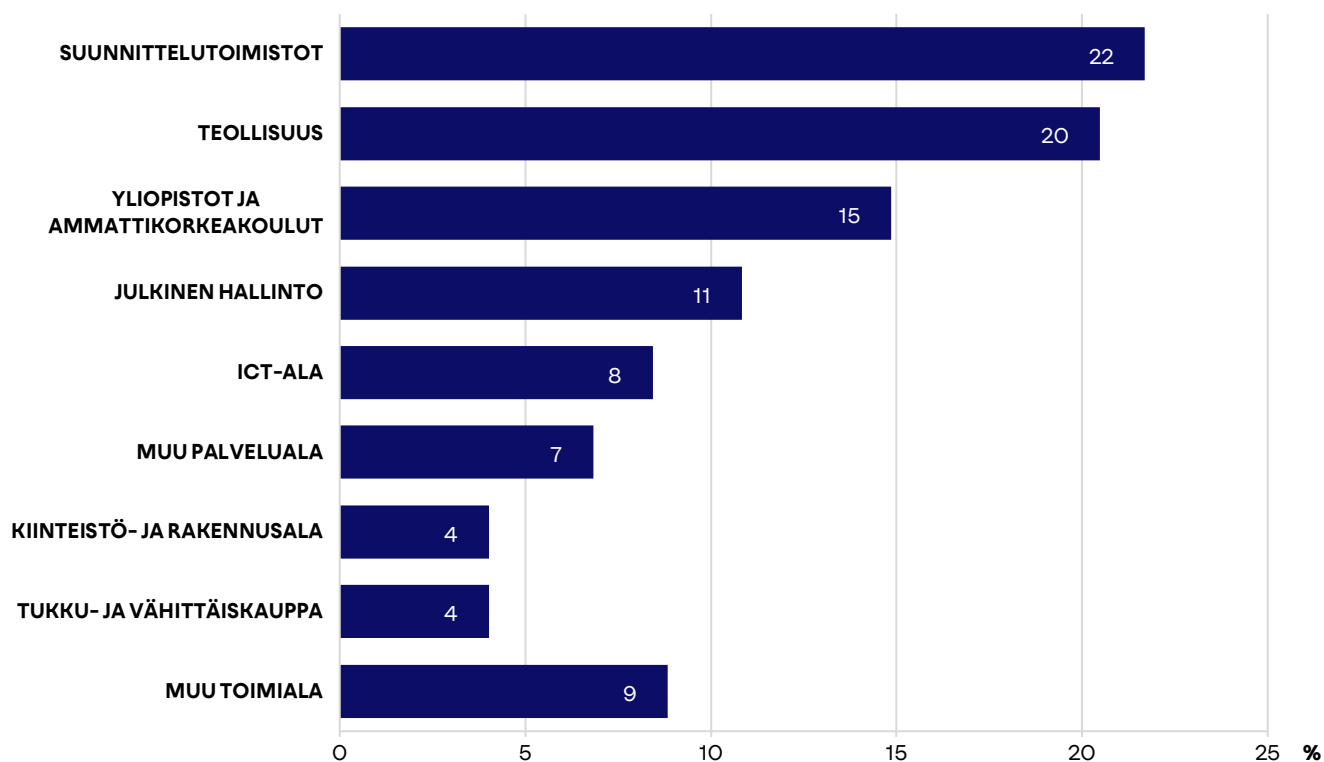

KUVIO 5

Muotoilualan palkansaajat työnantajan kokoluokittain 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 6

Muotoilualan palkansaajat työnantajan toimialan mukaan vuonna 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

2 Muotoilualan palkansaajien työllisyys

2.1 Yleinen työllisyystilanne

Kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHÄ-keskus) *työllisyyskatsauksen* mukaan kuntien työllisyyspalveluissa oli helmikuun 2026 lopussa 348 000 *työtöntä työnhakijaa*, mikä oli 21 600 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Edellisestä kuukaudesta työttömien määrä nousi 1 600 henkilöllä. Työttömistä työnhakijoista kokonaan lomautettuja oli 28 300 henkilöä. Edellisestä vuodesta *lomautettujen* määrä nousi 200 henkilöllä. Keskimäärin työttömiä työnhakijoita oli 12,7 prosenttia työvoimasta, mikä 0,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

Työttömien työnhakijoiden määrän on lisääntynyt myös Suomessa asuvien *ulkomaan kansalaisten* keskuudessa. Yhteensä työllisyyspalveluissa oli työttöminä työnhakijoina 50 100 ulkomaan kansalaisia helmikuussa 2026, mikä on 200 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden helmikuussa. Ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista helmikuun lopussa 11 900 henkilöä oli EU/ETA-maiden kansalaisia, mikä oli 100 henkilöä vähemmän kuin vuosi sitten. Pelkkä ulkomaan kansalaisuus ei tosin kerro koko totuutta koko ulkomaistaustaisen väestön työllisyystilanteesta.¹

Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyys kasvoi 4 500 työnhakijalla edellisestä vuodesta ja yhteensä nuoria oli työnhakijoina 42 600 henkilöä maaliskuussa 2025. *Ikääntyviä yli 55-vuotiaita* oli työttöminä 87 900 henkilöä eli heitä oli 4 900 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Helmikuussa 2026 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttöminä olleita *pitkäaikaistyöttömiä* oli 139 800 henkilöä, mikä oli 26 500 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttöminä olleita oli pitkäaikaistyöttömien joukossa 71 000 henkilöä eli miltei puolet.

Laaajan työttömyyden käsitteen mukaisesti työttömien työnhakijoiden ja erilaisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tai palvelujen piirissä oli yhteensä 438 100 henkilöä helmikuussa 2026. Palvelujen piirissä oleviin lasketaan julkisyhteisöihin

¹ Varsinaisen ulkomaalaistaustaisuus-käsitteet mukaisia työttömyystilastoja ei julkaista, mutta työssäkäyntitilaston mukaan vieraskielisiä (pl. suomi, ruotsi ja saame) työttömiä oli Suomessa jo vuoden 2024 lopussa 68 442 henkilöä.

ja yksityiselle puolelle palkkatuilla tukityöllistetyt, työvoimakoulutuksessa, valmennuksessa sekä työ- ja koulutuskokeilussa olevat. Heihin luetaan myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat ja omaehtoisessa opiskelussa työttömyysetuudella olevat henkilöt, mutta vuorotteluvapaasijaisten määrä loppui jo maaliskuussa 2025.

Työttömyys on kasvanut melkein kaikilla koulutusasteilla. Eniten työttömyys kohosi alemmalla korkeakouluasteella, jossa kasvua oli kymmenen prosenttia vuoden 2025 helmikuuhun verrattuna. Ylemmällä korkeakouluasteella työttömyyden kasvu oli kahdeksan prosenttia. Alueelliset työttömyyserot olivat suuria helmikuussa 2026. Työttömyysaste oli korkein Päijät-Hämeessä (15,9 %), Keski-Suomessa (15,6 %), Pohjois-Karjalassa (15,4 %) ja Kymenlaaksossa (15,1 %). Alhaisin (alle 10 %) se oli Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla, Lapissa ja Ahvenanmaalla.

Avoimia työpaikkoja ilmoitettiin työmarkkinatorille 46 100 helmikuussa 2026, mikä oli noin 4 200 työpaikkaa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yhteensä helmikuussa 2026 oli 98 900 avointa työpaikkaa, mikä oli 14 400 työpaikkaa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Avointen työpaikkojen määrä väheni lähes kaikissa pääammattiryhmissä. Eniten vähennystä oli asiantuntijoiden, toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden sekä palvelu- ja myyntityöntekijöiden osalta. Sen sijaan erityisasiantuntijoiden työpaikat lisääntyivät ja johtajien ryhmässä tilanne pysyi ennallaan.

Työllisyyttä ja työttömyyttä seurataan Suomessa myös Tilastokeskuksen *työvoimatutkimuksen* perusteella. Työvoimatutkimuksen ja KEHA-keskusten työnvälitystilaston työttömyysluvut poikkeavat toisistaan, mikä johtuu tilastointiperusteiden eroista työnhaun aktiivisuuden ja työmarkkinoiden käytössä olon osalta. KEHA-keskusten työnvälitystilasto perustuu lainsäädäntöön ja hallinnollisiin määräyksiin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus noudattaa sen sijaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tilastointisuositusta ja EY:n tilastoviraston Eurostatin käytäntöjä.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on perustunut käytännössä 15–74-vuotiaasta väestöstä poimittuun otospohjaiseen kyselytutkimukseen. Työvoimatutkimuksessa työtön on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla (ei ollut palkkatyössä tai tehnyt työtä yrittäjänä), on etsinyt työtä aktiivisesti viime neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi aloittaa työt kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, jos hän voisi aloittaa työt kahden viikon kuluessa.²

² Työttömäksi luetaan myös opiskelija ja työpaikastaan toistaiseksi lomautettu, joka täyttää yllä mainitut kriteerit.

KEHA-keskusten työnvälitystilastossa työttömälle ei ole asetettu yhtä tiukkoja työhaun kriteerejä kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa. Työnvälitystilastossa työtön on työnhakija, joka on ilman työtä eikä työllistyy päätoimisesti yritystoiminnassa. Työnvälitystilastossa työttömiin luetaan työnhakijaksi ilmoittautuneet kokonaan lomautetut. Sitä vastoin työttömiksi työnhakijoiksi ei lueta työttömyyseläkkeen saajia eikä päätoimisia koululaisia ja opiskelijoita. Käytännössä työnvälitystilasto kattaa työttömät, jotka saavat työttömyyskorvausta.

Työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä oli vuoden 2026 helmikuussa 312 000, mikä oli 36 000 henkilöä vähemmän kuin KEHA-keskusten työllisyyskatsauksessa oli työttömiä työnhakijoita. Työvoimatutkimuksen työttömyysaste oli 10,9 prosenttia. Edellisestä vuodesta työttömien määrä kasvoi 49 000 henkilöllä ja työttömyysaste nousi 1,5 prosenttiyksiköllä. Suurin Tilastokeskuksen ja KEHA-keskusten työttömyyslukujen eroja selittävä tekijä on *piilotyöttömyys*. Piilotyöttömyyden tärkeimpiä syitä ovat työhausta luopuminen, opiskelu, lastenhoito tai terveydelliset syyt.³

Kaikkiaan Suomessa oli 2 553 000 työllistä henkilöä helmikuussa 2026. Työllisyysaste, joka kuvaa *20–64-vuotiaiden työllisen työvoiman osuutta* samanikäisestä väestöstä, oli 75,3 prosenttia. Vuotta aiemmin työllisyysaste oli tässä ikäryhmässä 74,5 prosenttia. *Työllisten työvoimaosuus 15–74-vuotiaista* oli puolestaan 68,6 prosenttia helmikuussa 2026. Varsinaisesti 15–74-vuotiaiden työllisten määrä kasvoi 24 000 henkilöllä vuoden takaisesta tilanteesta. Kuluneen vuoden aikana sekä työllisyysaste että työttömyysaste ovat nousseet vähemmän naisilla kuin miehillä.

2.2 Alan työllisyystilanne Suomessa

Ornamon kyselyyn vastanneista muotoilun palkansaajista 34 prosenttia ilmoitti, että henkilöstö oli vähentynyt heidän työpaikallaan. Henkilöstön määrän lisäyksestä ilmoitti 29 prosenttia, joten henkilöstön määrän muutoksen *saldoluvuksi* saadaan miinus viisi. Henkilöstön määrä oli pysynyt suurin piirtein ennallaan 37 prosentissa työpaikkoja. Henkilöstön lisäyksestä työpaikallaan ilmoittaneiden palkansaajien osuus oli vielä vuosina 2021–22 suurempi kuin vähenemisestä ilmoittaneiden osuus. Sittemmin kehitys on kääntynyt päinvastaiseksi (Kuvio 7).

Vuoden 2026 alkupuolella muotoilualan palkansaajista 62 prosenttia piti työpaikkansa säilymistä täysin tai melko varmana (pl. ei osaa sanoa -vastanneet) (Kuvio 9). Epävarmuutta työpaikkansa säilymisestä kokee 38 prosenttia vastaajista. Työpaikkansa säilymistä epävarmana pitävien osuus on tosin nousussa koko ajan

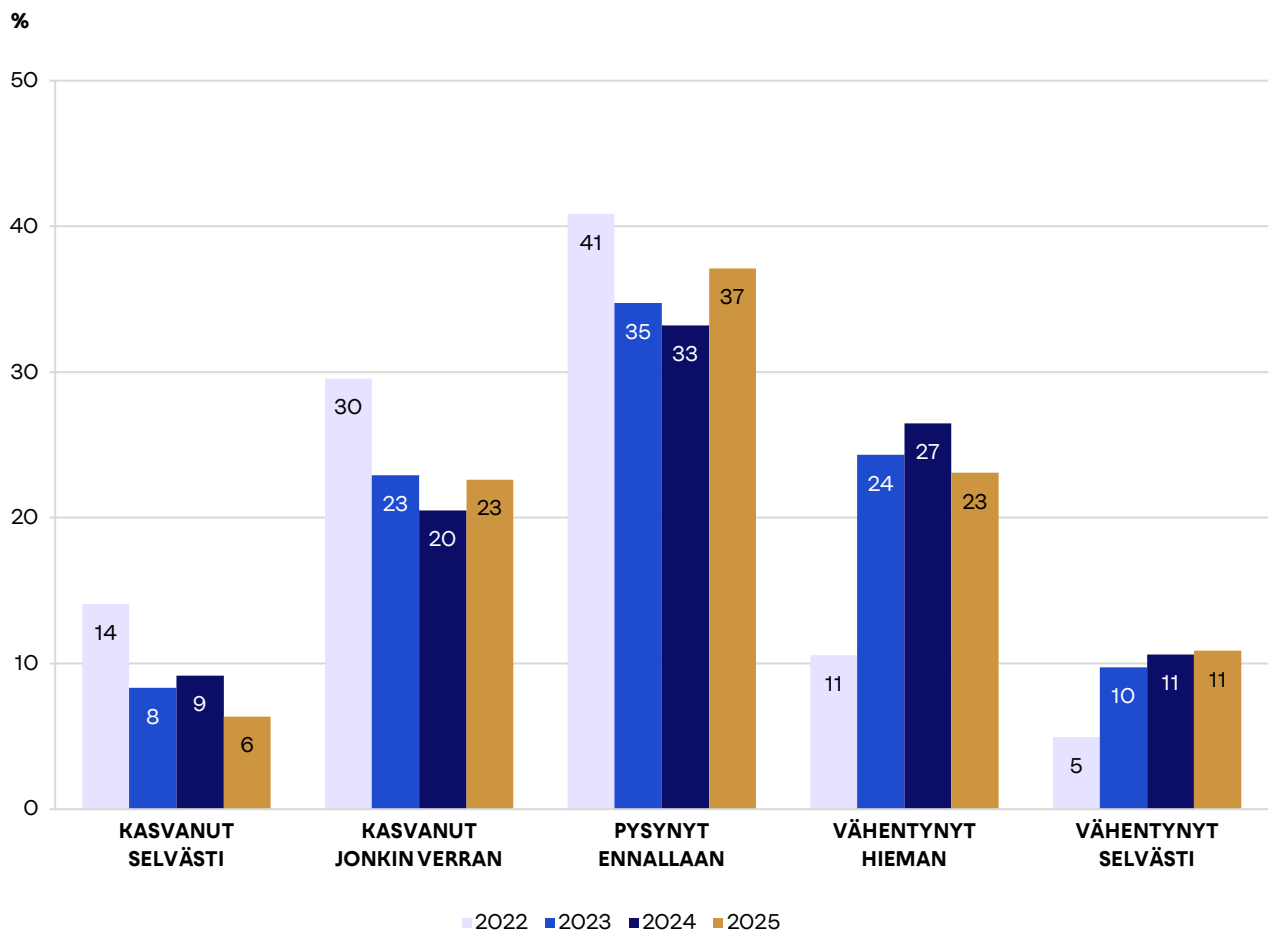
³ Käytännössä piilotyöttömäksi luetaan työvoiman ulkopuolella oleva henkilö, joka haluaisi ansiotyötä ja olisi työhön käytettävissä kahden viikon kuluessa, mutta ei ole aktiivisesti etsinyt työtä neljän viime viikon aikana.

vuodesta 2022 lukien, mikä on linjassa nykyisen sumean tai epävarman taloustilanteen ja edellä kuvattuun yleisen työllisyyskehityksen kanssa. Epävarmuutta voivat lisätä myös *sopeutustoimet*, joita oli toteutettu vajaassa 30 prosentissa työpaikkoja.

Lievempiä sopeutustoimia työpaikoilla ovat työtehtävien muutokset, vuosilomien ja vapaiden pitäminen ennakkoon. Järeämpiä sopeutus- ja säästötoimenpiteitä ovat irtisanomiset, lomautukset ja niitä edeltävät yt-neuvottelut. Ornamon kyselyn mukaan irtisanomisia oli tehty joka kymmenennellä työpaikalla, mutta 38 prosentissa työpaikkoja ne voivat olla todennäköisiä tai mahdollisia kuluvan vuoden 2026 aikana. Lomautuksia oli tehty 15 prosentissa työpaikkoja, mutta 34 prosentissa työpaikkoja niiden katsotaan olevan todennäköisiä tai mahdollisia (Kuvio 9).

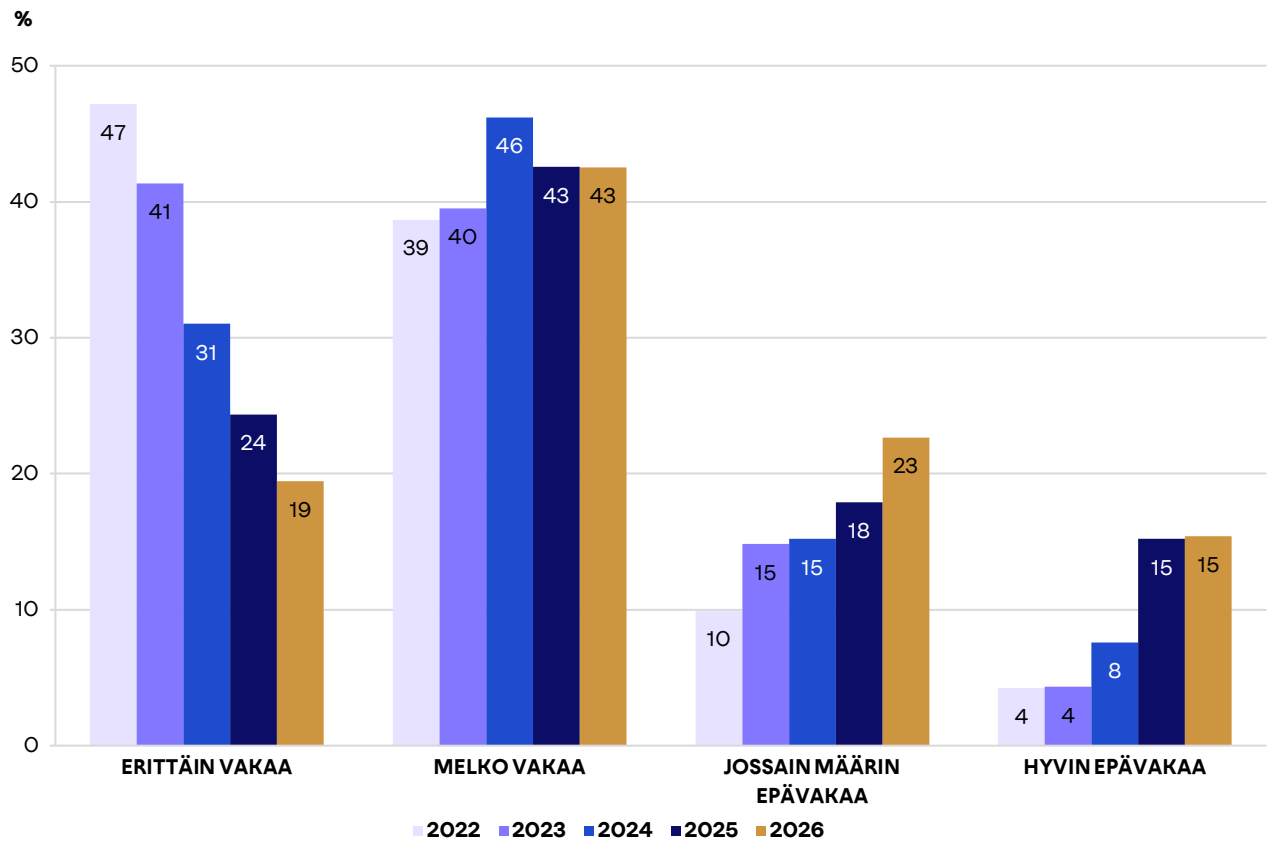
KUVIO 7

Henkilöstön määrän kehitys muotoilualan palkansaajien työpaikoilla 2021–25, prosenttia (Lähde: Ornamon Työmarkkina- ja Pulssikyselyt 2022–26).

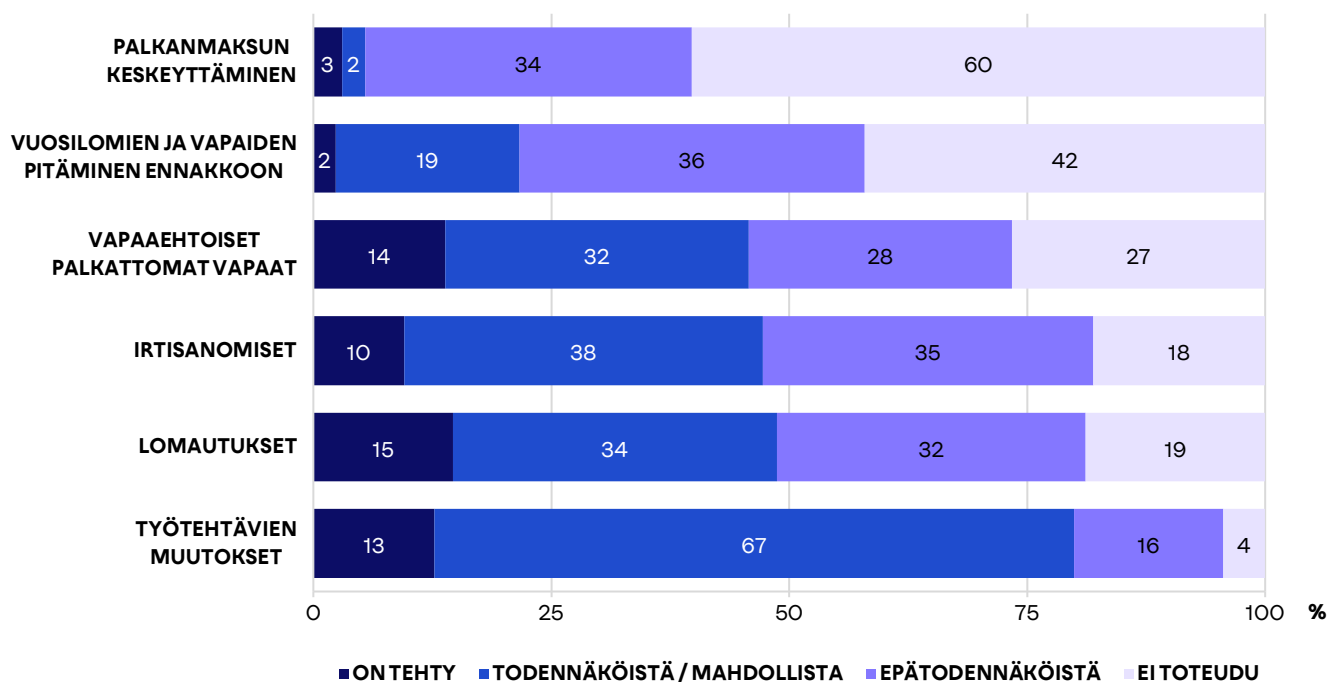
KUVIO 8

Muotoilualan palkansaajien näkemykset työpaikansa säilymisestä vuosina 2022–26, prosenttia (Lähde: Ornamon Työmarkkina- ja Pulssikyselyt 2022–26).

KUVIO 9

Sopeuttamistoimet muotoilualan palkansaajien työpaikoilla 2025–26, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

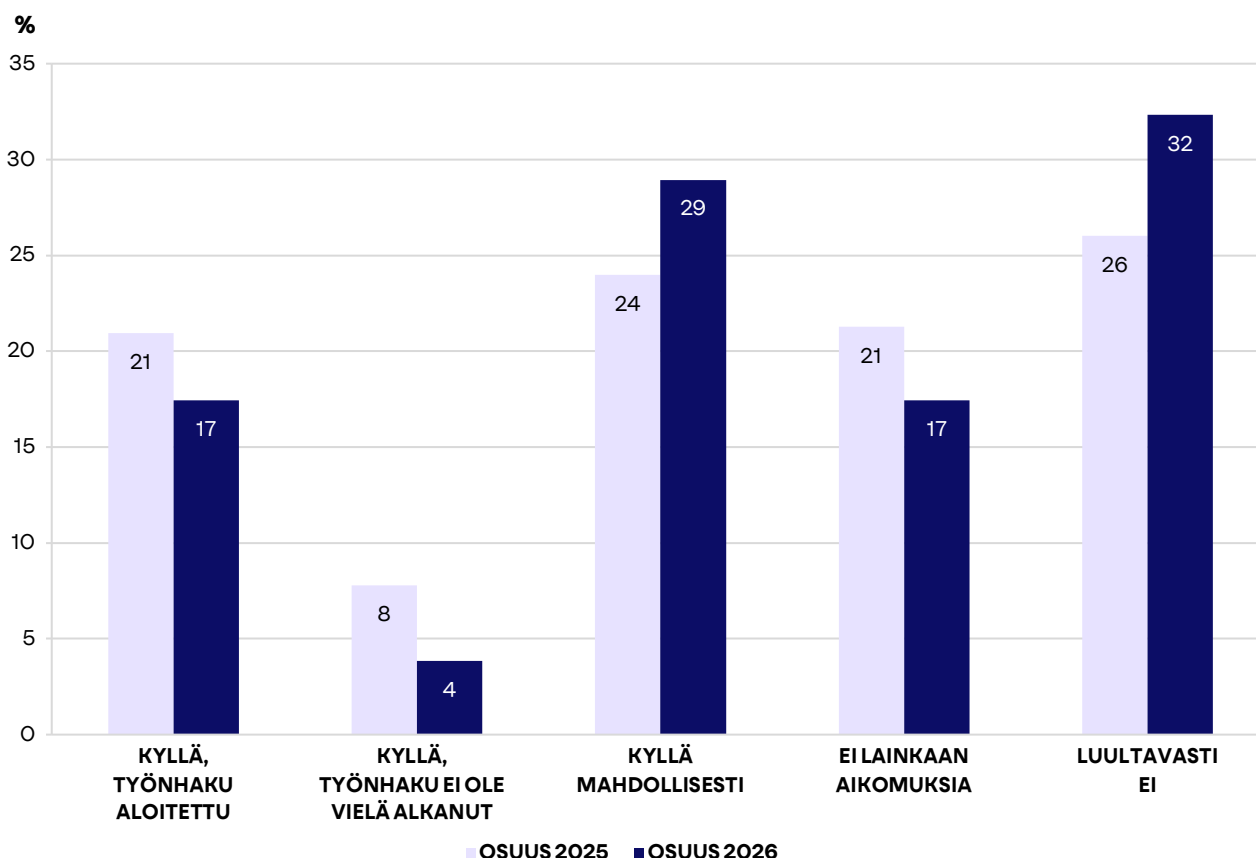

2.3 Työpaikkojen vaihtuvuus

Yritystoiminnassa työpaikkojen vaihtuvuudella tarkoitetaan summaa syntyneistä työpaikoista niissä yrityksissä, jotka ovat lisänneet työvoimaansa ja hävinneistä työpaikoista niissä yrityksissä, jotka ovat vähentäneet työvoimaansa. Työpaikkojen vaihtuvuus on tärkeä osatekijä teknisessä kehityksessä ja tuottavuuden nousussa. Vaihtuvuus lisää tuottavuutta, vaikka suuresta vaihtuvuudesta aiheutuu myös kustannuksia. Vaihtuvuus varmistaa parhaiten sen, että uudet tai kasvavat yritykset löytävät tarpeisiinsa sopivat työntekijät ja työntekijät saavat haluamansa työpaikat.

Vaihtuvuudella voi olla samanlaisia myönteisiä vaikutuksia myös muualla kuin yrityksissä, kuten julkisyhteisöissä. Kaikkiaan 21 prosenttia Ornamon kyselyyn vastanneista muotoilualan ammattilaisista on vaihtamassa varmuudella työpaikkaa seuraavan vuoden aikana, minkä lisäksi 29 prosenttia voisi harkita asiaa (Kuvio 10). Osuudet olivat suurin piirtein samaa luokkaa kuin vuotta aiemmin ja siten varsin korkeita. Osasyynä voi olla epävarmuus työpaikan pysyvyydestä, mikä saa muotoilualan ammattilaisia pohtimaan tulevaisuuttaan ja olemassa olevia vaihtoehtoja.

KUVIO 10 Muotoilualan palkansaajien aikomukset vaihtaa työpaikkaa lähimmän vuoden aikana, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2025–26).

2.4

Työttömänä olevat muotoilijat

Ornamon vuoden 2025 kyselyyn osallistuneista *työttömiä työnhakijoita* oli joka kymmenes (57 henkilöä). Heidän lisäksi lomautettuja oli pari prosenttia (9 henkilöä). Lomautetut eroavat työttömistä työnhakijoista siten, että heidän työsopimussuhteensa on voimassa, vaikka he voivat saada työttömyyskorvauksia. Tosin lomautettujen työpaikka voi olla uhanalainen (*ks. jäljempänä lomautetut*). Varsinaisista työttömistä muotoilualan työnhakijoista naisia oli 78 prosenttia, miehiä 16 prosenttia ja sukupuoleltaan tuntemattomia kuusi prosenttia alkuvuonna 2026.

2.4.1

TYÖTTÖMÄT

Iltaään työttömät ovat keskimääräistä nuorempia, sillä lähes 60 prosenttia heistä on alle 40-vuotiaita. Heidän työuransa pituus on myös keskimääräistä lyhyempi, sillä miltei 50 prosenttia oli työskennellyt alle kuusi vuotta. Työttömyys on keskittynyt pääkaupunkiseudulle, jonka osuus työttömien asuinpaikoista oli 70 prosenttia. Koulutustasoltaan 60 prosenttia työttömistä on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon (maisteri, YAMK, yms.). Yleisiä työttömien ammattinimikkeet ovat teollinen muotoilija (25 %), sisustusarkkitehti (19 %) ja muotoilija (16 %).

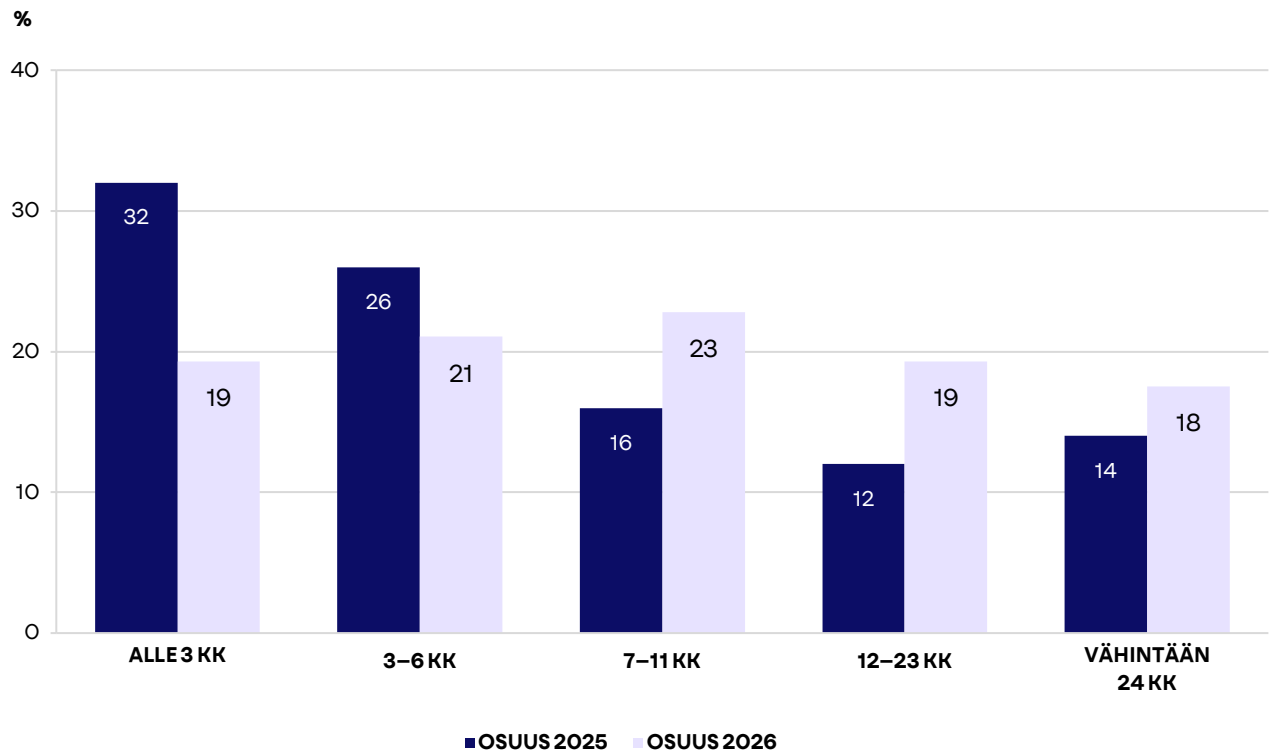
Noin 40 prosenttia oli ollut työttömänä korkeintaan puoli vuotta. 7–11 kuukautta työttöminä olleita oli vajaa neljännes, mutta yli vuoden työttöminä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli miltei 40 prosenttia. Edellisvuoteen verrattuna pitkäaikaistyöttömien osuus on lisääntynyt (Kuvio 11). Keskimäärin 54 prosenttia piti alkuvuonna 2026 työllistymismahdollisuuksiaan melko tai erittäin epätodennäköisinä seuraavan vuoden aikana (Kuvio 12). Edellisvuoteen verrattuna tilanne on kohenut aavistuksen. Silloin työllistymistään piti epätodennäköisenä yli 60 prosenttia vastanneista.

Työttömyysturvan piirissä työttömistä oli 83 prosenttia. Heistä 39 prosenttiyksikköä sai työttömyyskassalta ansiosidonnaista päivärahaa, jonka ehtoja Suomen nykyhallitus on kiristänyt valtiontaloudellisista syistä. Kansaneläkelaitos Kelan työttömän peruspäivärahaa sai 24 prosenttiyksikköä ja työmarkkinatukea 10 prosenttiyksikköä, jotka yhdistetään yleistueksi vuonna 2026. Työttömistä yhdeksän prosenttia sai asumistukea, sillä työtön voi olla oikeutettu myös toissijaisesti sosiaalietuuksiin. Heistä kaikki saivat samanaikaisesti Kelan perusrahaa tai työmarkkinatukea (Kuvio 13).⁴

⁴ Kelan työttömän perusraha ja työmarkkinatuki yhdistetään yleistueksi vuonna 2026. Toisaalta kaikki työttömät työnhakijat eivät ole työttömyys- tai muun sosiaaliturvan piirissä eivätkä tarvitse sitä, jos heillä on varallisuutta tai muita palkka- ja yrittäjätuloja (ml. sijoitus- ja muut pääomatulot). Näitä oli viisi prosenttia työttömistä alan työnhakijoista vuonna 2026.

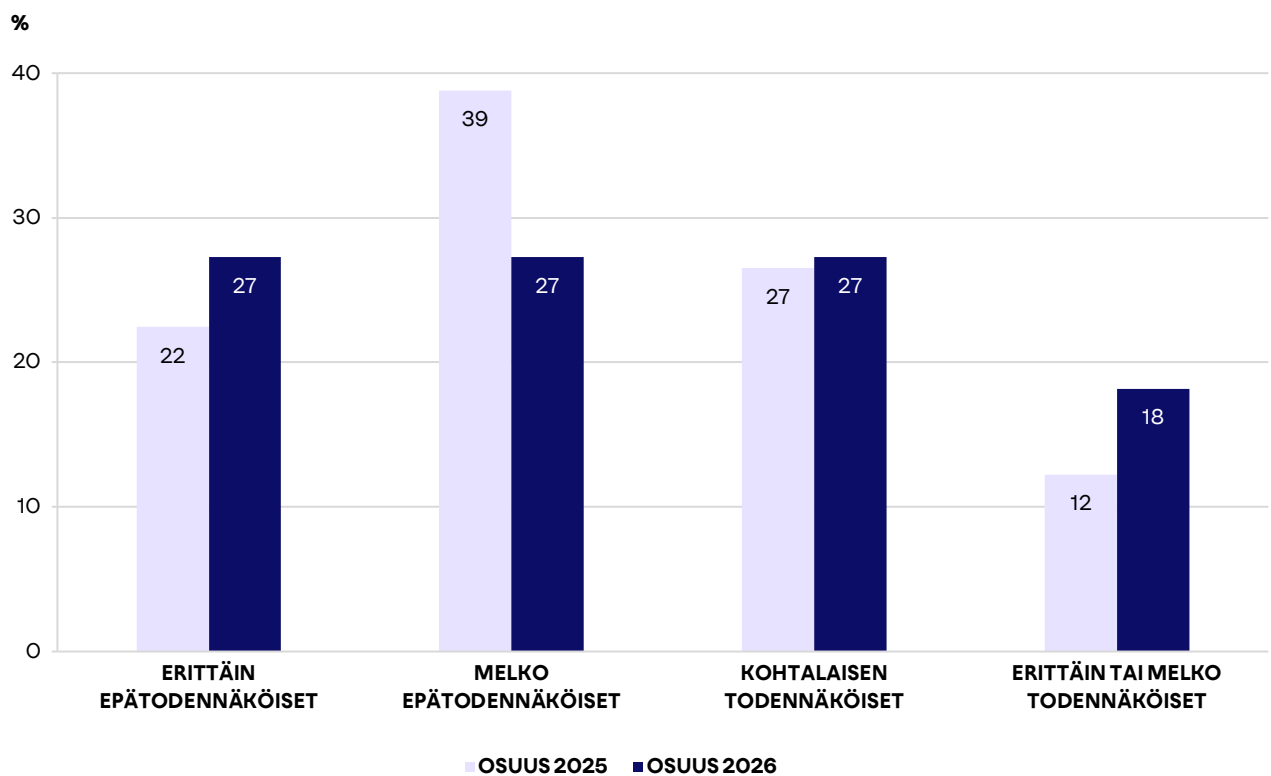
KUVIO 11

Työttömät muotoilijat työttömyyden keston mukaan alkuvuonna 2025–26, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2025–26).

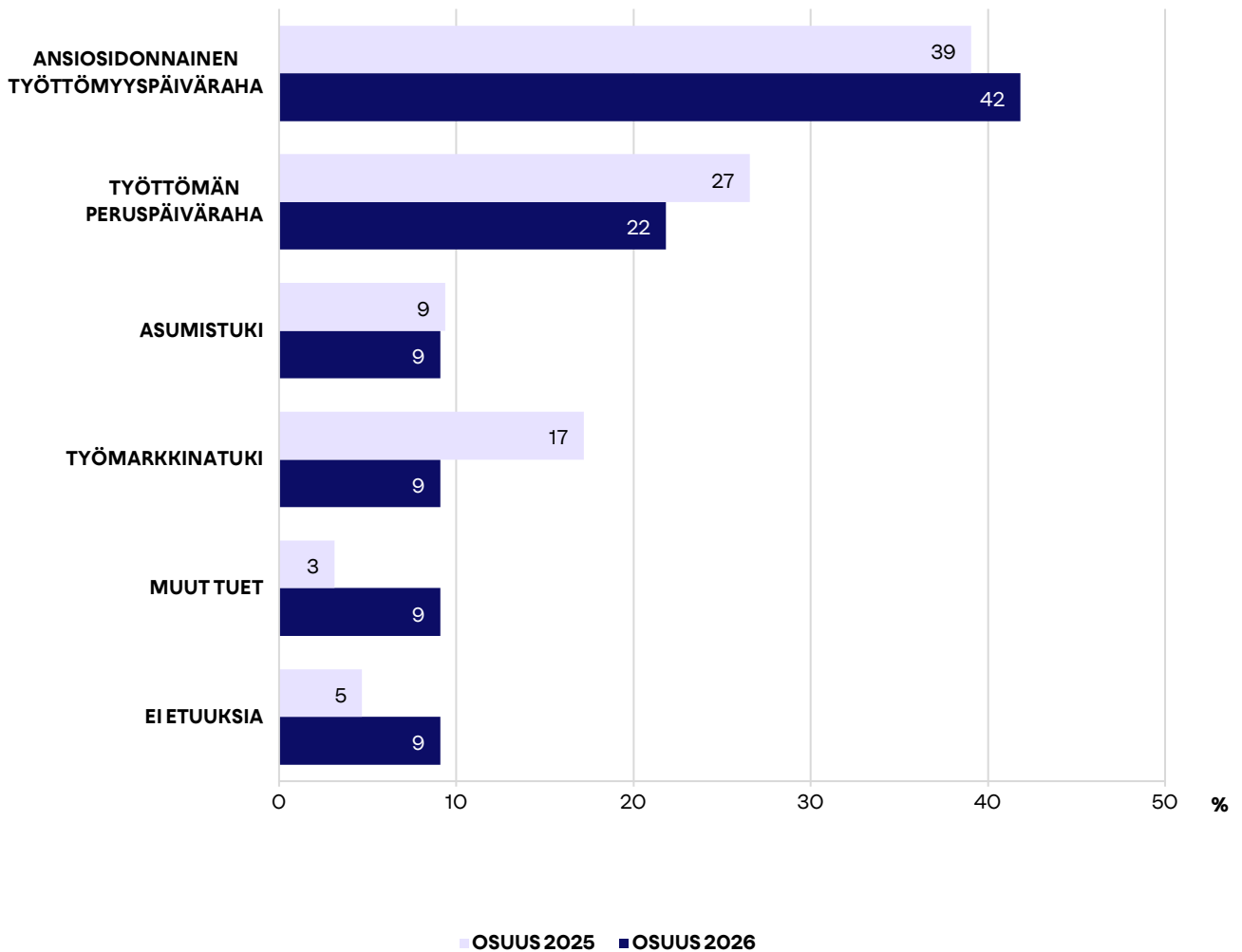
KUVIO 12

Työttömien muotoilijoiden näkemykset työllistymismahdollisuuksistaan seuraavan vuoden aikana 2025–26 (Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2025–26).

KUVIO 13

Työttömien muotoilijoiden työttömyys- ja sosiaaliturvaetuudet alkuvuonna 2025–26, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2025–26).

2.4.2

ALAN LOMAUTETUT PALKANSAAJAT

Ornamon kyselyyn vastanneista kaikista työsuhteessa olevista palkansaaajista (249 henkilöä) lomautettuina oli neljä prosenttia (9 henkilöä) alkuvuonna 2026. Heistä 88 prosenttia (8 henkilöä) oli naisia, mikä oli enemmän kuin naisia oli alan työttömistä työnhakijoista. Lomautetuista viidellä henkilöllä oli ylempi korkeakoulututkinto ja kaikki asuivat pääkaupunkiseudulla. Ammattinimikkeeltään 78 prosenttia (7 henkilöä) oli sisustusarkkitehteja. Lomautettujen työkokemuksen pituus vaihteli tasaisesti, mutta iältään hieman yli puolet lomautetuista (5 henkilöä) oli alle 40-vuotiaita.

Melkein kaikki lomautukset on tehty toistaiseksi ja kokoaikaisesti. Vain yhdellä kyselyyn vastanneella henkilöllä lomautus on toteutettu toistaiseksi työaika lyhentäen. Hieman yli puolet (5 henkilö) oli ollut lomautettuna alle viisi kuukautta, mutta jotkut vain muutamia viikkoja. Kaikki lomautetut ovat työskennelleet yksityisissä yrityksissä, ja lähes kaikissa näissä yrityksissä henkilöstön kokonais-

määrä oli alentunut vuosina 2025–26. Henkilöstöään lomauttaneet yritykset olivat pääosin insinööri- ja arkkitehtitoimistoja, sisustusarkkitehtitoimistoja ja huonekalualan yrityksiä.

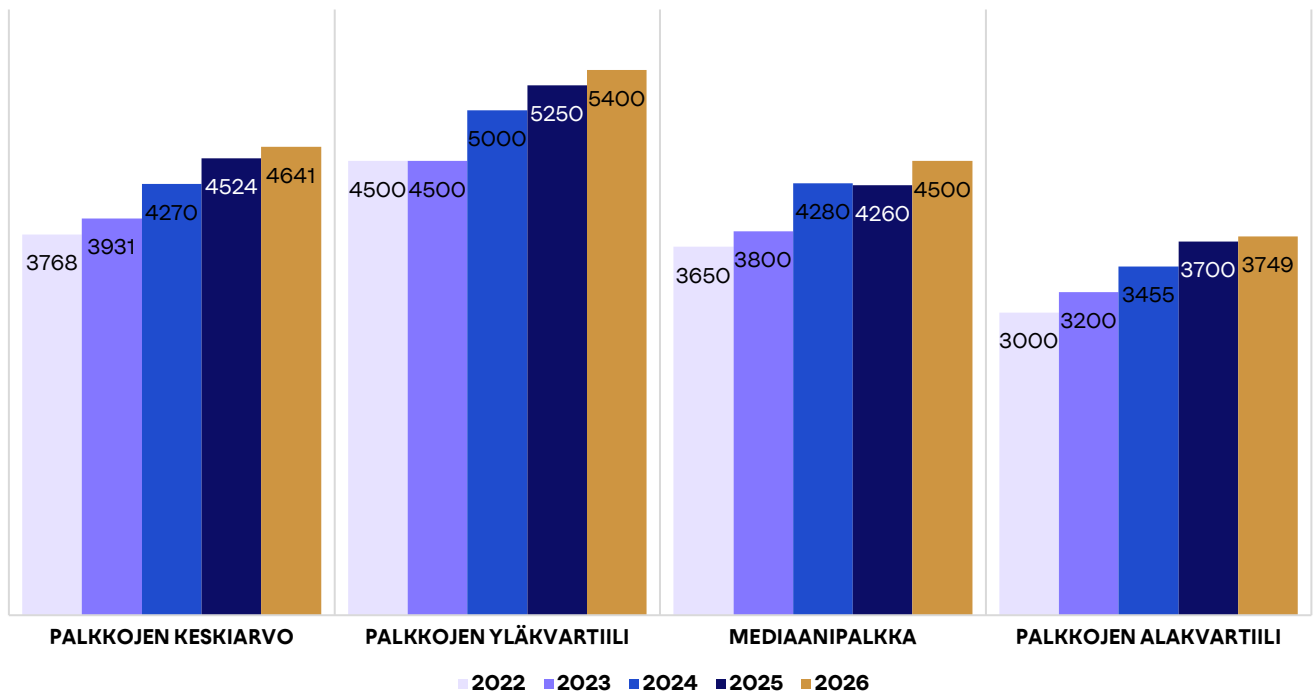
Kokoluokaltaan henkilöstöään lomauttaneet yritykset olivat monenlaisia. Joukossa oli mikroyrityksiä, pieniä 10–49 henkilön yrityksiä, keskisuuria ja suuria vähintään 50 henkilön yrityksiä. Useimmat lomautetuista suhtautuvat työpaikansa säilymiseen pessimistisesti, mikä voi tarkoittaa irtisanomisia ja työttömyyttä. Keskiarvolla mitaten lomautetut ansaitsivat kuukaudessa 3 753 euroa (mediaani 3 700 euroa) ennen lomautusta. Voidaan todeta, että lomautettujen palkansääjien määrä aleni jonkin verran vuodesta 2025. Syynä ei ole välttämättä työllisyys-tilanteen parantuminen.

3 Palkansaajien ansiot

3.1 Kuukausipalkkojen taso

Muotoilualan palkansaajien *kokonaisansioiden* mediaani oli 4 500 euroa kuukaudessa alkuvuonna 2026, kun se vuotta aiemmin oli 4 260 euroa (Kuvio 14).⁵ Summa oli korkeampi kuin kaikkien alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden kokonaisansioiden mediaanikuukausipalkka (3 819 euroa) Suomessa, mutta alhaisempi kuin ylemmän korkeakoulututkinnon saaneiden mediaanipalkka (4 900 euroa).⁶ Kokonaisansiot kuvaavat säännölliseltä sekä muulta työajalta, kuten yli- ja lisätyöajalta, maksettuja palkkoja, mutta ne eivät sisällä lomapalkkoja tai tulospalkkioita.

KUVIO 14 Muotoilualan palkansaajien kuukausiansiot (mediaanit ja keskiarvot) vuosina 2021–26, euroa (Lähteet: Ornamon työmarkkina- ja Pulssikyselyt 2022–26).

⁵ Vastaavasti kuukausipalkkojen keskiarvo oli 4 641 euroa alkuvuonna 2026, kun se vuotta aiemmin oli 4 524 euroa.

⁶ Vertailun vuoksi voidaan todeta, että yksityisellä alalla alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden mediaanipalkka vuonna 2024 oli 4 033 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden 5 292 euroa.

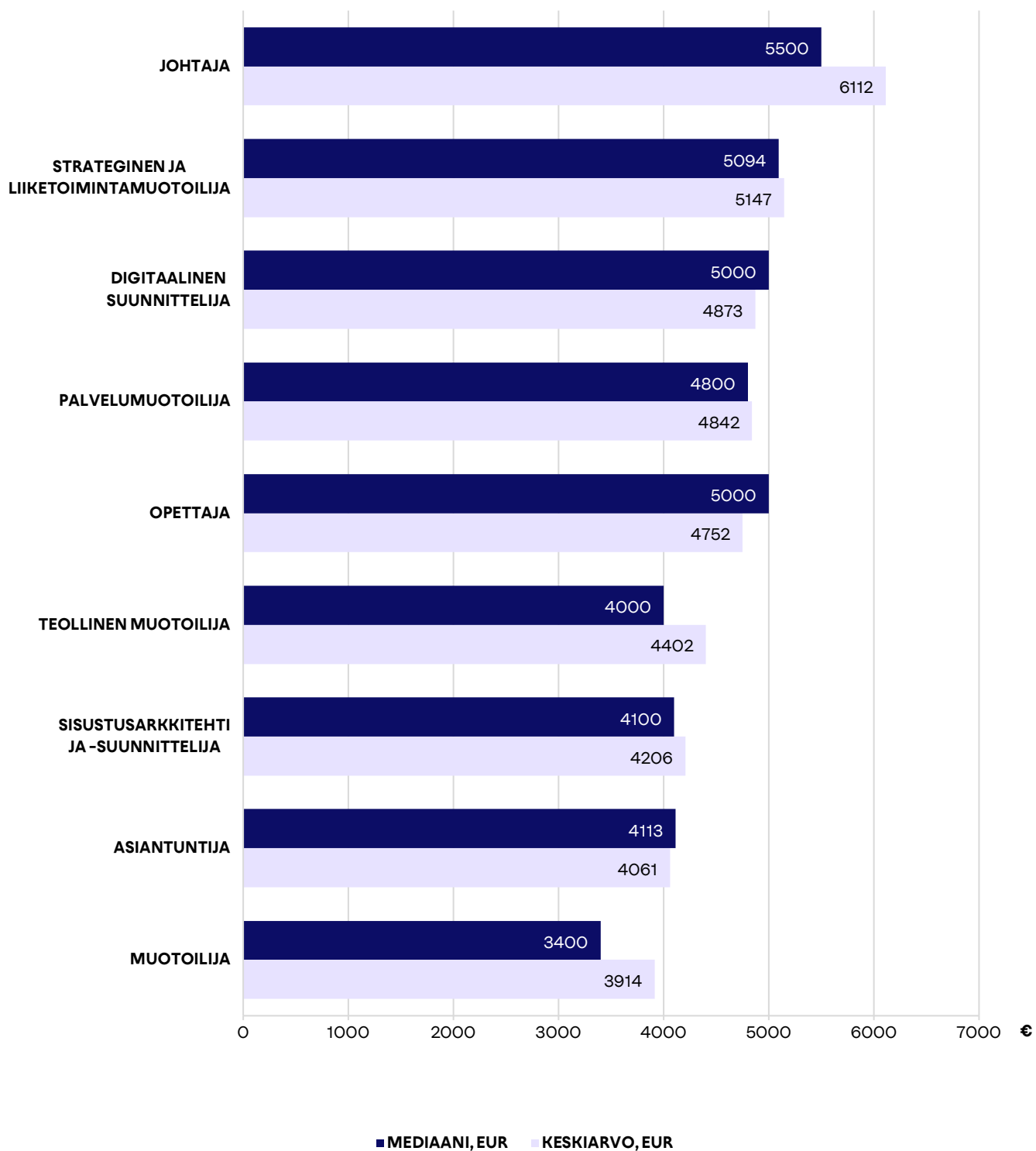
Johtajien ja päälliköiden mediaanikuukausipalkka oli 5 500 euroa alkuvuonna 2026. Liiketoiminnan ja strategian muotoilijoilla mediaanipalkka oli 5 094 euroa (Kuvio 15). Mediaanipalkka oli vähintään 5 000 euroa myös digitaalisilla suunnittelijoilla ja alan opettajilla. Johtajien palkoissa on paljon vaihtelua, jos asiaa mitataan kuukausipalkkojen keskihajonnalla. Palkkahaitarin alapäässä ovat muotoilijat. Myös sisustusarkkitehtien ja -suunnittelijoiden, teollisten muotoilijoiden ja ns. asiantuntijoiden kuukausipalkat ovat alan keskiarvo- ja mediaanipalkkoja pienemmät.

Palkansaajien työtehtäviä koskevat tarkastelut täydentävät ammattinimikekohtaista tarkastelua. Hyvänä esimerkkinä ovat johtaja- ja päällikköasemassa olevat. Ammattinimikkeenä päällikkö ei kerro vielä sitä, onko henkilöllä oikeasti alaisia tai toimiiko hän vain erityisasiantuntijana tai markkinoinnista vastaavana. Työtehtävien mukaan katsottuna johtotehtävissä työskentelevien keskipalkka onkin korkeampi kuin ammattinimikkeen mukaan tarkasteltuna johtava- ja päällikköasemassa olevilla. Toisaalta myös johtotehtävissä palkkahaitari on lakea keskihajonnalla mitaten (Kuvio 16).

Kokonaisuudessaan 24 prosenttia alan palkansaajista tienaa 3 000-4 000 euroa kuukaudessa (Kuvio 17). Noin 30 prosenttia ansaitsee 4 000-5 000 euroa. Hyvään yli 5000 euron palkkaan yltää jo 38 prosenttia vastanneista. Alle 3 000 kuukausiansioon jäi kuusi prosenttia. Alin tuloluokka voi sisältää osa-aikaisia työntekijöitä, mikä alentaa tilastollisesti kaikkien alan palkansaajien keskimääräistä ansiotasoa. Parin viime vuoden aikana vähintään 5 000 euroa ansaitsevien osuus on kasvanut selvästi ja alle 4 000 euroa ansaitsevien osuus on vastaavasti alentunut.

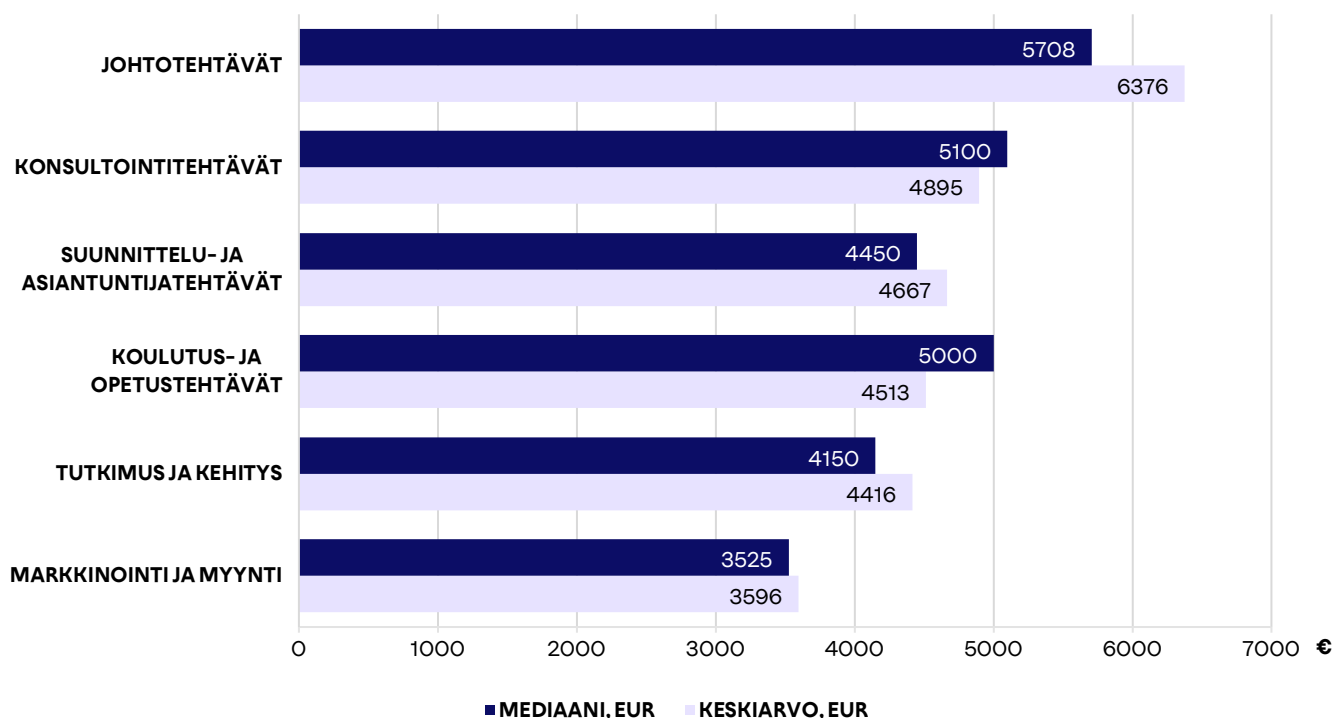
KUVIO 15

Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot ammattinimikkeittäin vuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

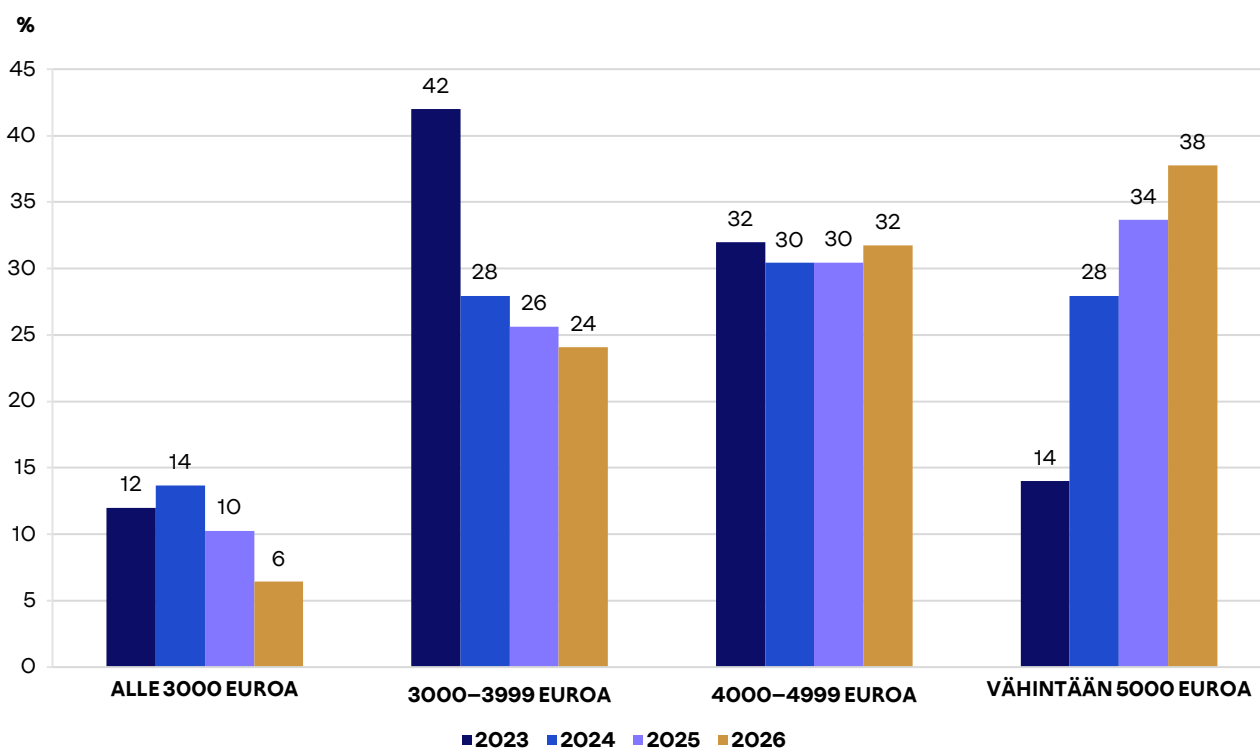
KUVIO 16

Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot työtehtävien mukaan vuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 17

Muotoilualan palkansaajat keskimääräisten kuukausiansioiden mukaan tuloluokittain loppuvuonna 2021 ja alkuvuosina 2023–26, prosenttia vastanneista (Lähteet: Ornamon kyselyt 2022–26).

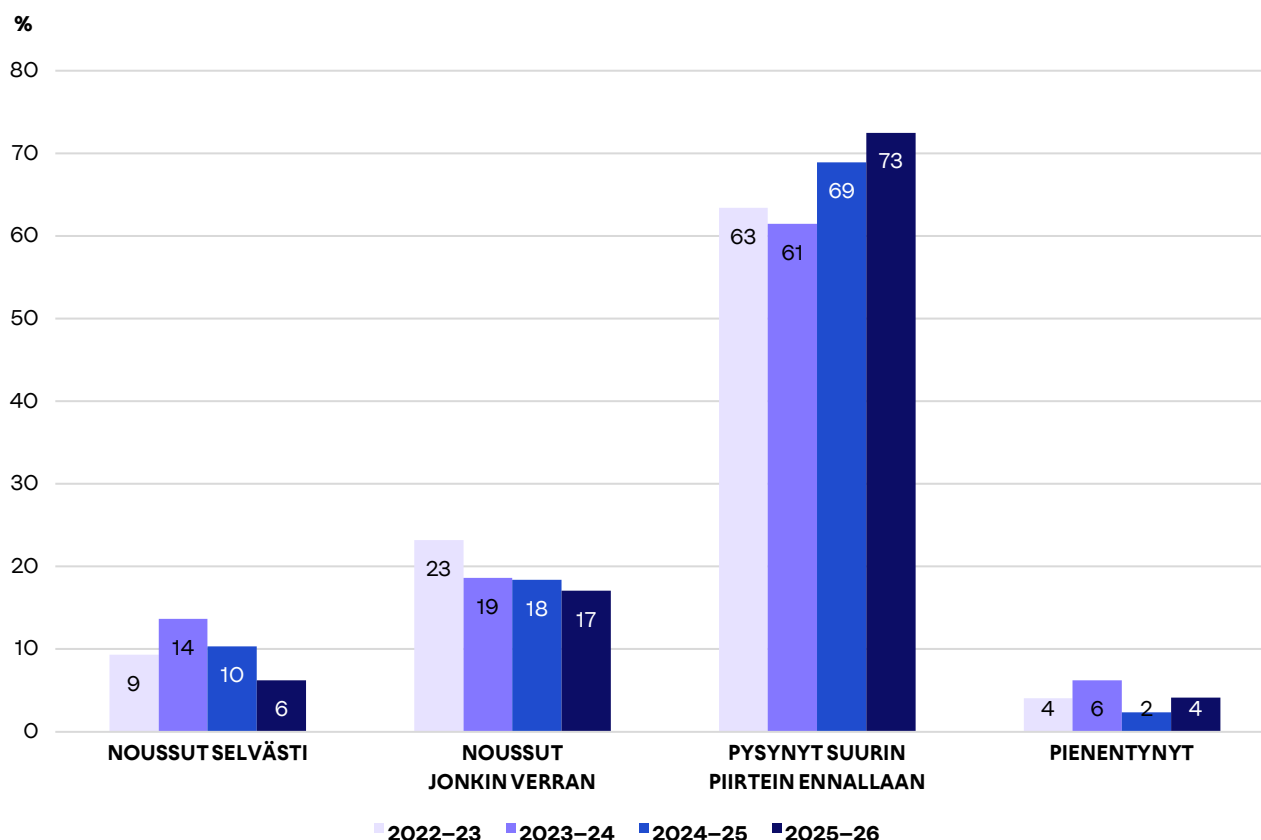
3.2

Palkkakehitys 2025–26

Muotoilun palkansaajista 73 prosenttia totesi, että palkka pysyi ennallaan vuonna 2025.⁷ Ansiot nousivat 23 prosentilla ja alentuivat vain neljällä prosentilla palkansaajista. Palkkojen kehitystä koskeva saldoluku oli plus 19 prosenttia. Saldoluku saadaan, kun palkkojen noususta ilmoittaneiden prosenttiosuudesta vähennetään ansioiden alentumisesta ilmoittaneiden prosenttiosuus. Saldoluku heikkeni edellisestä vuodesta, sillä palkan laskusta ilmoittaneiden palkansaajien osuus kasvoi ja palkan noususta ilmoittaneiden määrä väheni (Kuvio 18).

KUVIO 18

Muotoilualan palkansaajien palkkakehitys 2021–22, 2022–23, 2023–24, 2024–25 ja 2025–26, prosenttia vastanneista (Lähteet: Ornamon kyselyt 2022–26).

Palkkojen korotukset ovat usein pieniä, mikäli ne pohjautuvat työehtosopimusten mukaisiin yleiskorotuksiin, joista sovitaan työmarkkinapöydissä (Kuvio 19). Tosin vuonna 2025, palkkojen nousu on perustunut aiempaa enemmän uuteen asemaan tai tehtävään saman työnantajan palveluksessa sekä työn vaativuuden arviointiin. Palkat eivät ole nousseet yhtä paljon työpaikan vaihdosten yhtey-

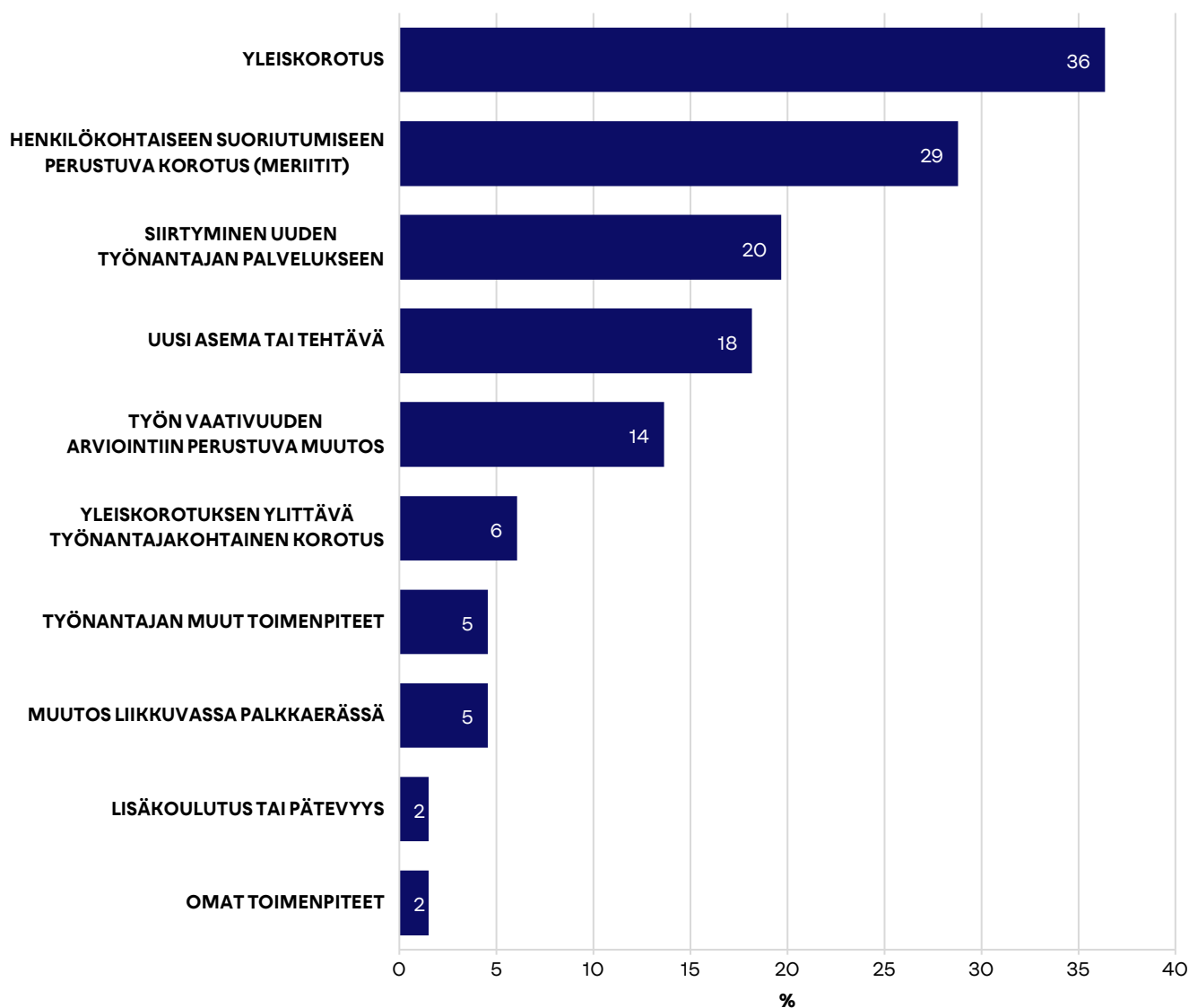
⁷Palkka on pysynyt suurin piirtein ennallaan, jos ansiotason nousu tai lasku on ollut alle 200 euroa. Palkka on noussut hieman, jos palkka on kasvanut 200–400 euroa ja selvästi, jos palkka on kohonnut yli 400 euroa. Palkka on pienentynyt, jos lasku on ollut vähintään 200 euroa. Huom. Pienet automaattiset yleiskorotukset palkoissa eivät näy tässä jaottelussa palkkojen muutoksina.

dessä kuin edellisenä vuonna. Tämä on merkki siitä, että työpaikkojen vaihtuvuus on vähentynyt Suomen kroonisesti heikentyneen taloustilanteen myötä.⁸

Tosin siirtymisellä uuden työnantajan palvelukseen yhä tärkeä merkitys palkkakehityksessä samoin kuin henkilökohtaiseen suoritumiseen perustuvilla korotuksilla, joilla ymmärretään työssä hankittuja meriittejä. Osalla Ornamon kyselyyn vastanneista palkkakehitykseen on vaikuttanut useampi kuin yksi syy. Esimerkkinä voidaan mainita yleiskorotuksen päälle tulevat työnantajakohtaiset korotukset. Palkkojen muutoksiin vaikuttavilla työnantajan muilla toimenpiteillä ymmärretään lähinnä palkan alennuksia, mutta tapauksia oli aika vähän.

KUVIO 19

Ansiotason muutosten taustatekijät muotoilualalla vuosina 2025–26, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

⁸ Työpaikkojen vaihtuvuus lisäisi tuottavuutta ja talouden dynamiikkaa, kun työnantajat saavat uutta osaavaa työvoimaa.

3.3

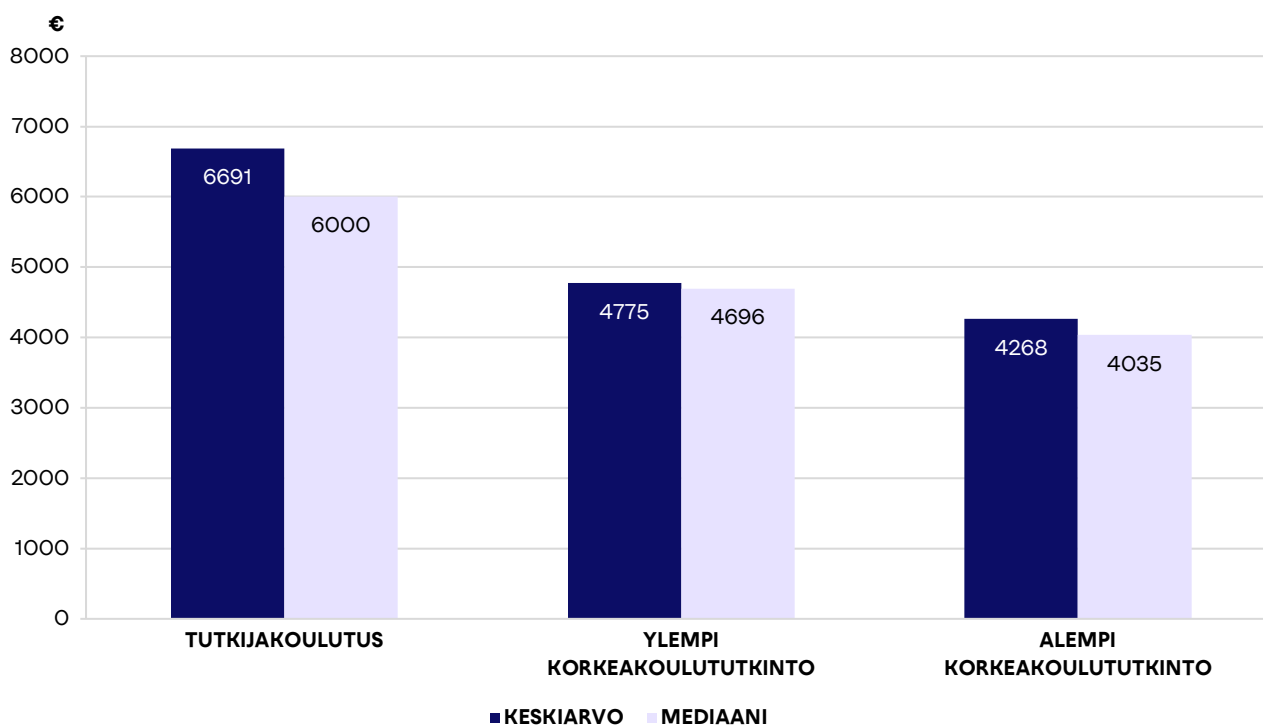
Ansiotasoon vaikuttavia tekijöitä

Ansiotasoon vaikuttavat ammattinimikkeen ja työtehtävien ohella eniten koulutustaso, henkilön työkokemus ja ikä ja asuinpaikka. *Koulutusasteen* perusteella tarkasteltuna muotoilualan palkansaajien mediaanikuukausipalkat olivat tutkijakoulutuksen (tohtorit, lisensiaatit) saaneilla 6 000 euroa alkuvuonna 2026. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla (maisteri, YAMK) mediaanipalkat olivat 4 696 euroa. Alemman korkeakoulututkinnon (AMK, kandidaatti) suorittaneilla muotoilualan palkansaajien mediaanipalkat asettuivat 4 035 euroon alkuvuonna 2026.

Ansiotaso kohoaa työkokemuksen myötä, mikä korreloi samalla vahvasti iän karttumisen kanssa (Kuvio 21). Yli 20 vuoden työkokemuksella mediaanipalkat olivat 5 050 euroa kuukaudessa, mutta alle viiden vuoden työkokemuksessa päästiin vain 3 475 euroon. Samasta asiasta kertoo se, että mediaanipalkat olivat 50 vuotta täyttäneillä yli 5 000 euroa kuukaudessa, mutta ne jäivät ainoastaan 3 500 euroa alle 30-vuotiailla. Toisaalta vanhimmissa ikäluokissa ja yli parikymmenen vuoden työkokemuksen omaavilla palkkojen vaihteluväli on suuri keskihajonnalla mitattuna.⁹

KUVIO 20

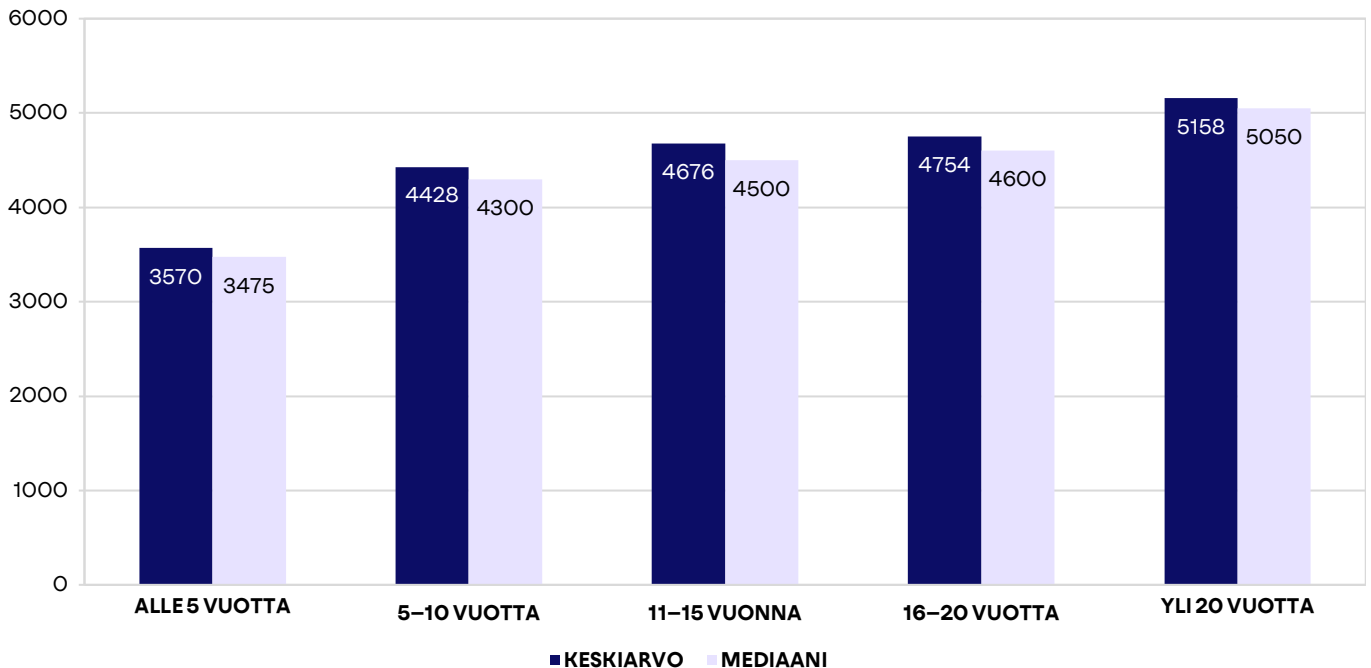
Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot koulutustason mukaan alkuvuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

⁹ Tämä viittaa ammattiasemassa oleviin eroihin ja erityyppiseen urakehitykseen ikääntyneiden palkansaajien keskuudessa, mikä on tavallaan hyvin luonnollista.

KUVIO 21

Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot työkokemuksen mukaan alkuvuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Myös *asuinpaikalla* on merkitystä. Palkansaajista 67 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla, minkä lisäksi alan työpaikat ja osin koulutus on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Pk-seudulla (ml. muu Uusimaa) keskikuukausipalkat olivat korkeammat kuin muualla Suomessa. Pk-seudulla palkkatasoa nostavat kilpailu osavasta työvoimasta. Toisaalta elinkustannukset, kuten asumiskustannukset ovat alueella omaa luokkaansa. Alueelliset palkkaerot voivat olla satoja euroja. Mediaani- ja keskiarvokuukausipalkka oli alkuvuonna 2026 alhaisin Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa.

Palkkaeroja pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä kasvattaa se, että pk-seutua kotipaikkakuntanaan pitävät yritykset ovat usein suuria, valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti toimivia ja niiden toimialakirjo on moninaisempi kuin muualla Suomessa. Palkkaeroja lisää pk-seudun hyväksi yleisesti tohtoritutkinnon suorittaneiden ja johtaja-päällikköasemassa olevien suhteellisesti suurempi määrä Ornamon kyselyyn vastanneiden palkansaajien joukossa. Myös hyvää palkkaa maksavien julkisyhteisöjen organisaatioissa työskentelevät keskittyvät pk-seudulle.

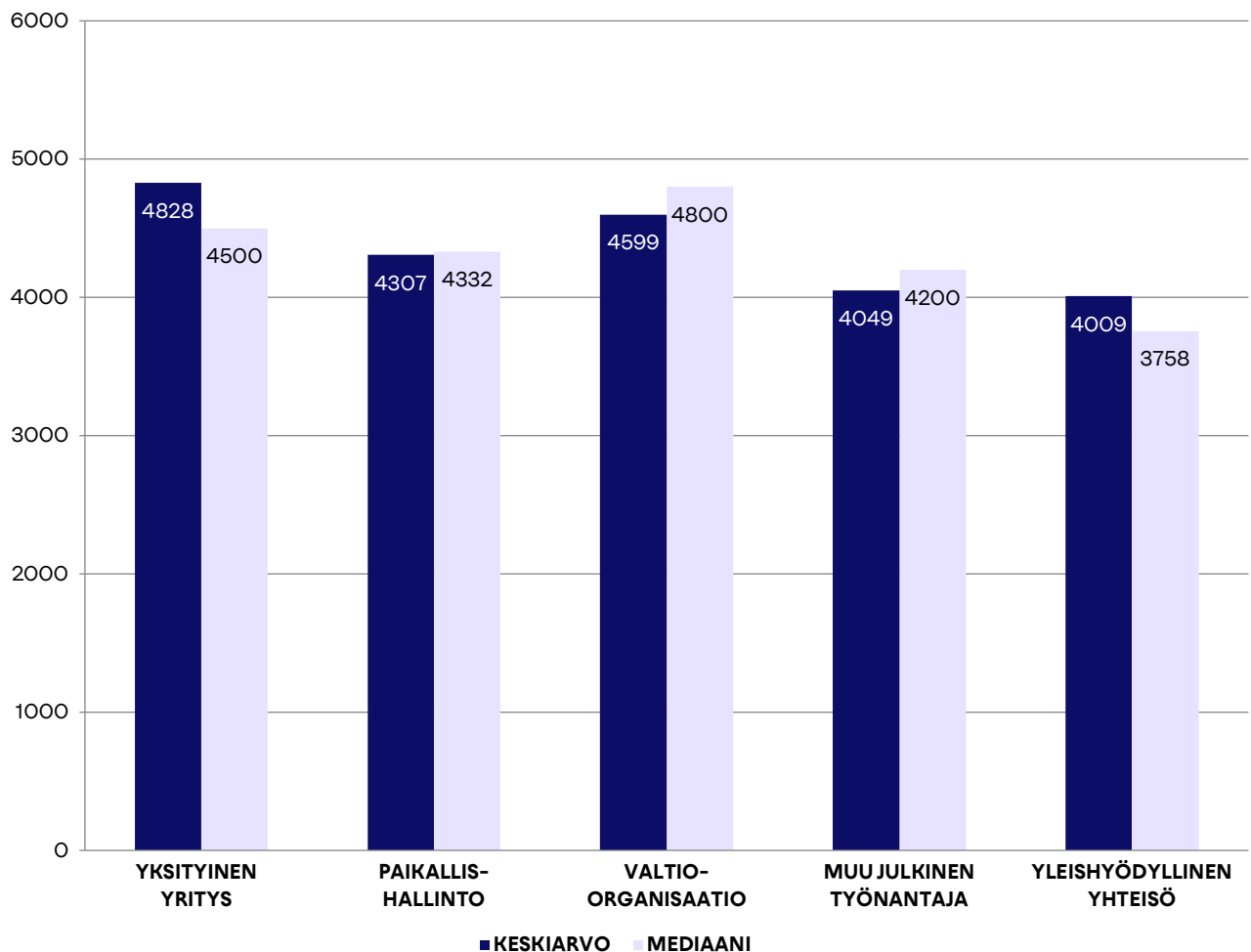
Työnantajatyypeittäin tarkasteltuna Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista 71 prosenttia työskenteli alkuvuonna 2026 yksityisissä yrityksissä tai yhteisöissä. 29 prosenttia työllistyi julkisella alalla (valtio, paikallishallinto,¹⁰ muu julki-

¹⁰ Kunnat ja hyvinvointialueet.

nen työnantaja). Kyselyt paljastivat, että mediaanikuukausipalkat olivat parhaimmat valtio-organisaatioissa, mutta keskiarvokuukausipalkat ovat korkeimmat yrityksissä (Kuvio 22). Työnantajaorganisaatioiden kokoluokittain tarkasteltuna palkkataso paranee, kun siirrytään pienistä työnantajaorganisaatioista suurempiin.

KUVIO 22

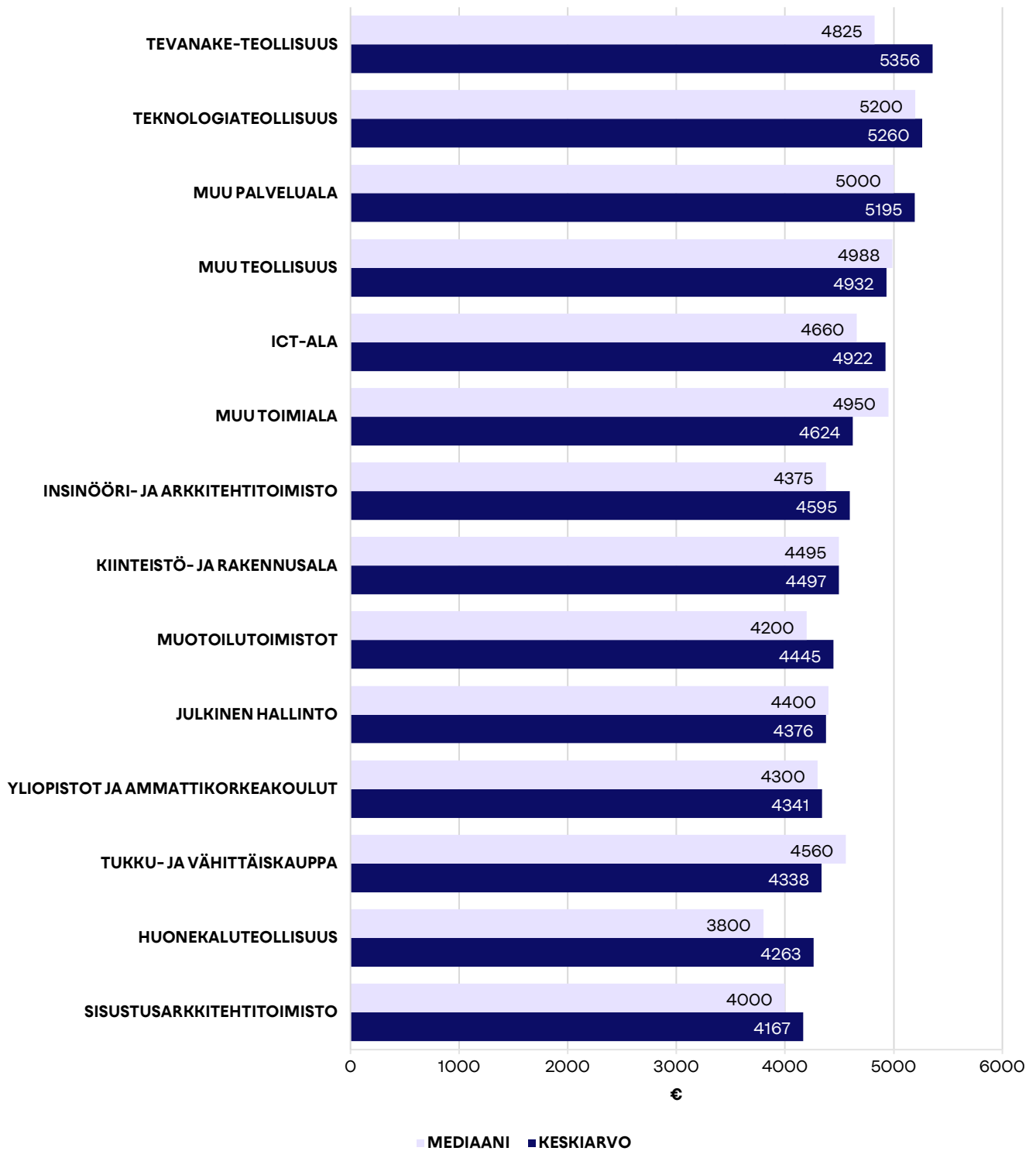
Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot työnantajatyypin mukaan alkuvuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Toimialan mukaan katsottuna palkansaajien ansiotaso on parhain teknologiateollisuudessa, jos tarkemmin määrittelemättömiä jalostus- ja palvelualoja ei oteta huomioon. Tällä toimialalla keskiarvopalkat kohosivat yli 5 000 euroon kuukaudessa. Myös ICT-ala (ohjelmointi- ja tietopalveluala; tietoliikenne) ja Tevanake-teollisuudessa (tekstiili-, vaate-, nahka- ja kenkäteollisuus) mediaanikuukausipalkat kohosivat lähelle 5 000 euroa. Sitä vastoin sisustusarkkitehtitoimistoissa ja huonekaluteollisuudessa mediaanipalkat jäivät 3 800–4 000 euroon kuukaudessa (Kuvio 23).

KUVIO 23

Muotoilualan palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot työnantajan toimialan mukaan alkuvuonna 2026, euroa (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

3.4

Ansiotaso sukupuolittain

Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista naisia oli 79 prosenttia, miehiä 19 prosenttia ja sukupuoleltaan tuntemattomia kaksi prosenttia.¹¹ Miesten mediaanikuukausipalkat olivat 5 175 euroa ja naisten 4 350 euroa eli miehet ansaisivat 825 euroa enemmän. Keskiarvopalkkojen osalta ero oli miesten hyväksi 913 euroa, sillä miesten palkkojen keskihajonta on suuri ja miesten osuus on vähintään 5 000 euroa ansaitsevista muotoilualan hyvätuloisista palkansaajista suhteellisesti paljon suurempi (31 %) kuin heidän osuutensa on kaikista muotoilualan palkansaajista.

Koulutusasteittain katsottuna alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla mediaanipalkkaero oli miesten hyväksi 950 euroa, mutta keskiarvopalkoilla mitattuna ero leveni 1 219 euroon. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla mediaanipalkkaero oli miesten hyväksi 675 euroa ja keskiarvopalkalla tarkasteltuna 843 euroa. Palkkatasoarvon näkökulmasta katsottuna sukupuolten väliset suuret palkkaerot ovat herkkä ja kielteinen ilmiö, mikä vaatii tarkempaa tarkastelua. Luonnollisesti palkkaeroihin vaikuttavat erilaiset työtehtävät tai työkokemuksen laatu ja pituus.¹²

Palkkaerot kasvavat tai korostuvat miesten ja naisten välillä myös työuran pituuden mukaan, vaikka palkkaerot ovat pieniä tai olemattomia työuran alkuvaiheessa. Tämä voi tarkoittaa miesten nopeampaa työuralla etenemistä, mikä näkyy palkkatasossa ja ehkä korostetummin alemman kuin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukossa. Asiantilaa voidaan pitää jossain määrin huolestuttavana. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että ansiotasoerot ovat valitettavasti todellisia, vaikka palkkaeroihin olisi osin luonnollisia ja helposti hyväksyttäviä syitä.¹³

3.5

Palkkatyytyväisyys

Ornamon kyselyt paljastavat, että vain 48 prosenttia muotoilualan palkansaajista oli tyytyväisiä palkkatasoonsa siten, että palkat vastasivat työtehtäviä alkuvuonna 2026 (Kuvio 24). Lisäksi yksi prosentti oli sitä mieltä, että palkat olivat jopa liian suuria työtehtäviin nähden. Sitä vastoin 51 prosenttia ilmoitti, että ansiotaso oli joko hieman tai aivan liian pieni työtehtäviin nähden. Palkkatasoon tyytyväisten määrä on yhä suurempi ja tyytymättömien määrä on pienempi kuin vuonna 2022, mutta vuoteen 2025 verrattuna tyytymättömyys on lisääntynyt.

¹¹ Sukupuoleltaan tuntemattomat pois lukien miehiä oli 20 prosenttia ja naisia 80 prosenttia kyselyyn vastanneista.

¹² Myös työnantajan toimialalla ja sektorilla (yksityinen ja julkinen ala) voi olla asiaa vaikutusta,

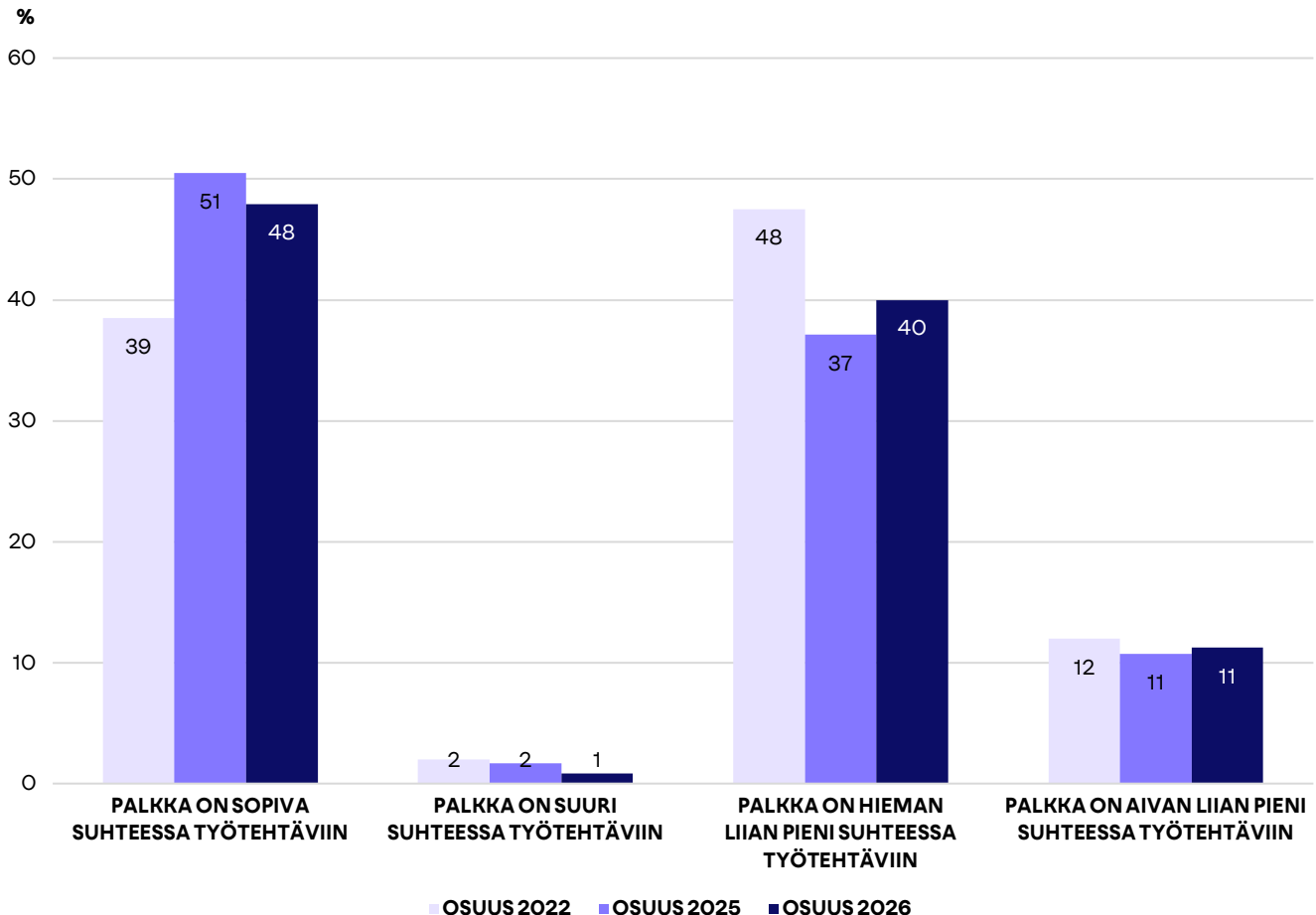
¹³ Palkkaerot keskittyvät pitkälti yksityiselle alalle, sillä julkisyhteisöissä ansiotasoerot ovat pieniä.

Julkisyhteisöjen palveluksessa olevat palkansaajat ovat hieman tyytyväisempiä ansiotasoonsa kuin alan yksityisten työnantajien palkansaajat. Naiset ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat aavistuksen tyytyväisempiä ansiotasoonsa kuin miehet ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet palkansaajat. Muotoilujohtajista sekä sisustusarkkitehdeistä ja -suunnittelijoista hieman yli 50 prosenttia oli tyytyväisiä palkkoihinsa, mutta digitaalisista suunnittelijoista 63 prosenttia ja palvelumuotoilijoista 56 prosenttia oli tyytymättömiä palkkoihinsa.

Käytännössä ansiotasoonsa tyytyväiset muotoilualan palkansaajat ansaitsivat Ornamon kyselyjen mukaan *keskiarvopalkalla* mitattuna 5 011 euroa ja *mediaanipalkalla* mitattuna 4 900 euroa kuukaudessa vuonna 2026. Miehillä *täydellisen palkkatyytyväisyyden* raja on 915 euroa korkeampi kuin naisilla. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden täydellinen palkkatyytyväisyys on 700 euroa korkeampi kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla (Taulukot 2–4). Lisäksi ne, joiden palkat ovat nousseet vuonna 2025 ovat tyytyväisempiä ansiotasoonsa.

KUVIO 24

Muotoilualan palkansaajien tyytyväisyys nykyiseen palkkatasoon vuosina 2022, 2025 ja 2026 (Lähteet: Ornamon kyselyt 2022, 2025 ja 2026).

TAULUKKO 2 Muotoilualan palkansaajien tyytyväisyys nykyiseen palkkatasoon alkuvuonna 2026 työnantajasektorin, koulutustason, sukupuolen ja ammattinimikkeen mukaan, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).¹⁴

	Tyytymättömät, %	Tyytyväiset, %
Työnantajasektori:		
Yksityinen työnantaja	52,1	47,9
Julkinen työnantaja	49,3	50,7
Sukupuoli:		
Mies	51,1	48,9
Nainen	50,0	50,0
Koulutustaso:		
Alempi korkeakoulututkinto	54,8	45,2
Ylempi korkeakoulututkinto	51,0	49,0
Ammattiryhmä:		
Digitaalinen suunnittelija	63,0	27,0
Johtaja	47,8	52,2
Palvelumuotoilija	55,8	44,2
Sisustusarkkitehti ja -suunnittelija	48,1	51,9

¹⁴ Tarkastelussa tyytyväisiä ovat ne Ornamon kyselyyn vastanneet palkansaajat, jotka ilmoittivat, että palkka on sopiva suhteessa työtehtäviin. Heihin on luettu myös palkansaajat, joiden mielestä palkka on liian suuri suhteessa työtehtäviin. Tyytymättömiä ovat puolestaan ne henkilöt, joiden mielestä palkka on hieman tai aivan liian pieni suhteessa työtehtäviin.

TAULUKKO 3 Muotoilualan palkansaajien palkkatyytyväisyys suhteessa työtehtäviin sukupuolittain (pl. lomautetut) keskiarvo- ja mediaanikuukausipalkan mukaan 2026 (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

	Keskiar- vopalkka miehet, euroa	Keskiar- vopalkka naiset, euroa	Erotus, euroa	Mediaa- nipalkka miehet, euroa	Mediaa- nipalkka naiset, euroa	Erotus, euroa
Palkka aivan liian pieni	4175	3927	248	4150	3948	202
Palkka hieman liian pieni	5481	4202	1279	5170	4100	1070
Palkka sopiva	5442	4847	595	5615	4700	915
YHTEENSÄ	5427	4503	924	5200	4400	800

TAULUKKO 4 Muotoilualan palkansaajien palkkatyytyväisyys suhteessa työtehtäviin alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla keskiarvo- ja mediaanikuukausipalkan mukaan 2026 (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

	Keskiar- vopalkka ylempi tutkinto, euroa	Keskiar- vopalkka alempi tutkinto, euroa	Erotus, euroa	Mediaa- nipalkka ylempi tutkinto, euroa	Mediaa- nipalkka alempi tutkinto, euroa	Erotus, euroa
Palkka aivan liian pieni	4110	3733	377	4300	3750	550
Palkka hieman liian pieni	4534	4277	257	4500	4000	500
Palkka sopiva	5105	4461	644	5000	4300	700
YHTEENSÄ	4808	4295	513	4800	4085	715

3.6

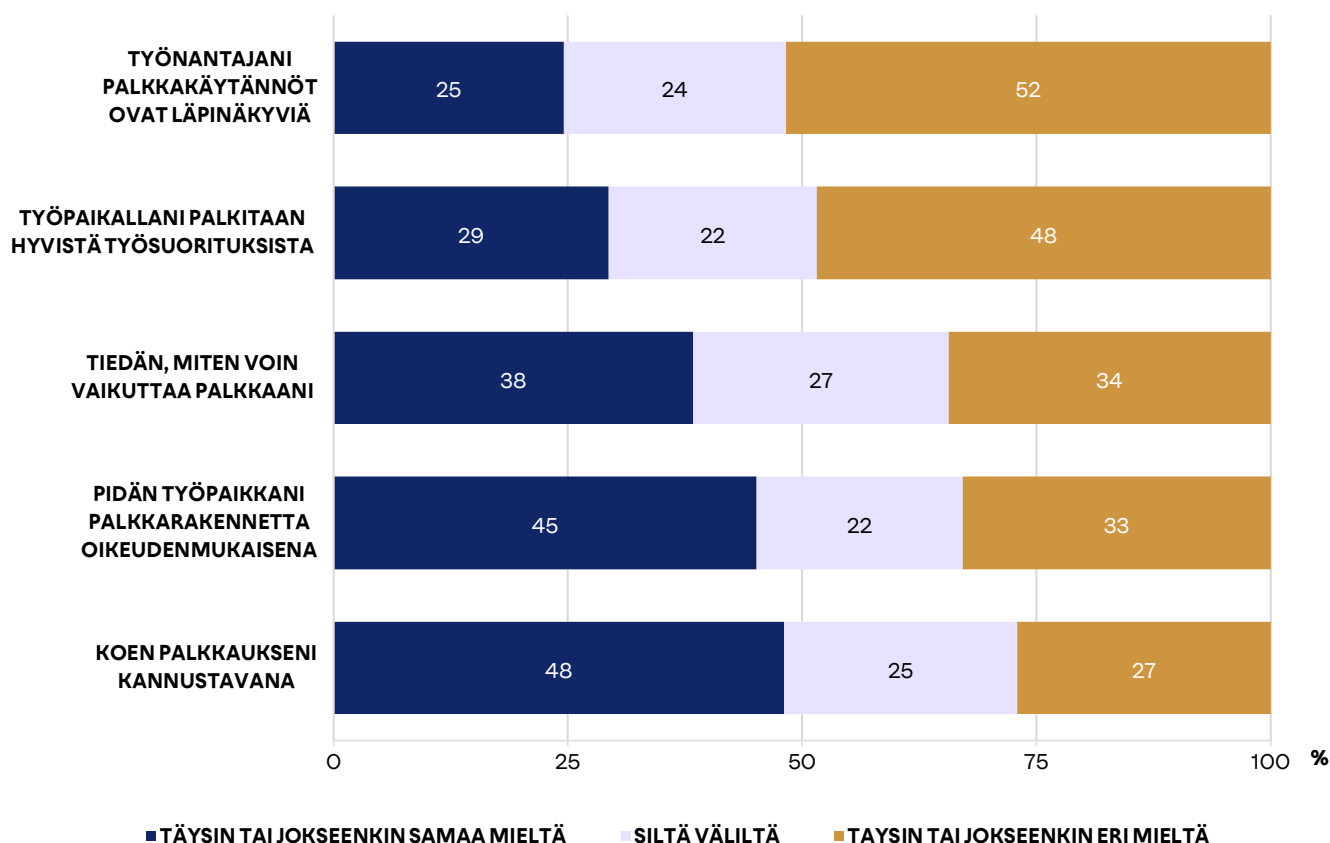
Työnantajien palkkakäytännöt ja palkka-avoimuusdirektiivi

Ornamon vuoden 2026 kyselyjen mukaan 45–48 prosenttia muotoilualan palkansaajista koki palkkauksensa olevan kannustava ja oikeudenmukainen. Päinvastaista mieltä 27–33 prosenttia, joten saldoluku pysyi plusmerkkisenä. Saldoluku saadaan, kun samaa mieltä olevien prosenttiosuudesta vähennetään eri mieltä olevien osuus. Väittämästä, joka koski työntekijän vaikutusmahdollisuuksia omaan palkkaansa, tulokset olivat jo huomattavasti tasaisemmat. Asiasta samaa mieltä olleiden prosenttiosuus oli vain niukasti suurempi kuin eri mieltä olevien prosenttiosuus.

Sen sijaan vain 25–29 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä siitä, että työnantajan palkkakäytännöt ovat läpinäkyviä taikka työpaikalla palkitaan hyvistä suorituksista. Asioista eri mieltä olevia oli noin 50 prosenttia, joten vastausten saldo-luvut olivat reippaasti miinusmerkkisiä. Tosin monen vastaajan mielipide siitä, että hyvistä työsuorituksista ei palkittaisi, on ristiriidassa sen kanssa, että vastaavasti moni koki palkkauksen kannustavaksi. Voidaan silti todeta, että työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia omaan palkkaansa voisi kehittää ja palkkakäytäntöjä kirkastaa.

KUVIO 25

Muotoilualan palkansaajien näkemykset työnantajan palkkakäytännöistä, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Palkka-avoimuus työpaikoilla muuttuu aiempaa täsmällisemmin säädellyksi, kun EU:n palkka-avoimuusdirektiivi (2023/970) pannaan Suomessa täytäntöön heinäkuussa 2026 pääasiassa tasa-arvolakiin (609/1986) tehtävillä muutoksilla. Tasa-arvolain lisäksi muutoksia tehdään tasa-arvovaltuutetusta annettuun lakiin (1328/2014) ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin (53/2014). Tasa-arvovaltuutetusta annetun lain muutoksella pyritään siihen, että valtuutetun asema ja oikeudet valvoa palkka-avoimuuden toteutumista (ja tarvittaessa viedä asioita eteenpäin) tarkentuvat.

Laki tulotietojärjestelmästä koskee tulorekisteriä. Siihen tehtävillä muutoksilla mahdollistetaan teknisesti se, että työnantajien raportointivelvollisuus voidaan hoitaa mahdollisimman pitkälle tulorekisterin kautta, jotta työnantajayritysten hallinnollinen työmäärä pysyisi kurissa. Käytännössä palkka-avoimuusdirektiivistä johtuvat tärkeimmät muutokset koskevat työntekijän oikeutta yksilölliseen tiedonsaantiin ja palkan määräytymisperusteisiin, palkka-avoimuuteen rekrytoinnissa sekä suurten ja keskisuurten työnantajien raportointi- ja palkka-arviointivelvollisuuteen.

Yksilöllinen tiedonsaanti on sitä, että työntekijällä on oikeus saada kirjallinen selvitys omasta palkkatasostaan tai samanarvoista työtä tekevien työntekijöiden keskimääräisestä palkkatasosta sukupuolen mukaan jaoteltuna. Palkan määräytymisperusteita koskeva säännös tarkoittaa, että työntekijän on saatava tietoa kriteereistä, joita käytetään palkan ja palkkakehityksen määrittämisessä. Palkkaerojen on perustuttava objektiivisiin ja sukupuolineutraaleihin kriteereihin, kuten koulutukseen, osaamiseen tai vastuuseen, millä edistetään etenkin naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Palkka-avoimuus rekrytointitilanteessa liittyy siihen, että työnantajien on ilmoitettava työpaikkailmoituksessa tai muulla tavoin työhaastattelussa alkupalkka tai palkkahaitari, mikä parantaa työnhakijan neuvotteluasemaa rekrytointitilanteessa ja antaa välineitä puuttua mahdolliseen palkkasyrjintään. Työnhakijan nykyisestä tai aiemmista palkoista ei saa myöskään kysellä. Uudet säännökset velvoittavat työnantajia auditoimaan palkkausjärjestelmiä ja varmistamaan, että palkkakriteerit ovat selkeitä ja syrjimättömiä. Todistustaakka tästä on työnantajalla.

Säännösten rikkomisesta voidaan määrätä sakkoja, ja syrjinnän uhreiksi joutuneet työntekijät voivat olla oikeutettuja täysimääräisiin korvauksiin. Työnantajien raportointi- ja palkka-arviointivelvollisuus etenee vaiheittain. Se koskee vähintään 150 henkilöä työllistäviä keskisuuria ja suuria työnantajia kesäkuusta 2027 alkaen ja 100–149 henkilöä työllistäviä työnantajia kesäkuusta 2031 alkaen. Direktiivi ei velvoita alle 100 henkilön työnantajilta säännöllistä palkkaraportointi, mutta niitä koskee työntekijän oikeus saada tietoja palkkatasoista ja avoimuusrekrytoinnissa.

Palkka-avoimuusdirektiivi on Suomessa radikaali uudistus, sillä palkat ovat olleet tähän asti luottamuksellisia sopimusasioita ja hiljaista tietoa. Onnistuessaan palkka-avoimuus poistaa tai ainakin vähentää sukupuolten välisiä palkkaeroja. Samalla läpinäkyvät palkkauskäytännöt lisäävät työntekijöiden kokemusta oikeudenmukaisuudesta ja luottamuksesta. Kun palkka on markkinatason mukainen, työntekijöillä saattaa olla vähemmän taloudellista pakko vaihtaa työpaikkaa. Lisäksi työnhakijoiden tietämys vallitsevasta palkkatasosta paranee jo ennen hakuprosessia.

Uuteen järjestelmään sisältyy tosin monia haasteita, jos objektiivisten kriteerien määrittely työntekijöiden palkalle, palkkakehitykselle ja työn vaativuuden arvioinnille voi olla monella toimialalla (ml. muotoilualat) vaikeaa. Yksityisyyden suoja katoaa, jos keskipalkkatiedot paljastavat mikroyrityksissä työntekijöiden tarkan palkan. Avoin palkkadata lisää markkinoilla työpaikkojen vaihtuvuutta, palkkakilpailua ja "palkkaturismia". Siinä pk-yritysten on vaikeampi houkutella osaajia tai pitää kiinni avainhenkilöstöstään, jos suuret yritykset maksavat parempia palkkoja.¹⁵

¹⁵ Rekrytointitilanteessa työnantajat eivät voi enää määritellä palkkatasoa työnhakijan palkkatoiveita vastaavaksi. Suuret yritykset, jotka viestivät avoimesti palkoista ja palkkaperusteista, saavat kilpailuetua osaajista työmarkkinoilla. Palkka-avoimuus voi johtaa aggressiiviseen rekrytointiin noususuhteessa tai osaamisaloilla, joilla on työvoimapula. Työnantajien palkkausjärjestelmät voivat olla ristiriidassa työehtosopimusten palkkausluokitusten ja vaativuusmallien kanssa.

4 Työviikon pituus ja työtyytyväisyys

Ornamon kyselyyn vastanneet palkansaajat työskentelivät alkuvuonna 2026 mediaanilukuna mitattuna 37,5 tuntia viikossa keskiarvon ollessa 37 tuntia viikossa. Keskiarvo- ja mediaaniluvut olivat samat kuin vuosi takaperin. Erot työviikon toteutuneessa pituudessa ovat suuria, koska runsas viidennes työskenteli vähintään 40 tuntia viikossa. Ihanteellisen työviikon pituutta ei kysytty vuosina 2025–26, mutta vuoden 2024 kyselyjen mukaan ihanteellinen mediaanipituus olisi 36 tuntia. Siihen pääsisi vuonna 2026 arviolta 20–25 prosenttia muotoilualan palkansaajista

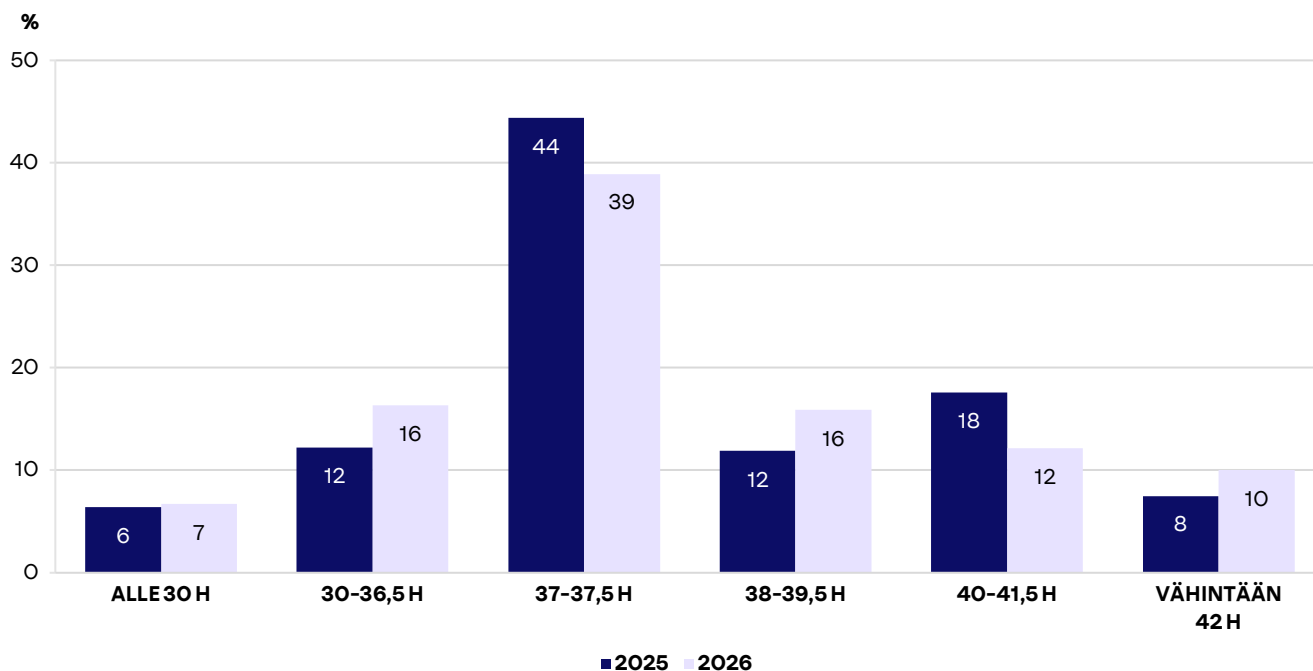
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan kaikkien palkansaajien tavanomainen viikkotyöaika oli päätyössä 35,3 tuntia vuonna 2024. Miehillä viikkotyöaika oli 36,8 työtuntia ja naisilla 33,9. Myös muotoilualalla miesten työviikon pituus on keskiarvolla mitattuna (37,7 h) pidempi kuin naisilla (36,6 h). Työvoimatutkimuksen mukaan työviikko pitenee, jos siirrytään työntekijöistä ylempiin toimihenkilöihin taikka, jos tarkastelun kohteena ovat vain kokopäivätyössä olevat palkansaajat, sillä osa-aikatyö yleistyessä keskimääräinen työaika lyhenee.¹⁶

Ylitöiden tekemisestä ei tiedusteltu vuonna 2026, mutta vuotta aiemmin 46 prosenttia Ornamon kyselyyn vastanneista palkansaajista kertoi tehneensä ylitöitä tammi-helmikuussa 2025. Ylityötuntien keskiarvo oli 5,4 tuntia ja mediaani kolme tuntia viikossa. Ylityötuntien tehneistä 30 prosenttiyksikköä oli saanut korvauksen vapaana ja vain kolme prosenttiyksikköä oli saanut korvaukset rahana. Ylitöitä ilman korvauksia oli tehnyt yksitoista prosenttia. Nämä pimentoon jääneet työtunnit vääristävät virallisissa tilastoissa todellista tuottavuuden kehitystä.

¹⁶Työviikon pituudessa on palkansaajia välillä suuria eroja siksi, sillä osa palkansaajista tekee pitkää työviikkoa ja ylitöitä, kun taas osa palkansaajista työllistää itsensä osa-aikatoilla, kausiluonteisesti tai kutsuttaessa satunnaisesti.

KUVIO 26

Muotoilualan palkansaajien työviikon pituus alkuvuonna 2025 ja 2026, prosenttia
(Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2025–26).

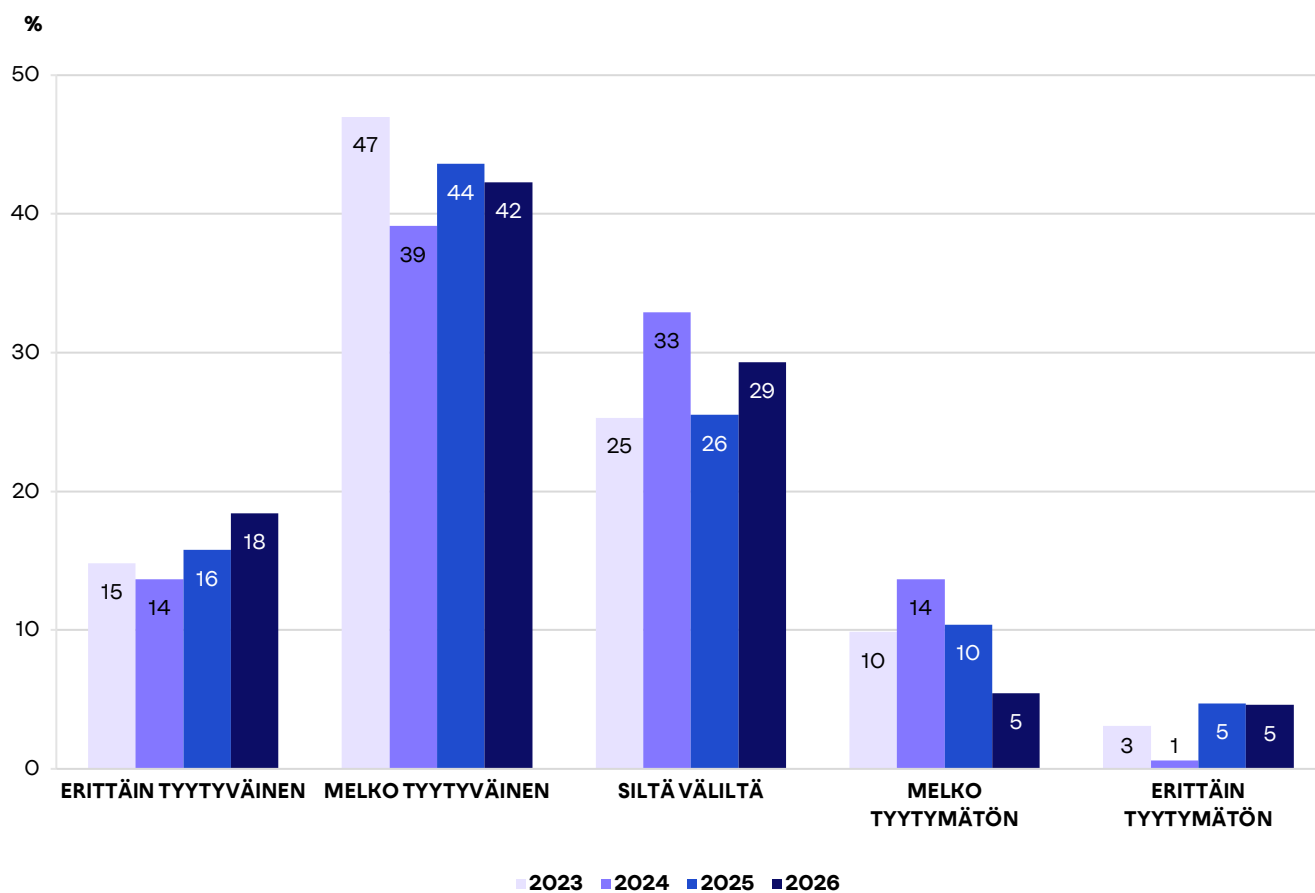
Ornamon vuoden 2026 kysely kertoo, että 60 prosenttia vastanneista oli kokonaisuudessaan *erittäin tai melko tyytyväinen* nykyiseen työhönsä (Kuvio 28). Tyytymättömiä oli joka kymmenes. Loppuosa oli osin tyytyväisiä, mutta osin tyytymättömiä joihinkin asioihin. Työtyytyväisyyden saldoluku oli 50. Saldoluku saadaan, kun työhönsä tyytyväisten palkansaajien prosenttiosuudesta vähennetään työhönsä tyytymättömien prosenttiosuus. Saldoluku on kohentunut edellisestä vuodesta, kun ”siltä väliltä -ryhmän” koko on kasvanut ja tyytymättömien osuus on alentunut.¹⁷

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että yleinen työtyytyväisyys korreloi positiivisesti myönteisen palkkakehityksen ja yleisen palkkatyytyväisyyden kanssa sekä jossain määrin käytännön kuukausipalkkatason kanssa. On luonnollista, että palkkojen nousu lisää mielihyvää työntekijöiden keskuudessa. Myös koulutustasolla on loiva positiivinen korrelaatio työtyytyväisen kanssa. Lisäksi miesten työtyytyväisyys on hieman suurempaa kuin naisilla. Sitä vastoin työtyytyväisyys valitettavasti alenee jonkin verran työntekijän ikääntyessä ja / tai työkokemuksen karttuessa.

¹⁷ Siltä väliltä -ryhmä koostuu osin tyytyväisistä ja osin tyytymättömistä vastaajista.

KUVIO 27

Muotoilualan palkansaajien yleinen tyytyväisyys vuosina 2023–26, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssi- ja työmarkkinakyselyt 2023–28).

OSA II

Yritystoiminta muotoilualalla

5 Muotoilualan yritysprofiili

5.1 Yrittäjyyden muodot ja yrittäjien tausta

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista muotoilualan ammattilaisista 19 prosenttia (102 henkilöä) toimi *yrittäjänä* alkuvuonna 2026.¹⁸ Heistä 34 prosenttia oli yksityisiä elinkeinoharjoittajia, jotka harjoittivat yritystoimintaa toiminimellä (toiminimiyrittäjät). Elinkeinoharjoittajia on nimitetty myös *ammattin- ja liikkeenharjoittajiksi*.¹⁹ Ne ovat lähinnä Verohallinnon käyttämiä nimityksiä erityyppisistä elinkeinoharjoittajista. Tosin liikkeenharjoittajiksi on kutsuttu niitä yrittäjiä, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa kiinteästä toimipaikasta käsin (kauppaliike).

Pääomayhtiöitä eli osakeyhtiöitä oli 50 prosenttia ja *osuuskuntia* yksi prosenttia (Kuvio 29). Yritysmuodolla on vaikutuksia yrittäjien taloudellisiin vastuisiin ja verotukseen, sillä toiminimessä taloudelliset riskit ovat yrittäjien henkilökohtaisia riskejä ja elinkeinotoiminnan tulosta verotetaan toiminimessä yrittäjän tulona, josta he voivat saada verotuksessa viiden prosentin ylimääräisen vähennyksen (*yrittäjävähennys*).²⁰ Sen sijaan osakeyhtiö on erillinen oikeushenkilö, joka vastaa itse velvoitteistaan ja myös verotuksellisesti osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen.

Osakeyhtiöissä yritystoiminnan velat ja vastuut rajoittuvat siten yhtiölle, joten omistajayrittäjän taloudellinen vastuu rajoittuu hänen tekemänsä pääomasijoituksen määrään (osakepääomaan). Osakeyhtiö maksaa tuloksestaan *yhteisöveroa* ja se voi jakaa omistajilleen palkkatuloa kevyemmin verotettuja osinkotuloja. Osakeyhtiössä yrittäjät maksavat kuitenkin usein itselleen palkkaa, joka vähentää samalla osakeyhtiön verotettavaa tuloa. Osakeyhtiöissä yhteisövero on ollut

¹⁸ Kyselyyn vastanneita oli 568, mutta heidän joukkoonsa ei ole otettu huomioon työmarkkina-asemaltaan ryhmään "muu" kuuluneita 24 henkilöä (eläkeläiset, yms.), koska he eivät vastanneet yhteenkään varsinaiseen kysymykseen. Vuonna 2025 kyselyyn vastasi 147 yrittäjää, eli vastausten määrä väheni 45 yrittäjällä (-31 %).

¹⁹ Molempiin ryhmiin kuuluvat ovat voineet pitää yhdenkertaista kirjanpitoa vuodesta 2016 lukien, mutta liikkeenharjoittajien on oikaistava kirjanpito suoriteperusteiseksi verotusta varten.

²⁰ Myös henkilöyhtiöiden vastuunalaiset yhtiömiehet voivat saada viiden prosentin ylimääräisen yrittäjävähennyksen.

vuodesta 2014 lukien 20 prosenttia, mutta Suomen nykyhallitus laskee sen 18 prosenttiin vuonna 2027.

Henkilöyhtiöitä eli *avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä* oli vastanneiden joukossa neljä prosenttia. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden määrä on jatkunut laskuaan koko 2000-luvun ajan. Henkilöyhtiöiden suosiota muihin yhtiömuotoihin nähden on vähentänyt se, että niiden toiminnan tukijalkana on yritysten vastuullisten yhtiömiesten omaisuus. Toisin kuin osakeyhtiöissä vastuulliset yhtiömiehet vastaavat henkilöyhtiön veloista omalla omaisuudellaan. Henkilöyhtiöiden perustamista vähentää sekin, että osakkailta vaaditaan hyvää luottamusta toisiinsa.

Lisäksi on sovittava tarkkaan pelisäännöistä, joiden pohjalta työt ja työn tulokset jaetaan palkkana tai yksityisottoina. Ongelmia voi syntyä siitäkin, että Verohallinto jakaa verotettavan tulon osakkaiden kesken silloin, kun kyse on oman perheen ulkopuolista osakkaista tai osakkaista, joiden työpanos jää eri syistä vähäiseksi. Yrittämistä henkilöyhtiöissä ja yksityisellä toiminimellä vaikeuttavat pienetkin henkilökohtaiset maksuhäiriöt, jos ne estävät pankissa *yrittystilin* avaamisen. Vaihtoehtona voi olla silloin toiminta laskutuspalveluja tarjoavien yritysten kautta.

Loput yksitoista prosenttia kyselyyn vastanneista oli omalla verokortilla ilman varsinaista yritysmuotoa ja y-tunnusta toimivia *freelancereita tai kevytyrittäjiä*. Kevytyrittäjät ovat ilman pysyvää työsuhdetta työskenteleviä henkilöitä, joilla voi olla samanaikaisesti yksi tai useampia työnantajia tai toimeksiantosuhteita. Kevytyrittäjää tai kevytyrittäjyyttä ei ole määritelty lainsäädännössä. Alun perin termiä alettiin käyttää *laskutuspalveluyritysten* asiakkaina, mistä se on alkanut vakiintua yleiseen käyttöön myös viranomaistahojen (Verohallinto yms.) puolella.

Kevytyrittäjä hankkii itselleen asiakkaat ja toteuttaa saamansa tilaukset, sopii asiakkaan kanssa työn ehdoista ja maksettavista korvauksista sekä huolehtii toimintansa markkinoinnista. Yrityksen laskutus, verojen ja muiden lakisääteisten maksujen suoritukset voidaan hoitaa ulkopuolisen *laskutuspalveluyrityksen* kautta, jolle kevytyrittäjän asiakkaat maksavat työkorvaukset. Kevytyrittäjän ei tarvitse huolehtia kirjanpidosta, koska ilman omaa y-tunnusta kevytyrittäjä ei ole kirjanpitovelvollinen. Palkkionsa laskutuspalveluyritys saa kevytyrittäjän saamista työkorvauksista.²¹

Kevytyrittäjän verotus on periaatteessa yksinkertaista, sillä saadut tulot ovat progressiivisesti verokortilla verotettavaa ansiotuloa, josta ennakonpidätyksen

²¹ Palkkio on määrätty prosenttiosuus (mm. 4–5 %) kevytyrittäjän saamista työkorvauksista. Loppuosan työkorvauksista laskutuspalveluyritys tilittää kevytyrittäjälle, kun mahdolliset ennakonpidätykset on siitä hoidettu. Tarkempia tietoja palkkioista ja kevytyrittäjille tarjottavista palveluista on saatavilla laskutuspalveluyrityksiltä (Ukko.fi, Free.fi, yms.).

tilittää laskutuspalveluyritys.²² Päätoiminen kevytyrittäjä luokitellaan työttömyysturvan osalta kuitenkin yrittäjäksi. Kevytyrittäjän on otettava lakisääteinen yrittäjäeläkelain mukainen YEL-vakuutus, mikäli henkilökohtainen vuosittain määritelty YEL-minimityötulon arvo ylittyy (9 423,09 euroa vuonna 2026), toiminta kestää vähintään neljä kuukautta, kevytyrittäjä on 18–69-vuotias ja asuu Suomessa.

Kevytyrittäjäyys voi olla muotoilualalla helppo ja vähäriskinen tapa kokeilla yrittäjäyttä ja sopii palkansaajille, opiskelijoille ja palkansaajille sivutulujen hankkimiseen ilman yritysmuotoiseen toimintaan liittyvää hallintoa ja byrokratiaa. Huonona puolena on se, että kevytyrittäjä ei voi vähentää työhön liittyviä kuluja (kuten tietokonetta tai tarvikkeita) suoraan verotuksessa yhtä laajasti kuin yrittäjä. Lisäksi kevytyrittäjä ei voi vähentää verotuksessa omiin ostoihinsa sisältyviä arvonlisäveroja, vaikka laskuttaisi palkkionsa arvonlisäveron kanssa.²³

Markkinoilla kevytyrittäjät muodostavan äärimmäisen joustavan työllisten joukon. Asiakasyritykset voivat ostaa kevytyrittäjiltä työpanosta nopeasti ilman rekrytointikuluja, mutta kevytyrittäjien asema on haavoittuvampaa kuin palkansaajilla, koska he putoavat usein sosiaaliturvan suojaverkosta.²⁴ Asiakasmäärän kasvaessa kevytyrittäjäyden pohjalle voidaan perustaa toiminimi tai yhtiömuotoinen yritys.²⁵ Yritysmuotoinen toiminta on järkevää silloin, kun liiketoiminta muuttuu päätoimiseksi ja yrittäjäyys vaatii paljon palvelu-, tavara- ja laitehankintoja (kuluja).

²² Kevytyrittäjä ilman y-tunnusta ei voi hyödyntää viiden prosentin yrittäjävähennystä, mutta hän voi saada erilaisia tulonhankkimisvähennyksiä työhuoneesta, työmatkoista sekä laite- ja tarvikeostoista.

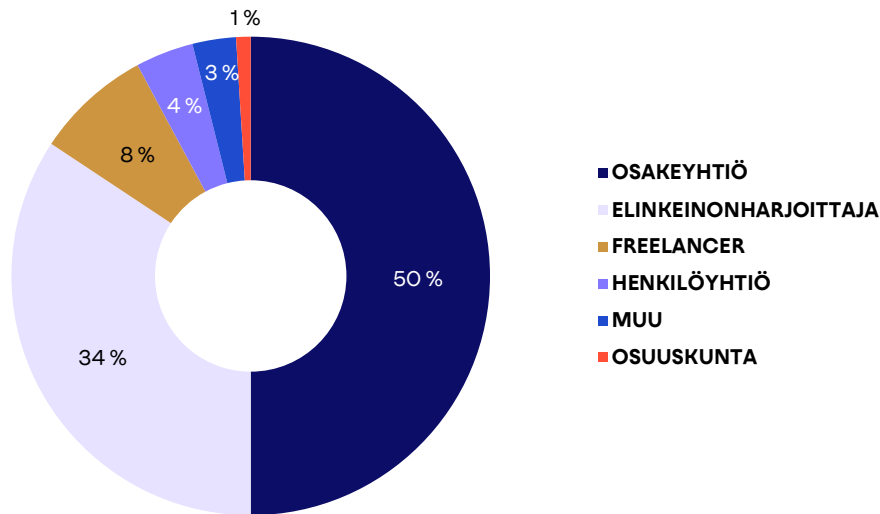
²³ Kevytyrittäjän asiakkaat maksavat arvonlisäveroa teettämästään arvonlisäveron alaisesta työstä, jonka y-tunnuksella toimiva laskutuspalveluyritys tilittää Verohallinnolle. Laskutuspalveluyritys vastaa usein myös vastuuvakuutuksista.

²⁴ Kevytyrittäjien määrästä Suomessa ei ole tarkkoja tilastotietoja. Laskutuspalveluyritykset kertovat yli 100 000 kevytyrittäjästä. Tilastokeskuksen mukaan heitä oli jo 73 200 vuonna 2024.

²⁵ Freelancer voi toimia myös Verohallinnon ennakkoperintärekisteriin rekisteröitynä yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai he voivat perustaa yhtiömuotoisen yrityksen (henkilöyhtiö, osakeyhtiö) jolloin freelancerit voivat olla arvonlisäverollista toimintaa harjoittavia yrittäjiä arvonlisäverotusta koskevien säännösten mukaan.

KUVIO 28

Muotoilualan yrittäjät yritysmuodoittain (ml. freelancerit) vuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista yrittäjistä alle kaksi kolmasosaa vastasi tarkempiin kysymyksiin esimerkiksi omasta koulutuksestaan, työkokemuksestaan ja iästä. Vastausten perusteella voidaan päätellä, että yrittäjistä 67 prosenttia on naisia, 29 prosenttia miehiä ja loput neljä prosenttia sukupuoleltaan tuntemattomia. Yrittäjät ovat korkeasti koulutettuja, sillä noin 55 prosentilla oli ylempi korkeakoulututkinto ja 40 prosentilla alempi korkeakoulututkinto. Kahdella prosentilla oli tutkijakoulutus ja kolmella prosentilla toisen asteen ammatillinen tutkinto.

Yrittäjät edustavat monia erilaisia ammattinimikkeitä. Yleisimpiä olivat sisustusarkkitehti, joita oli neljännes yrittäjistä. Toiseksi yleisimpiä olivat taiteilijat ja erityyppiset taidekäsityöläiset. Useimmat yrittäjät ovat kokeneita, sillä 70 prosentilla oli vähintään 16 vuoden työkokemus. Heistä 56 prosenttiyksiköllä työkokemusta oli yli 20 vuotta. Työkokemuksen pituus korreloi iän kanssa, sillä runsas 50 prosenttia yrittäjistä oli täyttänyt 50 vuotta. Myös muotoilualan yrittäjät keskittyvät Etelä-Suomeen, sillä 65 prosenttia heistä asuu Uudellamaalla.

5.2

Yritysten ikäjakauma ja kokoluokka

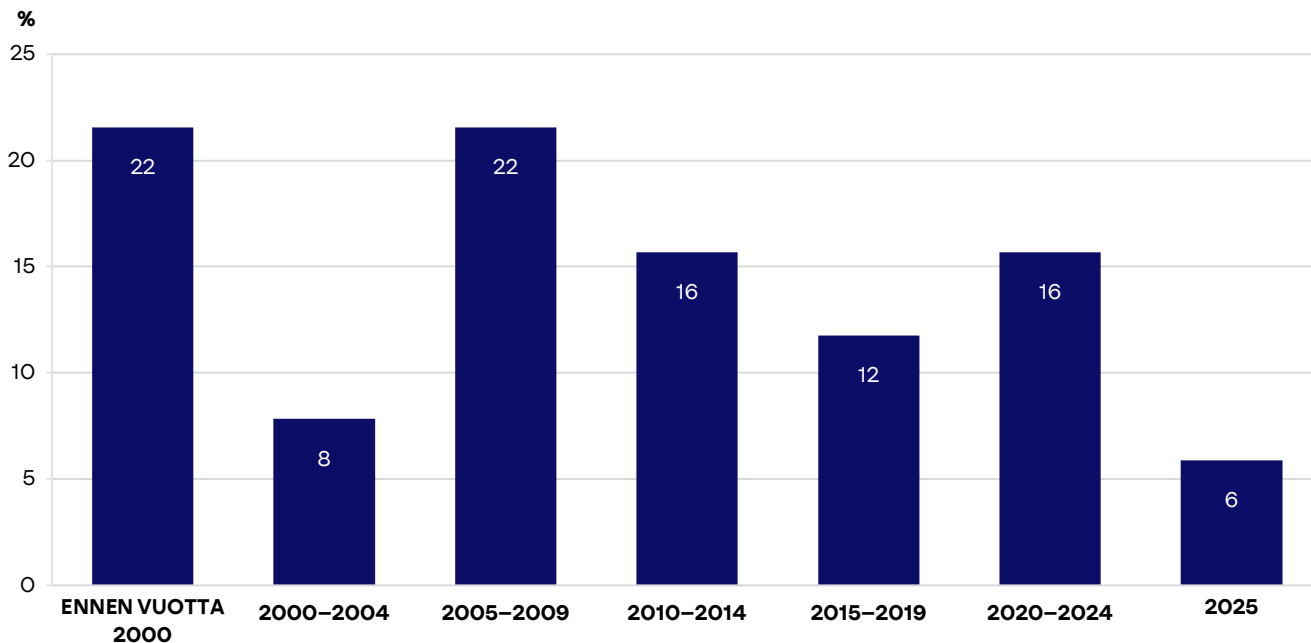
Vuoden 2026 kyselyyn osallistuneista muotoilualan yrittäjistä (ml. kevytyrittäjät) vajaa kolmasosa oli toiminut yrittäjänä korkeintaan kymmenen vuotta. Noin 46 prosenttia oli aloittanut toimintansa vuosina 2000–14.²⁶ Ennen vuotta 2000 toimintansa aloittaneita oli 22 prosenttia (Kuvio 29). Kyselyyn vastanneet olivat kokeneimpia kuin edellisenä vuonna, jolloin 48 prosenttia oli toiminut enintään kymmenen vuotta. Ikäjakaumaan voi vaikuttaa se, että kolme ensimmäistä vuotta ovat yritysten eloonjäämisen kannalta kriittisintä aikaa, mitä matalasuhdanne korostaa.

Viiden toimintavuoden jälkeen toiminnassa on yleensä alle puolet yrityksistä. Eloonjäämisaste on ylipäättään keskimääräistä matalampi yrityksissä, joiden perustamis- ja lopettamistoimet ovat helppoja (toiminimet), ja jotka toimivat vain vähän alkupääomaa vaativilla palvelualoilla. Varsinkin kevytyrittäjyys joustaa herkästi suhdanteiden mukaan.

Alueellisesti keskiarvoa alhaisempia eloonjäämisasteita on mitattu pääkaupunkiseudulla, mikä johtuu lyhytaikaisten palveluyritysten määrästä ja lähtökohtaisesti alhaisesta yrittämisen aloittamiskynnyksestä.

KUVIO 29

Muotoilualan yritystoiminta (ml. freelancerit) toiminnan aloittamisvuoden mukaan 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

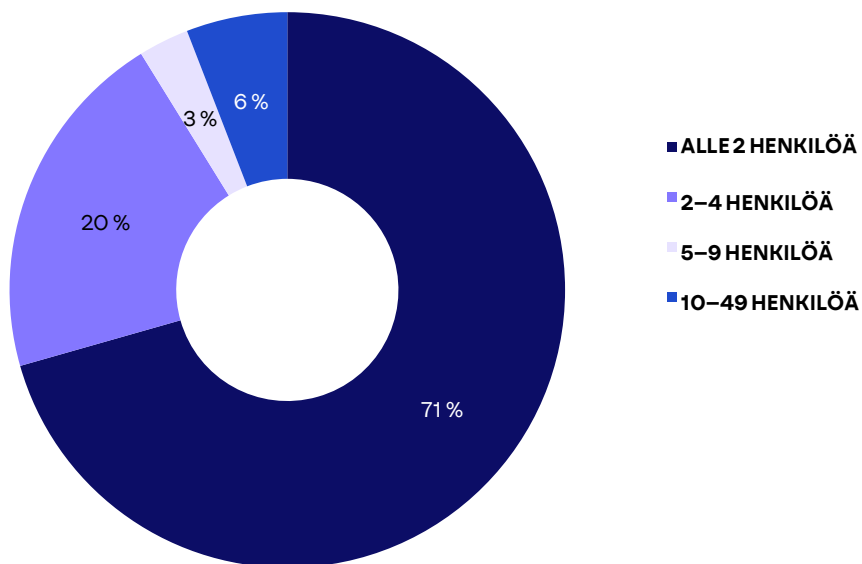
²⁶ Yritysten ikä korreloi luonnollisesti yritystensä taustalla olevien yrittäjien ikäjakauman kanssa, koska useimmat yritykset ovat pää- tai sivutoimisten yksinyrittäjien omistamia.

Kooltaan muotoilualan yritykset ovat pieniä, koska 71 prosenttia yrittäjistä oli pää- tai sivutoimisia yksinyrittäjiä (ml. freelancerit). Vain 29 prosenttia yrityksistä työllisti vähintään kaksi henkilöä. Näistäkin monet ovat yrityksiä, joissa oli yrittäjän ohella vain yksi muu henkilö, joka saattoi olla palkansaaja tai yrittäjäkumppani (ml. puoliso). Säännöllisiä työnantajia kyselyyn vastanneiden joukossa oli 18 prosenttia ja satunnaisia työnantajia yksitoista prosenttia. Vähintään kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä oli vain kuusi prosenttia vastanneista (Kuvio 30).

Näkemystä yritysten pienestä keskimääräisestä vahvistaa yritysten liikevaihdon suuruus, sillä 40 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi liikevaihdon jääneen alle 20 000 euroon vuonna 2025. Vain 45 prosentilla liikevaihto ylitti 50 000 euroa. Oikeastaan tämän kokoinen yritys voisi työllistää yhden henkilön kokopäiväisesti ja antaa henkilölle riittävän toimeentulon ja sosiaaliturvan. Alle 15 000 euron liikevaihdon yritys toimintaa voi luonnehtia pikemminkin harrastelijaluontoiseksi ja 15 000–30 000 euron liikevaihdon enemmän tai vähemmän sivutoimiseksi.

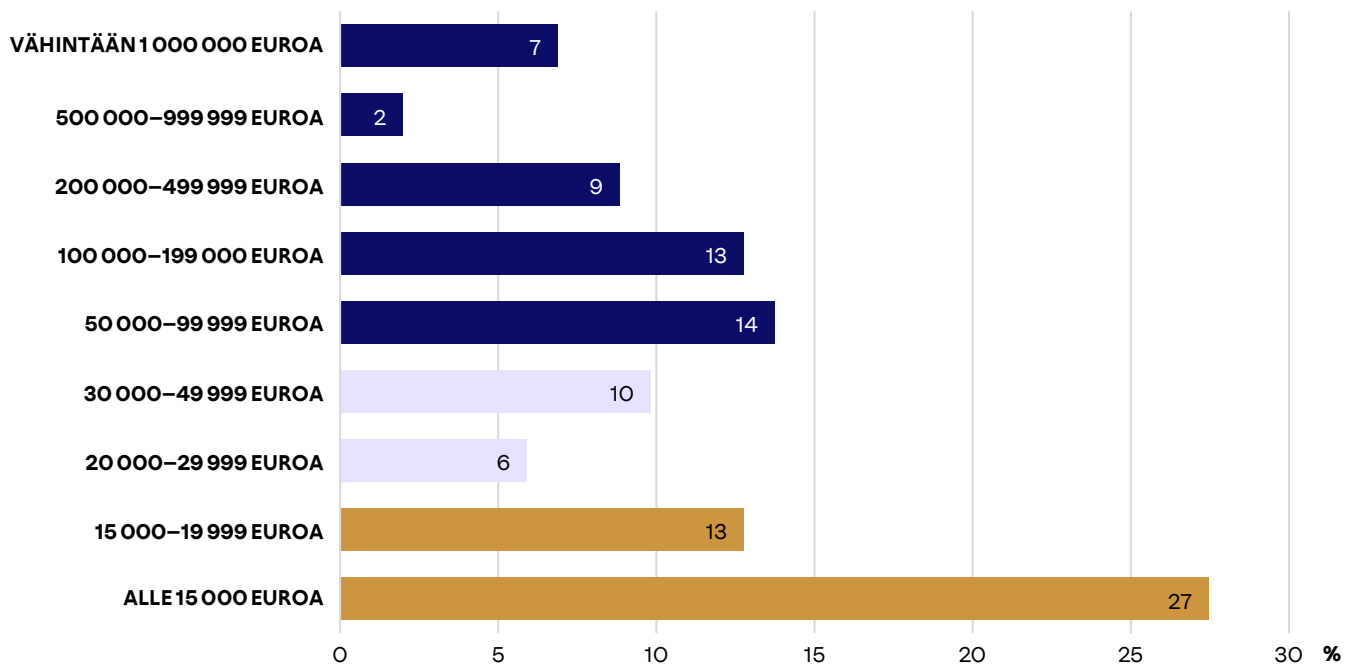
KUVIO 30

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) henkilöstön kokoluokittain 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 31

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) liikevaihdon kokoluokittain 2025, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

5.3

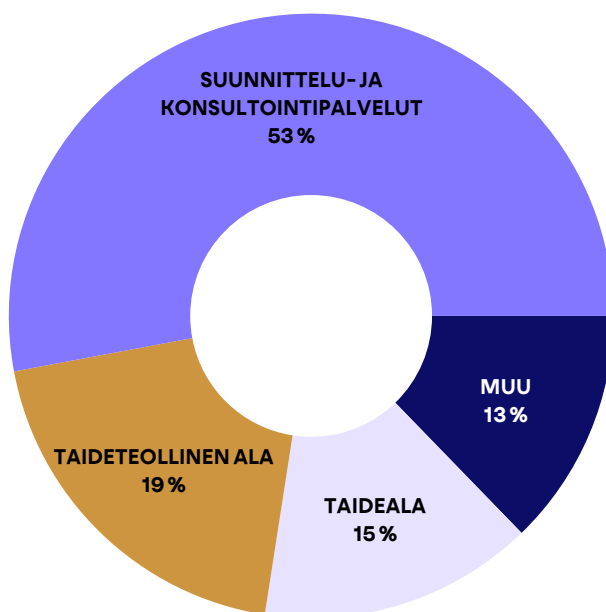
Yritysten toimialat

Neljännes Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista yrittäjistä (ml. freelancerit) oli päätoimialtaan muotoilupalvelualan yrityksiä tai ne tuottivat palvelumuotoiluun liittyviä konsulttipalveluja. Taideteollisuutta (piensarjatuotanto) tai sarjatuotantoa harjoittavia yrityksiä oli 22 prosenttia. Sisustusarkkitehti- ja suunnittelupalveluja harjoitti kahdeksantoista prosenttia ja puhtaasti taidealan yrityksiä oli viisitoista prosenttia. Muita liike-elämän palvelualoja ja kauppaa edusti yhdeksän prosenttia ja toimialtaan tuntemattomia oli seitsemän prosenttia (Kuvio 32).

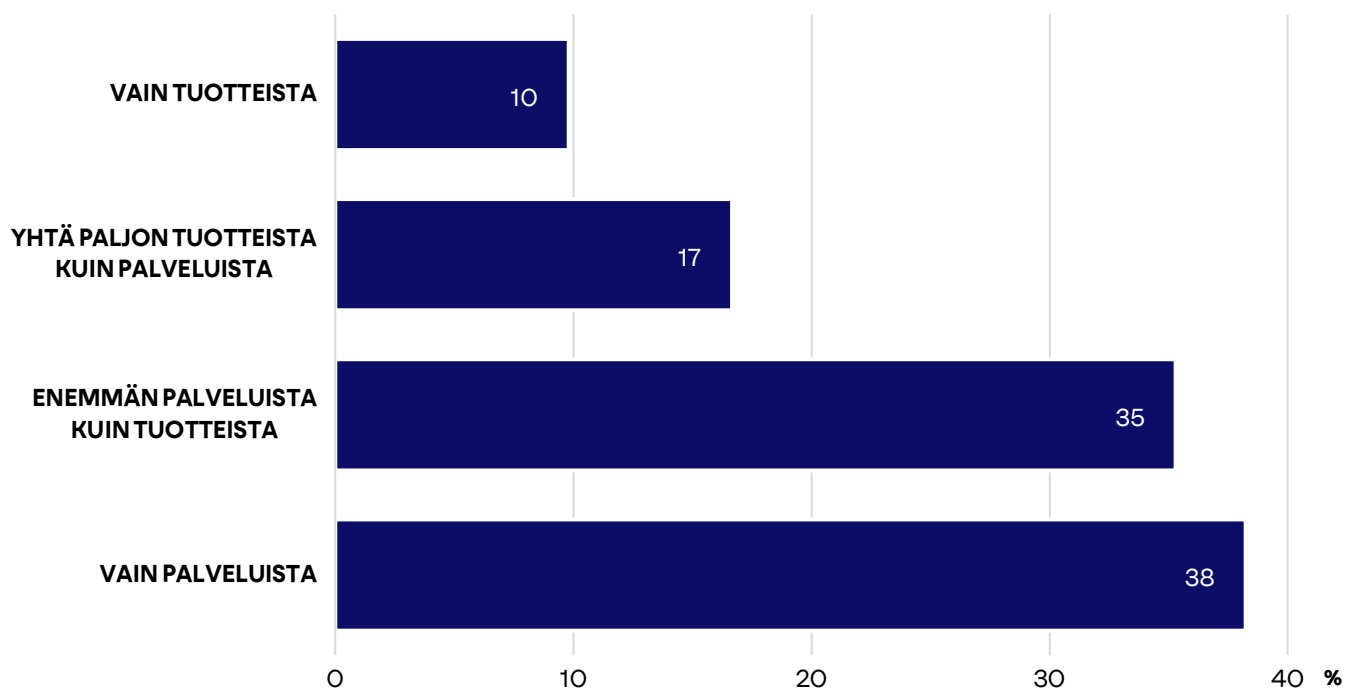
Yrityksen päätoimialan perusteella ei voida aina suoraan päätellä yrityksen tuottaminen hyödykkeiden sisällöstä, sillä markkinoille tarjottavat kokonaisuudet sisältävät usein palveluja ja fyysisiä tuotteita erilaisissa suhteissa. Käytännössä vain 38 prosenttia kyselyyn vastanneista tuottaa pelkästään palveluja ja kymmenen prosenttia tuottaa pelkästään fyysisiä tuotteita. Vain tuotteita tarjoavat yritykset edustavat korostetusti taideteollisuutta (piensarjatuotantoa) ja taidealaa. Sen sijaan 52 prosenttia tarjoaa markkinoille sekä palveluja että fyysisiä tuotteita (Kuvio 33).

KUVIO 32

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) toimialoittain 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 33

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) liikevaihdon hyödykejakautaan mukaan 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

6 Keskeiset markkinasegmentit

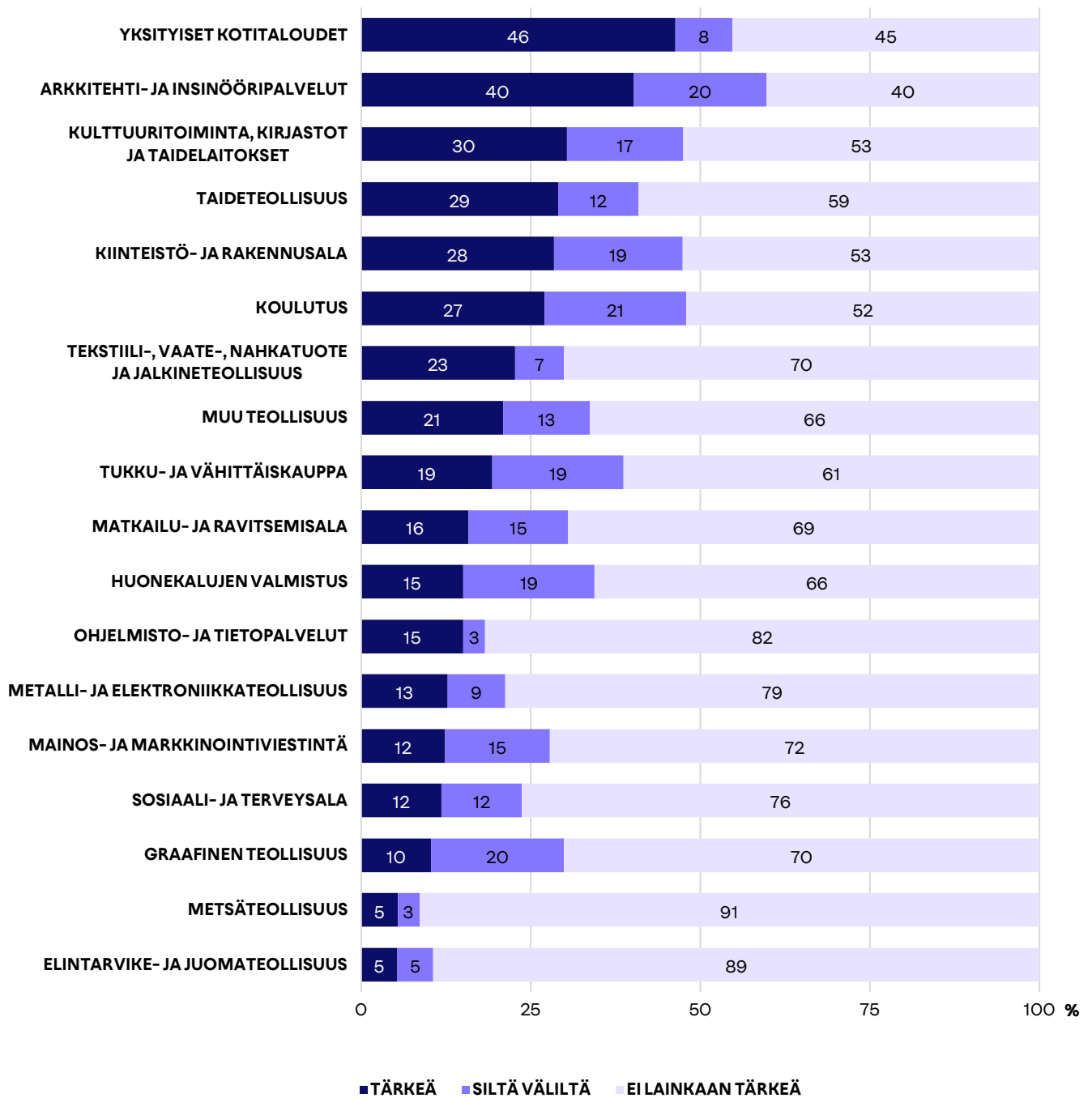
6.1 Asiakastoimialat

Ornamon kyselyyn vastanneiden yritysten (ml. freelancerit) keskeiset markkinat jakaantuvat paikallisiin ja alueellisiin, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin markkinoihin. Noin 43 prosenttia vastanneista ilmoitti toimivansa valtakunnallisesti Suomessa ja 35 prosenttia kertoi operoivansa alueellisilla ja paikallisilla markkinoilla. Vajaa neljännes sitä vastoin sanoi toimivansa ensisijassa kansainvälisillä markkinoilla. Kansainvälisillä markkinoilla toimivat ovat keskimääräistä suurempia ja niistä yli puolet on muotoilutoimistoja (ml. palvelumuotoilu).

Kuitenkin 46 prosenttia (pl. en osaa sanoa vastanneet) yrityksistä ilmoitti, että tärkein asiakassegmentti koostuu yksityisistä kotitalouksista, joten yksityisten kulutusmenojen kehityksellä, kuluttajien ostovoimalla ja säästämisasteen kehityksellä on tärkeä merkitys muotoiluintensiivisten hyödykkeiden kysyntään. Toiseksi tärkein asiakasryhmä koostuu arkkitehti- ja insinööritoimistoista, joiden jälkeen tulevat kulttuuritoiminta, kirjastot ja taidelaitokset. Seuraavaksi tärkeimpiä asiakastoimialoja ovat taideteollisuus, kiinteistö- ja rakennusala sekä koulutusala (Kuvio 34).

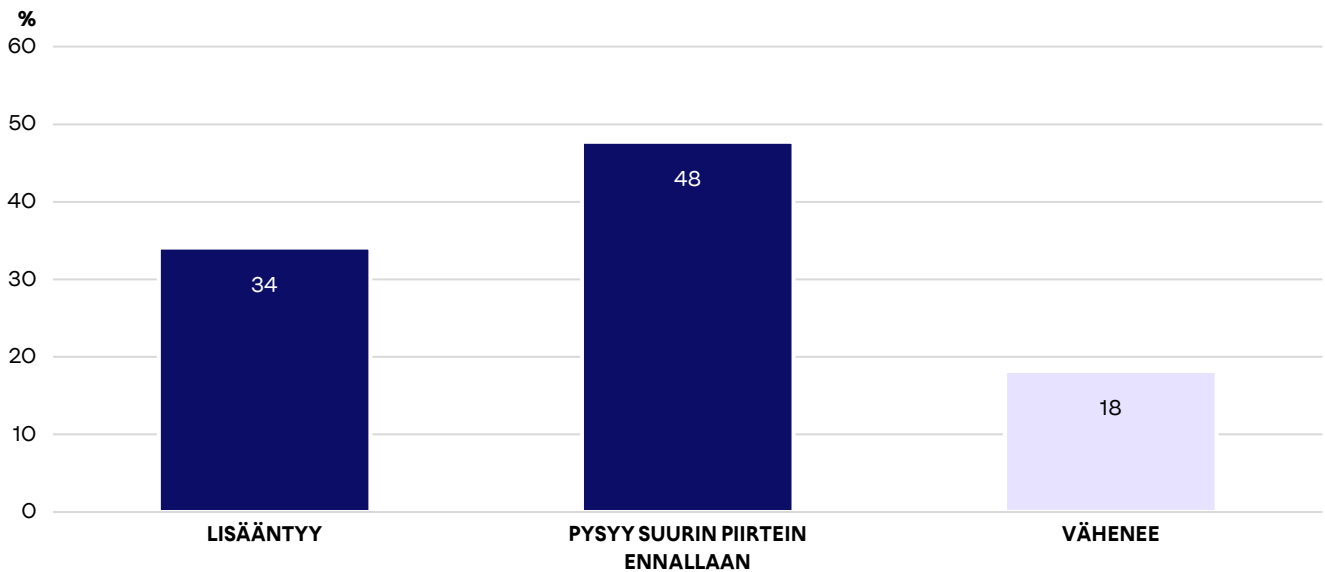
KUVIO 34

Muotoilualan yritysten (ml. freelancerit) asiakastoimialat 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

KUVIO 35

Julkisten hankintojen ennakoitu kehitys vuonna 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

6.2**Julkiset hankinnat ja hankintalain uudistus**

Suomessa julkisia hankintayksiköitä ovat valtion, valtion, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset ja niiden liikelaitokset sekä määräytyt uskonnolliset yhteisöt.²⁷ Käytännössä *julkista hankintaa* ovat tavaroiden ja palvelujen ostaminen, vuokraaminen tai siihen rinnastettava toiminta sekä urakalla teettäminen taloudellista vastiketta vastaan. Hankinta voidaan tehdä myös omistus- tai käyttöoikeuksien avulla, kuten osamaksulla ja hankinta voi olla tavara- ja palveluhyödykkeiden yhdistelmästä syntyvä kokonaisuus.

Julkiset hankinnat jaetaan kolmeen pääryhmään. *EU-hankinnat* ovat EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja. *Kansalliset hankinnat* ovat Suomen kansallisten kynnysarvot ylittäviä hankintoja, jotka jäävät EU-kynnysarvojen alapuolelle.²⁸ EU-hankintoihin sovelletaan direktiivien mukaisia kilpailuttamismenettelyjä, ja niistä on EU-laajuinen ilmoitusvelvoite. Kansallisiin hankintoihin sovelletaan joustavampia menettelyjä, ja niistä ilmoitetaan vain kansallisesti.²⁹ *Pienhankinnat* ovat kansalliset kynnysarvot alittavia hankintoja, joihin ei sovelleta hankintalakeja.

²⁷ Hankintayksiköitä ovat myös julkisoikeudellisiin laitoksiin, jotka on perustettu huolehtimaan yleisen edun mukaisista tarpeista niiden oikeudellista muodosta riippumatta. Lisäksi hankintayksiköihin rinnastetaan julkista tukea saavat yksityiset oikeushenkilöt, jos julkisen tuen määrä on yli 50 prosenttia hankinnan arvosta.

²⁸ EU-kynnysarvot, jotka muuttuvat kahden vuoden väliajoin, ovat vuonna 2026 esimerkiksi tavara-, palvelu- ja suunnittelukilpailuissa valtion keskushallinnon viranomaisten osalta 140 000 euroa ja paikallishallinnon (kunnat ja hyvinvointialueet) osalta 216 000 euroa. Kansalliset kynnysarvot ovat tavara- ja palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa puolestaan 60 000 euroa.

²⁹ EU-kynnysarvot ja kansalliset kynnysarvot ylittäviä hankintoja säätelee Suomessa laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista eli *hankintalaki (1397/2016)* sekä laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista eli *erityisalojen hankintalaki (1398/2016)*.

Pienhankinnat on vapautettu hankintalain soveltamisalasta, millä on haluttu vähentää hankintojen kokoon nähden kohtuutonta hallinnollista byrokratiaa, kustannuksia ja näennäiskilpailutuksia. Pienten hankintojen vapauttaminen hankintalain soveltamisalasta on helpottanut markkinaoikeudessa tapahtuvaa työtä. Tämä ei tarkoita sitä, että kynnysarvon alittuminen sinänsä vapauttaisi julkisen hankintayksikön kilpailuttamisvelvollisuudesta. Pelisäännöt määräytyvät silloin ainoastaan kunkin hankintayksikön omien hankintapelisääntöjen ja -ohjeiden mukaan.

Julkisyhteisöt ovat osalle muotoilualan yrityksistä tärkeitä asiakkaita. Tästä kertoo sekin, että vuoden 2026 kyselyjen mukaan kulttuuritoiminta, kirjastot ja taidelaitokset ovat 30 prosentille yrityksistä tärkeä asiakassegmentti. Koulutuksen osalta tätä mieltä oli 27 prosenttia vastaajista. Molemmat asiakassegmentit edustavat joko suoraan julkisyhteisöjä tai toimivat julkisen tuen varassa. Erityisen suurta potentiaalia voisi sisältyä hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleviin ja myös yksityisiin sosiaali- ja terveystalouteihin, kun puhutaan (digitaalisesta) palvelumuotoilusta.

Julkiset hankinnat ovat Ornamon vuoden 2026 kyselyjen mukaan ainakin jossain määrin tärkeitä noin 55 prosentille yrityksistä. Osuus oli suurin piirtein samaa luokkaa pari vuotta aiemmin tehdyn kyselyn mukaan. Vuonna 2026 runsas kolmannes hankintoja vähintään jossain määrin tärkeinä pitävistä yrityksistä myös uskoo, että julkiset hankinnat lisääntyvät seuraavan vuoden aikana. Vajaa 50 prosenttia arvioi niiden pysyvän ennallaan ja ainoastaan vajaa viidennes ilmoitti julkisten hankintojen vähenevän. Siten julkisten hankintojen kehitystä kuvaava saldoluku on plusmerkkinen.³⁰

Kaikki muotoilualan yritykset eivät pidä julkisia hankintoja kuitenkaan tärkeinä. Ensinnäkin yritysten tuotteet ja palvelut myydään muualle, eikä yrityksellä ole sopia tuotteita tai palveluja julkisyhteisöille eikä ylipäättään kiinnostusta niiden tarjoamiseen julkisyhteisöille. Toisaalta syyt voivat johtua julkisyhteisöistä itsestään tai käytetyistä hankintamenettelyistä. Ornamon vuoden 2024 kyselyjen mukaan arviolta viidennes niistä kyselyyn vastanneista, jotka eivät ole osallistuneet julkisiin hankintakilpailuihin kertoi, että julkisten tarjouskilpailujen prosessit ovat hankalia.

Lähes yhtä moni totesi, että julkisorganisaatioilta ei ole saatu yritykseen toimialaan sopivia hankintailmoituksia tai tarjouspyyntöjä, sillä suorat tarjouspyynnöt voivat olla keskeisiä kynnysarvot alittavissa pienhankinnoissa. Lisäksi muutamat vastaajat ilmoittivat, että julkiset hankintojen tarjouspyynnöt ovat liian isoja mikroyritykselle tai, että hankinnat menevät samoille toimittajille (hovihankkijat). Julkisissa hankintaprosesseissa on yritysten mukaan muutoinkin paljon ke-

³⁰ Saldoluku saadaan, kun hankintojen kasvua ennakoivien prosenttiosuudesta vähennetään niiden pienenemistä ennustavien prosenttiosuus.

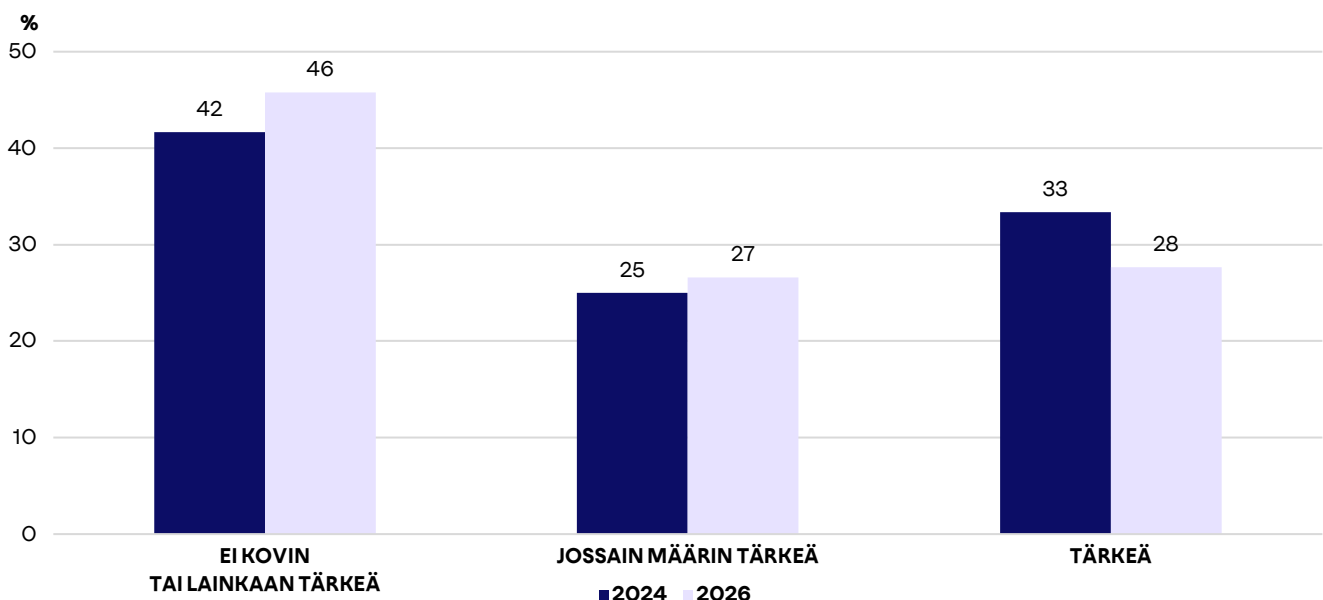
hittämisen varaa, sillä laadullisilla kilpailutekijöillä katsotaan olevan vain vähän painoarvoa.

Sama koskee asiakaspainotteisuutta ja palveluhalua, kokonaistoimittajuutta, joustavuutta ja kykyä sopeutua paikallisiin olosuhteisiin. Lisäksi laatujärjestelmillä ja -luokituksilla tai laadun seurannalla, asiakastyytyväsyydellä ja sitä kuvaavilla mittareilla ei ole todellisuudessa suurta merkitystä. Julkisten hankintayksiköiden tarjouspyyntöjen laadussa ja sisällöllisessä selkeydessä olisi myös parantamisen varaa. Sama koskee hinnan ja laadullisten kilpailutekijöiden välistä suhdetta sekä ehdokkaiden tarjoajien yleistä arviointia tuotteiden tai palvelujen toimittajaa valittaessa.³¹

Muotoilualan yritysten mukaan yleisin hankintamenettely on *avoin menettely*. Se on menettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, ja jossa kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Seuraavaksi yleisimpiä olivat *rajoitettu menettely*³² ja *suorahankinnat*, joiden tekeminen vaatii vahvat perustelut. Kaksivaiheista kilpailullista neuvottelumenettelyä ja innovaatiokumppanuutta on hyödynnetty vähemmän. Kilpailullinen neuvottelumenettely voisi silti sopia hyvin muotoilualalle luonteenomaisiin hankkeisiin, joissa on kysymys uutta luovasta osaamisesta.

KUVIO 36

Julkisten hankintojen tärkeys muotoilualan yrityksille 2024 ja 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon suhdannekysely 2024 ja Pulssikysely 2026).

³¹ Vuoden 2024 kyselystä ilmeni, että muotoilualan yritysten saamien kokemusten mukaan yleisin toimittajan valintaperuste on ollut halvin hinta. Tätä mieltä oli yli puolet kysymykseen vastanneista. Hankinnat, joissa valintaperusteena on ollut hinta-laatusuhteeltaan paras vaihtoehto, olivat valitettavasti harvinaisia.

³² Rajoitettu menettely on kaksivaiheinen menettely, jossa hankintayksikkö valitsee avoimen osallistumishakemuksen perusteella tarjoajien joukosta ne (esim. viisi ehdokasta), jotka saavat varsinaisen tarjouspyynnön. Tarjouspyyntöä ei voida toimittaa muille kuin osallistumishakemukseen osallistuneille toimittajille.

Kansallista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (hankintalaki) sekä erityisalojen hankintalakia ollaan uudistamassa. Muutostyöt aloitettiin jo Marin hallituksen aikana ja niistä annettiin esitys eduskunnalle keväällä 2023, mutta sitä ei ennätetty käsitellä ennen vuoden 2023 eduskuntavaaleja. Nykyhallitus on jatkanut hankintalain uudistusta.³³ Uudistuksella halutaan lisätä avointa ja tervettä kilpailua julkisrahoitteisessa toiminnassa. Onnistuneiden hankintojen uskotaan samalla parantavan ja tehostavan julkisrahoitteista palvelutuotantoa

Hankintalain uudistuksen keskeisiä teemoja ovat julkisyhteisöjen omistaminen *sidosyksikköyhtiöiden* toiminnan rajoittaminen. Rajoitukset halutaan toteuttaa säätämällä sidosyksikköyhtiön omistukselle kymmenen prosentin vähimmäisomistus ja yhtenäistämällä ulosmyyntirajat muille kuin omistajayhteisöjen viiteen prosenttiin ja enintään 0,5 miljoonaa euroon sidosyksikön liikevaihdosta. Samalla halutaan parantaa *pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia* julkisiin tarjouskilpailuihin siten, että EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat olisi pääsääntöisesti jaettava osiin.

Hallituksen lakiehdotuksen mukaan hankintamenettely olisi keskeytettävä ja hankinta on kilpailutettava ainakin kerran uudelleen, mikäli avoimessa menettelyssä on saatu vain yksi tarjous. Vähintään 10 miljoonan euroa hankinnoista on tehtävä *markkinakartoitus ja jälki-ilmoitusvelvollisuus* laajenee kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin ja suorahankintojen ilmoittaminen sanktioidaan. Myös *Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV* toimivaltaa ja mahdollisuutta tehdä markkinaoikeudelle esityksiä hankintalain vastaisesta toiminnasta on haluttu laajentaa.

Lakiehdotuksessa korostetaan *ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti* kestävien hankintojen tekemistä. Samalla pyritään ottamaan huomioon huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtiin liittyviä asioita. Hankintojen toteuttamisessa tähdennetään kustannustehokkuutta ja markkinoilla tarjolla olevien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Lakiehdotuksessa on muutettu myös tarjoajien pakollisia ja harkinnanvaraisia poissulkusäännöksiä siten, että pakollisiin poissulkuperusteisiin on lisätty törkeä kirjanpitorikos, ympäristön turmeleminen ja luonnonsuojelurikos.³⁴

³³ Hankintalain uudistuksen uskotaan tulevan voimaan vuoden 2026 aikana, vaikka voimaantuloa on lykätty kertaalleen.

³⁴ Ks. tarkemmin hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 2/2026 vp).

7 Ajankohtainen suhdannekuva ja työtilanne

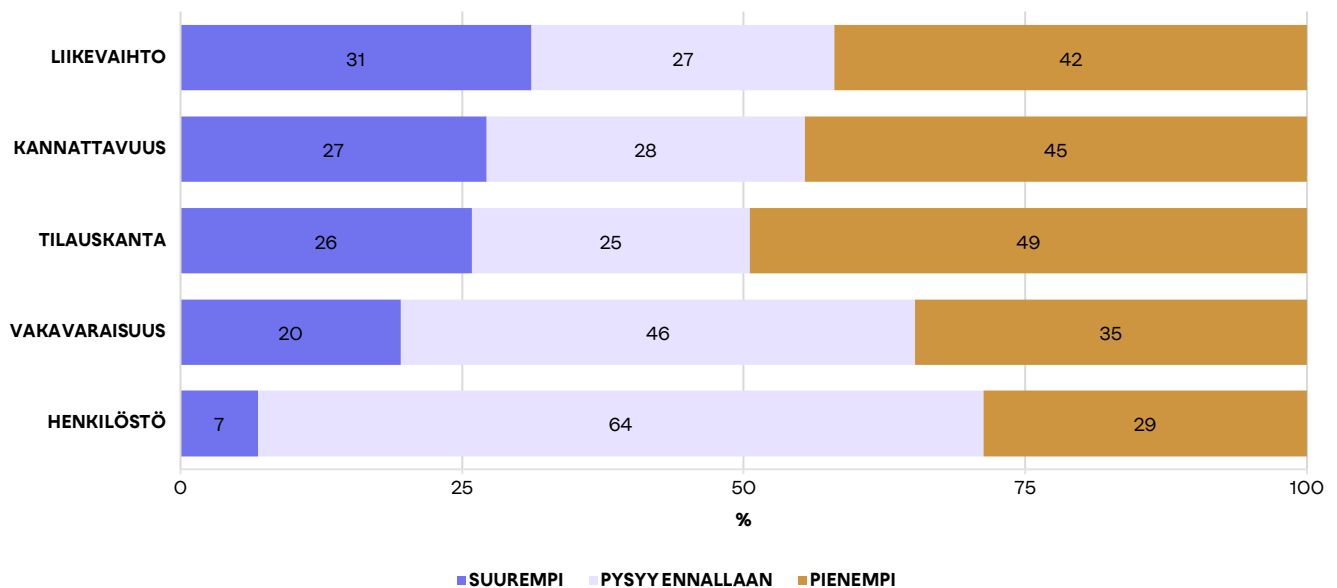
7.1 Toteutunut kehitys

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä (pl. en osaa sanoa -vastanneet) 31 prosenttia ilmoitti, että liikevaihto oli kasvanut vuonna 2025. 27 prosenttia kertoi, että liikevaihto oli pysynyt ennallaan. Liikevaihdon supistumisesta ilmoitti 42 prosenttia, joten liikevaihdon kasvun saldoluvuksi saadaan miinus 11 prosenttia. Myös kannattavuuden, vakavaraisuuden, henkilöstön määrän ja tilauskannan osalta vuoden 2025 kehitystä kuvaavat saldoluvut olivat negatiivisia. Myös tuotantokustannukset olivat loivassa kasvusuunnassa, mikä johtuu pienestä hintojen noususta (inflaatiosta).

Edelliseen vuoteen verrattuna kehitys oli hieman parempi, jos katsotaan liikevaihdon, kannattavuuden ja vakavaraisuuden kehitystä. Tilauskanta on suurin piirtein samalla tasolla. Hienoisesta myönteisestä vireestä huolimatta vuonna 2025 esitetyt optimistiset odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä eivät toteutuneet. Myös koko kansantalouden tulonmuodostuskyky on heikkoa, mikä ei johdu vain ulkoisista kriiseistä. Tätä osoittaa se, että reaalin asukaslukuun suhteutettu bruttokansantuote bkt oli vuonna 2025 yhä alhaisempi kuin vuosina 2007–08.

KUVIO 37

Muotoilualan yritysten (ml. freelancerit) liikevaihdon, kannattavuuden, vakavaraisuuden, tilauskannan, henkilöstön ja tuotantokustannusten toteutunut kehitys 2025-26, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

7.2

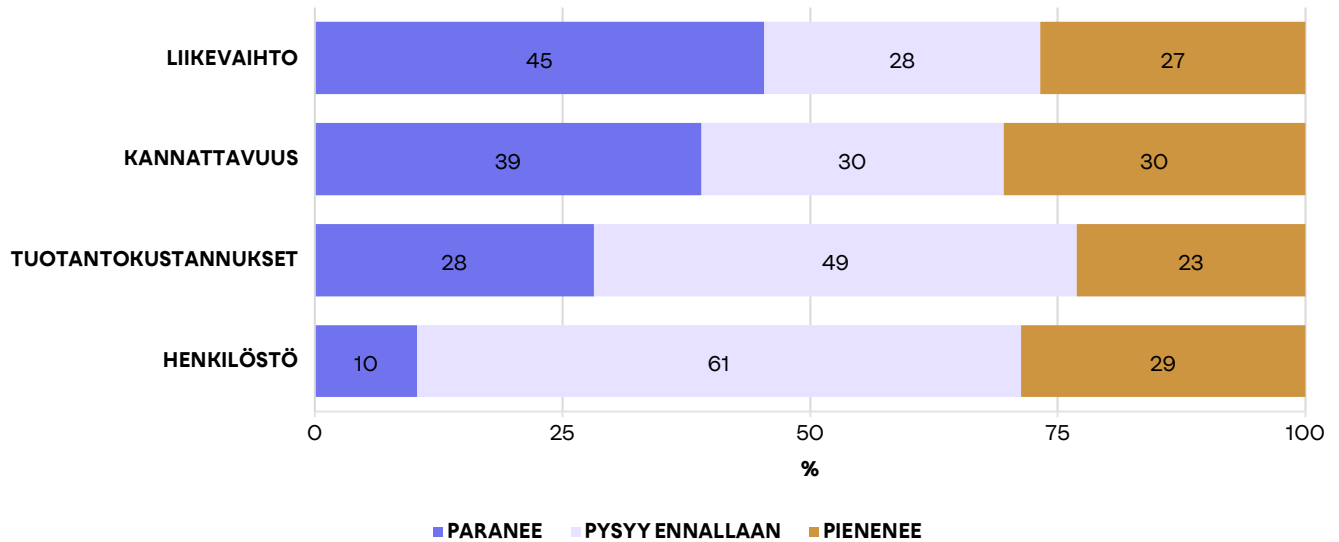
Lähiajan odotukset

Odotukset vuoden 2026 kehityksestä ovat ajankohtaan nähden jälleen varsin myönteisiä, sillä 45 prosenttia kyselyyn vastanneista uskoo liikevaihdon lisääntyvän vuoteen 2025 verrattuna. Samaa koskee kannattavuutta, sillä melkein 40 prosenttia vastanneista odottaa kannattavuuden paranevan kuluvan vuoden aikana. Liikevaihdon supistumista ja kannattavuuden heikkenemistä ennustaa 27-30 prosenttia. Myönteistä on sekin, että tuotantokustannusten nousun uskotaan melko maltilliseksi. Tosin henkilöstön määrän odotetaan hieman vähenevän (Kuvio 38).

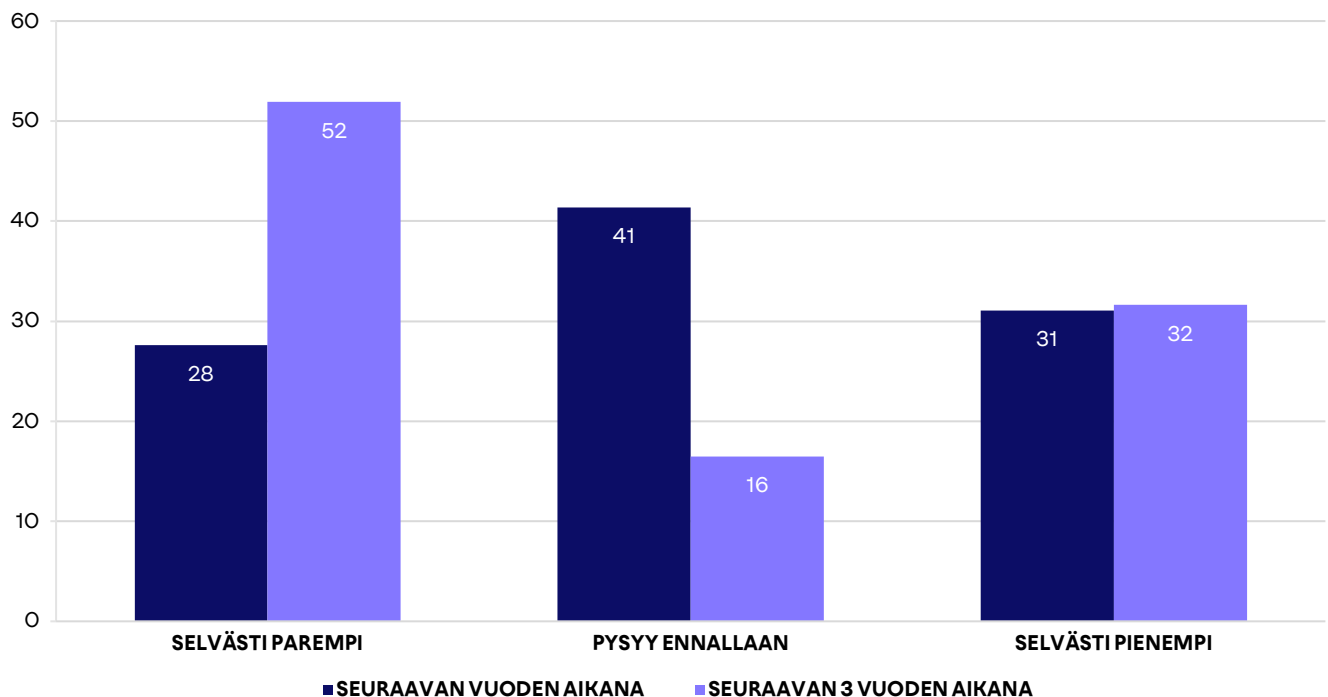
Kun tarkastelun kohteina ovat toimialan yleiset kysyntä- ja suhdannenäkymät ja kysymykseen ”ei osaa sanoa -vastanneita” ei oteta huomioon, muotoilualan yrittäjistä kuitenkin ainoastaan 28 prosenttia uskoo yleisten kysyntä- ja suhdannenäkymien paranevan jo seuraavan vuoden aikana ja suhdanteiden paranemista osoittava saldoluku oli miinus kolme. Sen sijaan kolmen seuraavan vuoden aikaperspektiivillä yli 50 prosenttia vastanneista uskoo suhdanteiden kohenemiseen. Siten asiaa osoittava saldoluku oli 20 prosenttia plusmerkkinen (Kuvio 39).

KUVIO 38

Muotoilualan yritysten (ml. freelancerit) odotukset liikevaihdon, kannattavuuden, henkilöstön ja tuotantokustannusten kehityksestä 2026–27, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 39

Muotoilualan yritysten (ml. freelancerit) yleiset kysyntä- ja suhdannenäkymät seuraavan vuoden 2026–27 ja kolmen vuoden aikana 2026–29, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

7.3

Toimeksiantojen määrä ja palkkiotaso

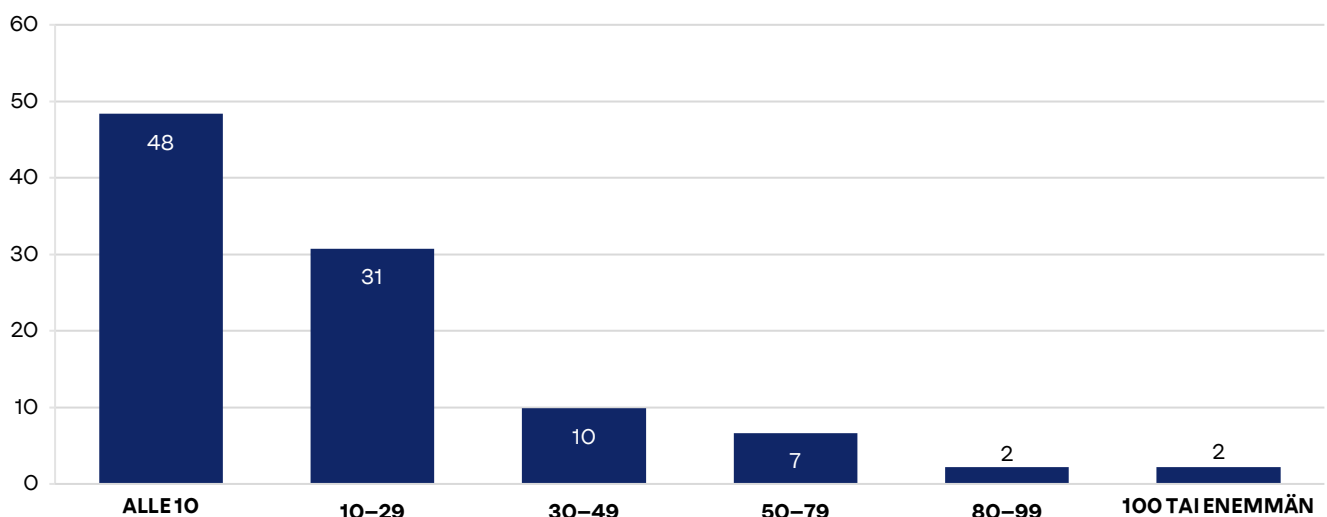
Kyselytuloksista ilmenee, että muotoilualan yrityksistä (ml. freelancerit) lähes joka toisella toimeksiantojen määrä jäi alle kymmeneen vuonna 2025. Vajaalla kolmanneksella niiden määrä oli 10–29 ja runsaalla kuudesosalla 30–79. Vähintään 80 toimeksiintoon määrä nousi alle viidellä prosentilla vastanneista. Tosin toimeksiannot voivat olla kooltaan ja sisällöltään hyvin erilaisia, joten pelkkä toimeksiantojen lukumäärä ei kerro välttämättä niiden rahallisesta arvosta tai niiden suorittamiseen käytetyistä työtunneista (Kuvio 40).

Yrittäjien työtuntikohtainen laskutushaarukka on lakea. Kyselyn mukaan vajaa neljännes laskuttaa alle 50 euroa tunnilla. Suhteellisesti yhtä moni laskuttaa 50–69 euroa tunnilla. Runsas neljännes laskuttaa puolestaan 70–99 euroa tunnilla. Vähintään 100 euroa tunnilla laskuttavia oli runsas kuudesosa. Laskutustasoon vaikuttaa toimiala, kulujen määrä ja suoritettavien tehtävien sisältö, sillä luonnollisesti rutiiniluontoisissa ja vähän työtunteja vaativissa tehtävissä laskutustaso voi olla alhaisempi kuin luovissa suunnittelua ja erikoisosaamista vaativissa töissä (Kuvio 41).

Ornamon vuoden 2026 kyselyjen mukaan yleisin muotoilualalla käytetty laskutustapa on kiinteähintainen laskutus. Siinä kokonaishinta määritellään palvelulle, tuotteelle tai projektille etukäteen. Toiseksi yleisin on aikaan perustuva työlaskutus ja kolmanneksi yleisin käyttöoikeuteen perustuva korvaus (lisenssi-, rojaltti- tai tilausmaksut). Muut laskutustavat ovat harvinaisempia. Niitä ovat jatkuvaan palveluun pohjautuva, tulos- ja arvoperusteinen ja onnistumispohjainen laskutus. Kaksi kolmasosaa yrityksistä käyttää kuitenkin useampaa kuin yhtä laskutusperustetta.

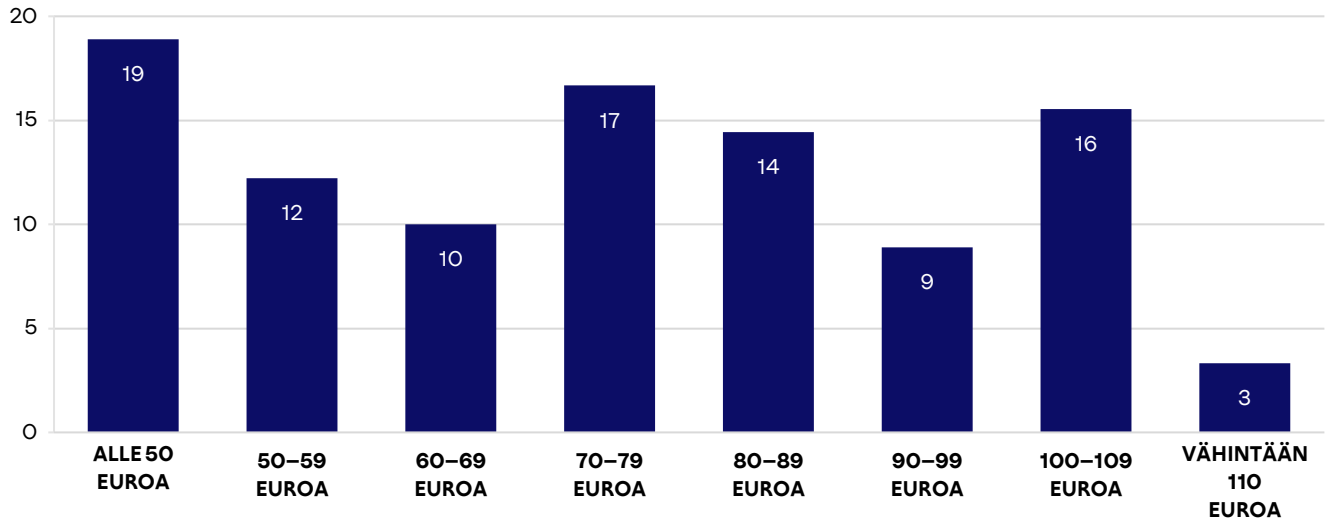
KUVIO 40

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) toimeksiantojen määrän mukaan 2025, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

KUVIO 41

Muotoilualan yritykset (ml. freelancerit) keskimääräisen työtuntilaskutuksen mukaan 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

7.4**Tyytyväisyys palkkiotasoon ja työtilanteeseen**

Yrittäjien ansiot koostuvat yritysmuodosta riippuen elinkeinonharjoittajien yksityisotoista, ilman yritysmuotoa toimivien freelancereiden palkkatuloista sekä osakeyhtiömuodossa toimivien yrittäjien saamista palkka- ja osinkotuloista. Yrittäjillä on myös muita tuloja, kuten *rojaltituloja*, jotka ovat lisenssimaksuja immateriaalioikeuksien (tavaramerkin, patentin, mallioikeuden, liikeidean, yms.) käytöstä. Yrittäjien vuosituloja ei kysytty vuodelta 2025, mutta vuonna 2024 vuositulot vaihtelivat alle 10 000 eurosta yli 100 000 euroon.

Monet muotoilualan yrittäjät ovat pienituloisia, sillä peräti 36 prosenttia vuositulotietonsa ilmoittaneista ansaitsi alle 20 000 euroa vuonna 2024. Noin 28 prosenttia oli 20 000–39 999 euroa vuodessa ansaitsevia pieni- ja keskituloisia. Vastaavasti 40 000–74 999 euroa ansaitsevia keski- ja hyvätuloisia oli 36 prosenttia.³⁵ Yrittäjien ansiotaso on luonnollisesti riippuvainen palkkiotasosta ja työtilanteesta. Palkkiotaso vaihtelee sen mukaan millaisista tuotteista ja palveluista on kysymys sekä niiden ajankohtaisesta kysyntätilanteesta markkinoilla.

Ornamon vuoden 2026 kyselytutkimuksen mukaan vain 29 prosenttia yrittäjistä oli melko tai erittäin tyytyväisiä omaan työtilanteeseensa. Lisäksi palkkiotaan melko ja erittäin tyytyväisiä oli vain 21 prosenttia. Noin 31 prosenttia vastaajista asettui työtilanteen ja palkkiotason osalta tyytyväisyysasteikon keskelle (siltä väliltä). Huomionarvoista oli suuri tyytymättömien määrä, sillä 41 prosent-

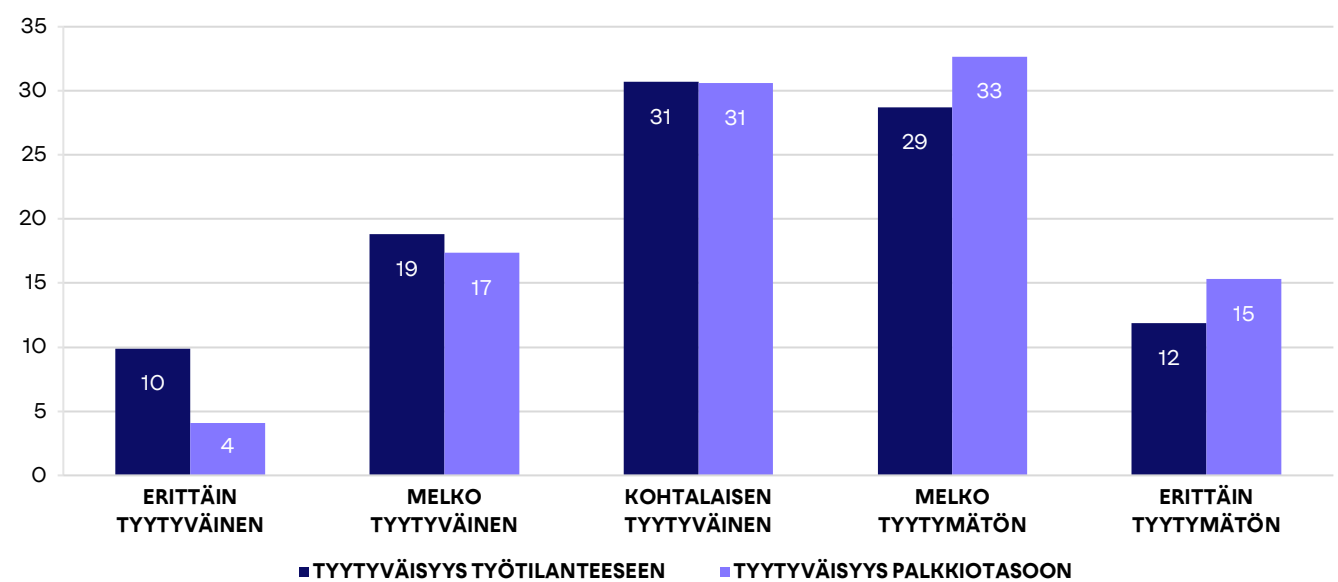
³⁵ Yksittäisten yrittäjien Ornamon vuoden 2025 kyselyssä ilmoittamiin tarkkoihin vuositulotietoihin on pitänyt suhtautua varauksellisesti, koska annettuihin tietoihin saattoi sisältyä epäselvyyksiä. Tiedot ovat silti suuntaa antavia.

tia kyselyyn vastanneista oli työtilanteeseensa tyytymättömiä alkuvuonna 2026. Palkkiotasoonsa tyytymättömiä oli 48 prosenttia.

Yrittäjien tyytyväisyydessä työtilanteeseensa tai palkkiotasoonsa ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuosina 2025–26, kun asiaa katsotaan saldoluvuilla.³⁶ Työtilanteen osalta saldoluku oli 19 prosenttia miinusmerkkinen vuonna 2025 ja 12 prosenttia miinusmerkkinen vuonna 2026. Palkkiotason osalta saldoluku oli 26 prosenttia miinusmerkkinen vuonna 2025 ja 27 prosenttia miinusmerkkinen vuonna 2026. Alhainen palkkiotaso johtaa työn korkeaan laskutettavuusasteeseen ja pitkiin työpäiviin, jolloin yritystoiminnan muulle kehittämiselle ei jää aikaa.³⁷

Osalla yrittäjistä heikko työtilanne tai alhainen palkkiotaso on johtanut siihen, että sivutulujen hankkiminen on välttämätöntä. Samasta asiasta kertoo se, että ainoastaan 61 prosenttia Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista yrittäjistä koki yritystoimintansa olevan vakaalla pohjalla. Noin 26 prosenttia ilmoitti, että yritystoiminnan keskeyttäminen mahdollista. Yritystoiminnan lopettaminen oli mahdollista tai todennäköistä kolmentoista prosentin mielestä. Kynnys yritystoiminnan lopetukselle voi olla alhaisempi ikääntyneimpien yrittäjien keskuudessa.³⁸

KUVIO 42 Muotoilualan yrittäjien tyytyväisyys työtilanteeseen ja palkkiotasoon alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

³⁶ Saldoluku saadaan, kun melko ja erittäin tyytyväisten prosenttiosuudesta vähennetään melko ja erittäin tyytymättömien prosenttiosuus.

³⁷ Toisaalta korkea palkkiotaso ei ole aina tärkeintä, mikäli kysymys on uudesta investointityyppisestä hankkeesta, jossa onnistuminen antaa referenssejä, mahdollisuuden kehittää ja laajentaa yritystoimintaa uusille urille tai markkinoille. Siksi tärkeää on myös se, että yrittäjillä riittävästi vaikutusmahdollisuuksia työ- ja toimeksiantosopimusten sisältöön.

³⁸ Yritystoiminnan lopetuksia ovat lisänneet Suomessa vuodesta 2024 lukien yrittäjäeläkelain muutokset, minkä tuloksena eläkevakuutusyhtiöt ovat pyrkineet nostamaan eläkevakuutusmaksujen pohjana käytäviä laskennallisia YEL-työtuloja.

8 Kasvuyrittäjyys

8.1 Kasvuyrittäjyys Suomessa

Yrityksen kasvu on monimuotoinen ilmiö, joka ilmenee yrityksen markkinaosuu- den kasvuna tai markkina-alueen laajenemisena (*geneerinen kasvu*), liiketoimin- nan kehittymisenä uusille liiketoimintapoluille (*diversifiointi*) taikka yrityksen epäorgaanisena kasvuna yritysostojen ja fuusioiden kautta. Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n ja TEM:n pk-yritysbarometrin mukaan seitsemän prosenttia pk-yrityksistä sanoi olevansa *voimakkaasti kasvuhakuisia* talvella 2026. Yrityskan- taan suhteutettuna tämä tarkoittaa arviolta 23 500 erikokoista alle 250 henkilön kasvuhakuista pk-yritystä.

Noin 34 prosenttia ilmoitti kasvavansa mahdollisuuksien mukaan. Lopuilla yri- tyksistä ei ollut kasvutavoitteita tai ne pyrkivät vain säilyttämään asemansa. Voi- makkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on ollut 2020-luvulla pienempi kuin ennen pandemiaa (Kuvio 43).³⁹ Määrällisesti eniten voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä on alle viiden henkilön mikroyritysten joukossa (pl. alkutuotanto), mutta suhteellisesti kasvuhakuisuus yleistyy yrityskoon noustessa, eli kasvuyritykset ovat kasvaneet jo aiemmin tai ne ovat lähtökohtaisesti keskimääräistä suurem- pia.

Kasvuhakuisuus kohooa voimakkaasti jo vähintään kymmenen henkilön yrityk- sissä ja edelleen yli 20 henkilön yrityksissä. Yli 50 henkilöä työllistävistä yrityk- sistä miltei joka viides on luokiteltu voimakkaasti kasvuhakuiseksi. Lisäksi nuoret 2020-luvulla toimintansa aloittaneet yritykset ovat tuntuvasti kasvuhakuisempia etenkin silloin, kun puhutaan voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten joukosta. Yritystoiminnan aloitusvaiheessa kasvuhalut ja -odotukset ovat uusilla yrittäjillä usein suuremmat kuin toimintansa vakiintuneilla yrityksillä keskimäärin.

Päätoimialoittain katsottuna teolliset ja yksityisten palvelualojen yritykset ovat kasvuhakuisempia kuin kaupan tai rakennusalan yritykset, sillä joissa voimak- kaasti kasvuhakuisia on vain 4–5 prosenttia yrityksistä. Osasyynä on, että teolli- suusalat kohtaavat kansainvälistä kilpailua useammin kuin muut toimialat, minkä vuoksi kasvuhakuisuus on elinehto laajemmilla markkinoilla pärjäämisessä. Toi- saalta teollisuusalat muodostavat Suomessa vain runsaat seitsemän prosenttia yrityskannasta, joten määrällisesti valtaosa kasvuyrityksistä toimii yksityisillä palvelualoilla.

³⁹ Pk-yritysbarometri perustuu talven 2026 kyselytutkimukseen, mihin vastasi 4 393 pk-yrityksen vastuuhenkilöä.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että innovatiiviset, kasvavat yritykset ovat tärkeitä kansantalouden kasvulle ja työllisyydelle. Pk-yritysbarometrin mukaan kasvuyritykset kehittävät omaa liiketoimintaansa, osaamistaan ja uutta teknologiaa sekä hyödyntävät jo olemassa olevaa teknologiaa. Siten ne toimivat kasvun moottoreina ja kirittäjinä muillekin yrityksille. Innovatiivisten kasvuyritysten toiminnasta on myönteisiä ulkoisvaikutuksia koko kansantaloudelle. Kasvavat yritykset luovat työpaikkoja ja investoivat sekä tuottavat verotuloja julkiseen talouteen.

Valitettavasti Suomessa yritysten tiukka talous on vähentänyt niiden mahdollisuuksia aktiiviseen innovointiin ja tuotekehitykseen viime vuosina. Kuitenkin digitalisaatio, automatisaatio ja tekoäly valtavirtaistuvat, jolloin yritysten tarve uudistua ja kehittyä teknologian mukana on lisääntynyt. Myös kriisien vauhdittama uusien teknologisten ratkaisujen kysyntä jatkaa kasvuaan. Esimerkkinä on globaali ympäristökriisi ja ilmaston lämpeneminen, joka pakottaa investoimaan uusiutuviin energialähteisiin ja uudenlaisiin tapoihin tuottaa tavaroita ja palveluja.

8.2 Kasvuhakuisuus muotoilualalla

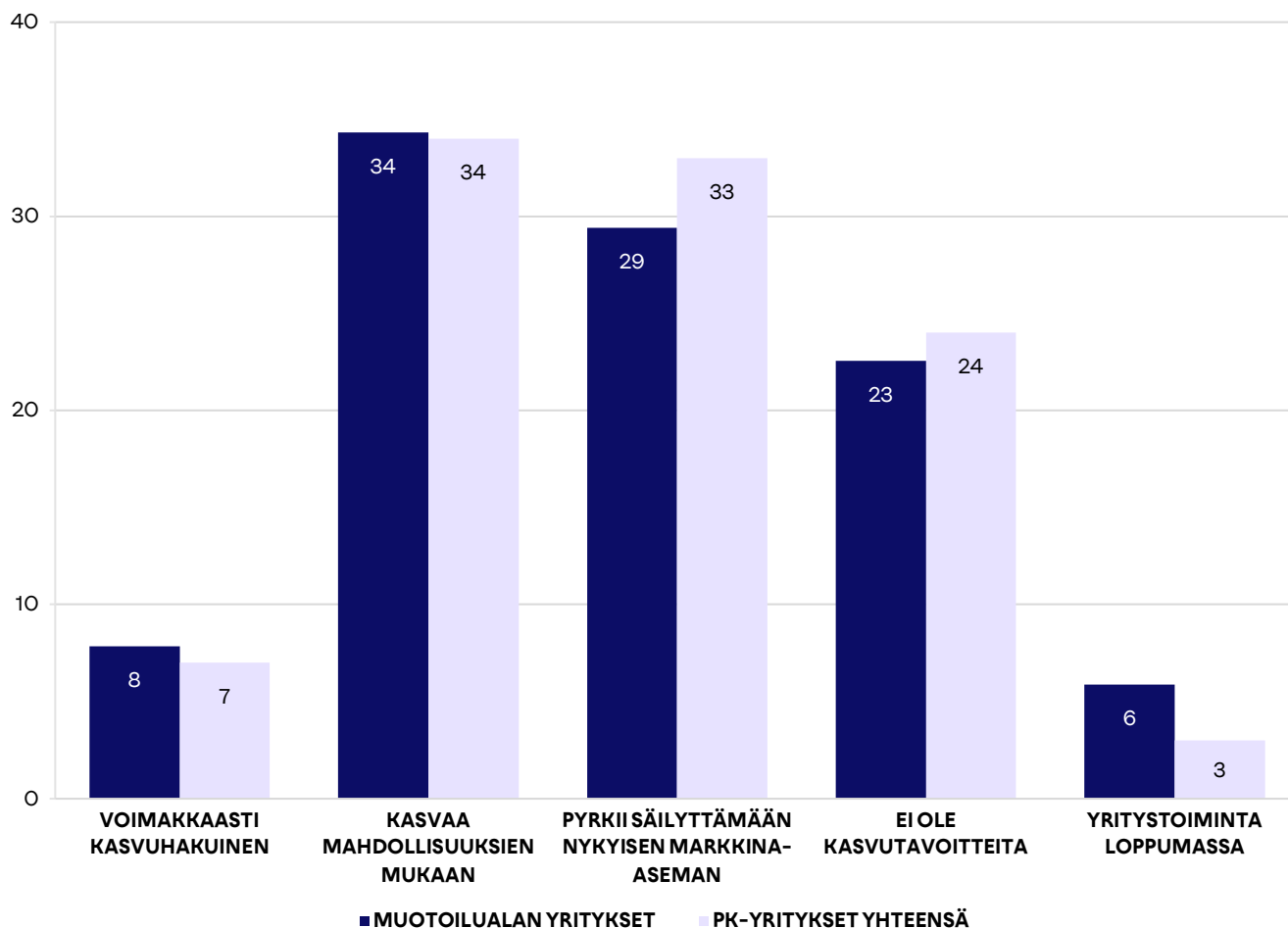
Ornamon kyselyjen mukaan voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä oli muotoilualalla kahdeksan prosenttia vastanneista ja mahdollisuuksien kasvavia oli 34 prosenttia (Kuvio 43).⁴⁰ Osuudet olivat samaa luokkaa kuin kasvuhakuisia yrityksiä oli kaikista maamme pk-yrityksistä Suomen Yrittäjien tuoreimman talven 2026 pk-yritysbarometrin mukaan. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvuhakuisien muotoilualan yritysten osuus on kuitenkin alentunut. Silloin voimakkaasti kasvuhakuisia yrityksiä oli alalla kymmenen prosenttia ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia 46 prosenttia.

Kyselyyn vastanneista 29 prosenttia ilmoitti vuonna 2026 tavoitteekseen asemansa säilyttämisen, mutta myös aseman säilyttäminen voi edellyttää yritykseltä kasvua kilpailuilla markkinoilla. Vajaalla neljäsosalla alan yrityksiä ei ollut kasvutavoitteita. Sen taustalla on tyypillisiä yksinyrittäjyyteen liittyviä syitä kuten yrittäjän omaa jaksamista, työajan rajallisuus sekä yritystoiminnan henkilöityminen omaan ammattitaitoon ja siihen, että nykyinen yrityskoko nähdään optimaaliseksi. Kuusi prosenttia alan yrityksistä totesi, että yritystoiminta on loppumassa.

⁴⁰ Vuoden 2026 kyselyssä ei tiedusteltu yritysten kasvukeinoista, mutta vuoden 2025 kyselyn mukaan tärkein kasvukeino on myynnin ja markkinoinnin edistäminen. Seuraavaksi tärkeimpänä pidetään tuotevalikoima laajentamista sekä uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä. Kasvua rahoitetaan etupäässä omalla tulorahoituksella. Toisella sijalla ovat apurahat, mutta julkisen rahoitustuen merkitys on muotoilualalla pientä.

KUVIO 43

Muotoilualan yritysten ja kaikkien pk-yritysten kasvuhakuisuus 2026, prosenttia vastanneista (Lähteet: Ornamon Pulssikysely 2026; Suomen Yrittäjien talven 2026 pk-yritysbarometri).

9 Sivutoiminen yrittäjyys ja muut sivutoimet

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista päätoimisista palkansaajista ja yrittäjistä 30 prosenttia työskenteli toissijaisesti toisen työnantajan palveluksessa, itsenäisenä yrittäjänä tai freelancerina alkuvuonna 2026. Osuus palkansaajista oli 31 prosenttia⁴¹ ja yrittäjistä 29 prosenttia. Sivutyöt löytyvät usein samalta alalta, jolla henkilö työskentelee nykyisin palkansaajana tai yrittäjänä. Näin vastaisi 47 prosenttia sivutoita tehneistä (pl. ei osaa sanoa vastanneet). Noin 38 prosenttia tekee sivutoita toisella alalla, jossa on toiminut aiemmin palkansaajana tai yrittäjänä.

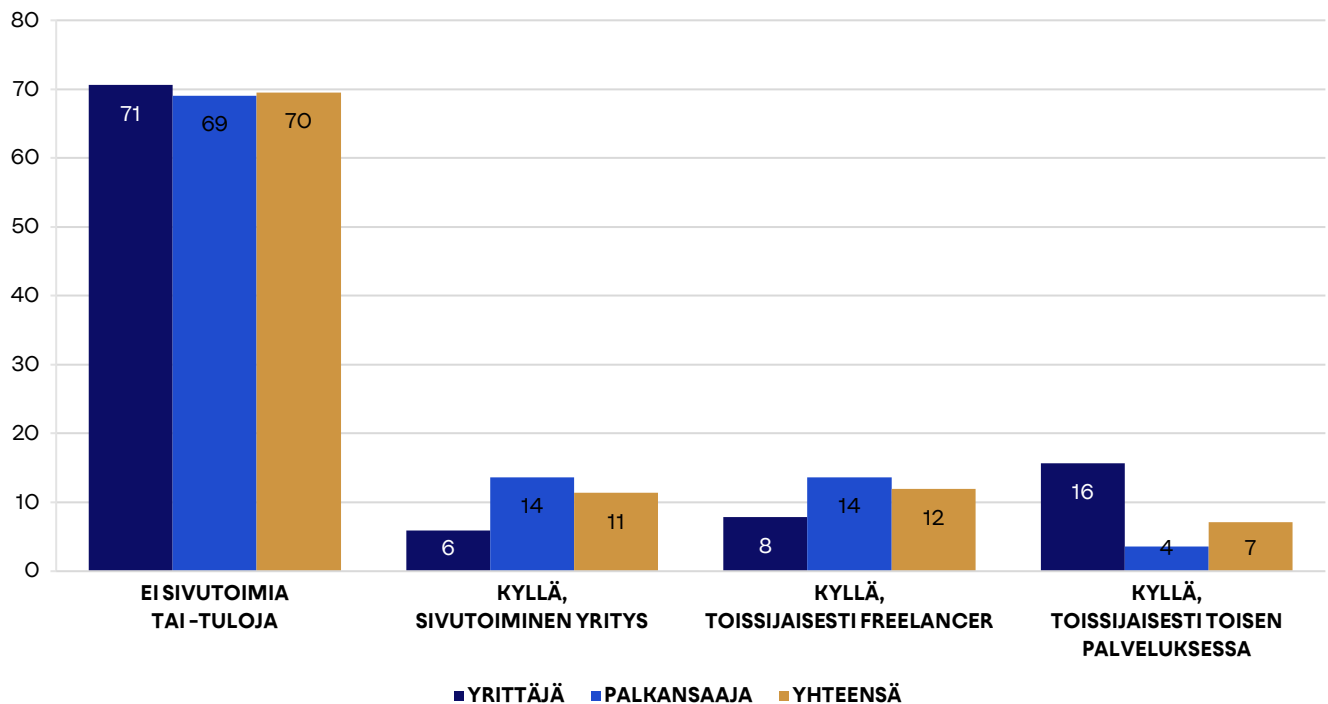
Freelancerina sivutoita tekeviä oli 12 prosenttia kaikista Ornamon kyselyyn vastanneista muotoilualan palkansaajista ja yrittäjistä. Osuus oli 39 prosenttia kaikista sivutoita tekevistä. Freelancer-toiminta on helppo aloittaa, keskeyttää ja lopettaa verrattuna varsinkin osakeyhtiömuotoiseen toimintaan. *Yritysmuotoisesti* sivutoita tekeviä oli yksitoista prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista alan palkansaajista ja yrittäjistä sekä 37 prosenttia kaikista sivutoista tekevistä.⁴²

⁴¹ Palkansaajien osalta sivutoiden tekeminen on suurin piirtein yhtä yleistä kuin se oli Ornamon tekemien kyselyjen mukaan vuosina 2023–25.

⁴² Yritysmuotoisesti toimivat olivat pääasiassa yksityisiä elinkeinoharjoittajia (toiminimiyritykset).

KUVIO 44

Ornamon kyselyyn vastanneiden päätoimisten palkansaaajien ja yrittäjien sivutoimet alkuvuonna 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

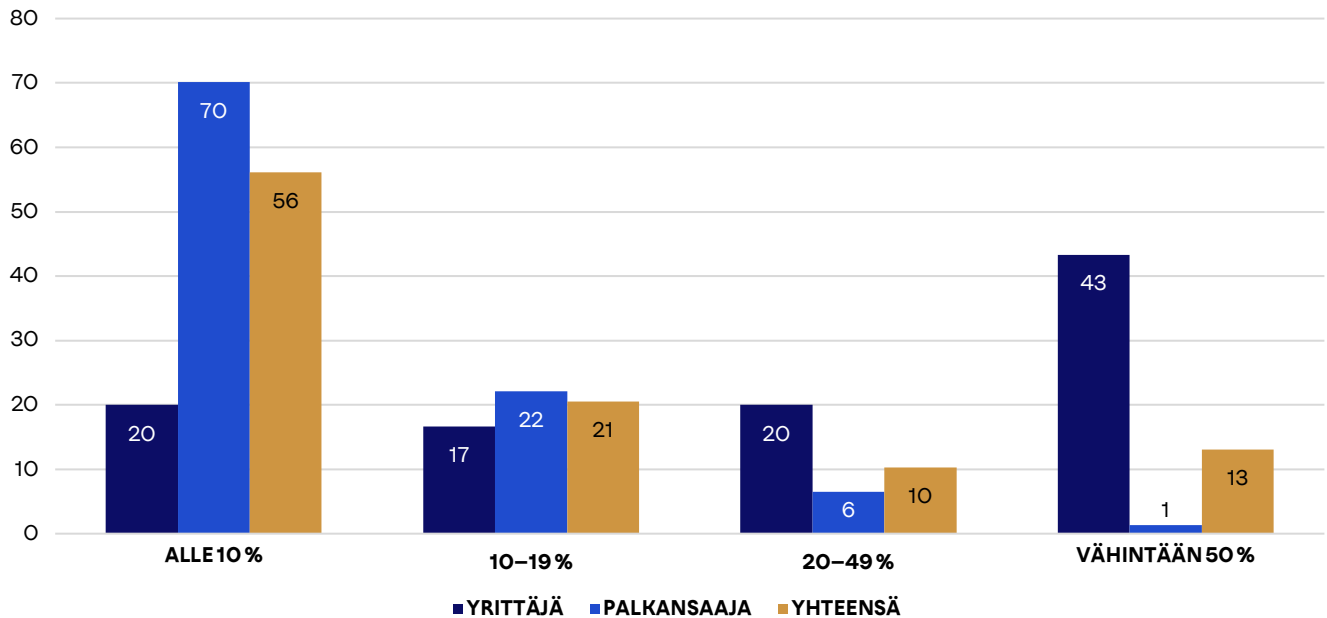

Aiempien vuosina tehtyjen kyselyjen mukaan sivutyöt tarjoavat pääosalle mahdollisuuden toteuttaa ammatillisia intohimoja. Sivutyöt voi olla tärkeitä myös ammatillisen taidon ja osaamisen ylläpidon kannalta, mutta monella sivutyöt ovat kyselyjen mukaan vain hauska vapaa-ajan harrastus. Monelle palkansaaajalle sivutyöt voivat olla tapa kokeilla itsenäistä yrittäjyyttä yritysmuodossa tai freelance-rina tai ne ovat varasuunnitelma työsuhteen loppumisen varalta. Etenkin osalle yrittäjistä sivutyöt ovat taloudellisesti tarpeellisia lisätulojen hankkimisen kannalta.

Sivutoimien taloudellisesta merkityksestä osalle muotoilijoista kertoo se, että 23 prosentilla sivutoita tehneistä sivutulot muodostivat vähintään viidenneksen kokonaistuloista vuonna 2025. Heistä pääosa oli yrittäjiä. Lisäksi 21 prosentilla sivutoita tehneistä sivutulot olivat 10–19 prosenttia kokonaistuloista. Pääosalla (56 %) sivutulot jäivät kuitenkin alle kymmeneen prosenttiin kokonaistuloista. Näistä valtaosa oli päätoimisia palkansaaajia. Toisaalta voidaan todeta, että pelkkä sivutulojen osuus kokonaistuloista ei aina kerro koko totuutta niiden taloudellisesta merkityksestä.

KUVIO 45

Päätoimisten palkansaaajien ja yrittäjien toissijaisten tulolähteiden osuus kokonaisvuosiansioista 2025, prosenttia sivutoita tehneistä (Lähde: Ornamon Pulssikyselyt 2026).

Sivutoita yritysmuotoisesti ja ilman yritysmuotoa toimivien freelancereiden toimeksiantojen ja liikevaihdon määrät kertovat, että kysymys pääosin varsin pienimuotoisesta liiketoiminnasta. Yli 90 prosentilla toimeksiantoja oli ollut alle kymmenen vuonna 2025 (pl. ei osaa sanoa vastanneet). Lisäksi 74 prosentilla liikevaihto oli jäänyt alle 9 209 euroon, mikä oli lakisääteisen YEL-vakuuttamisessa työtulon alaraja vuonna 2025. Noin 15 prosentilla liikevaihto ylitti 9 209 euroa, mutta jäi korkeintaan 20 000 euroon, mikä on arvonlisäverottoman toiminnan yläraja.

Edellä mainittu voi kertoa siitä, että varsinkin YEL-vakuuttamisen laskennallinen työtulo (9 423 euroa) muodostaa kynnyksen yritystoiminnan kasvattamiselle, koska nykyinen yrittäjän työeläkevakuutusmaksu on täysimääräisenä noin 24 prosenttia työtulosta ja merkitsee siten merkittävää lisäkustannusta sivutoimiselle yrittäjälle (ml. freelancer ilman yritysmuotoa). Seuraava kynnyks on arvonlisäverottoman toiminnan yläraja 20 000 euroa. Arvonlisäverollisen myynnin merkitys riippuu siitä, voivatko asiakkaat vähentää ostojen arvonlisäveron omassa toiminnassaan.⁴³

Kilpailuneutraliteetin ja julkisen talouden kannalta voisi olla hyödyllisempää, jos yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan perustana YEL-vakuutusmaksut määräytyisivät

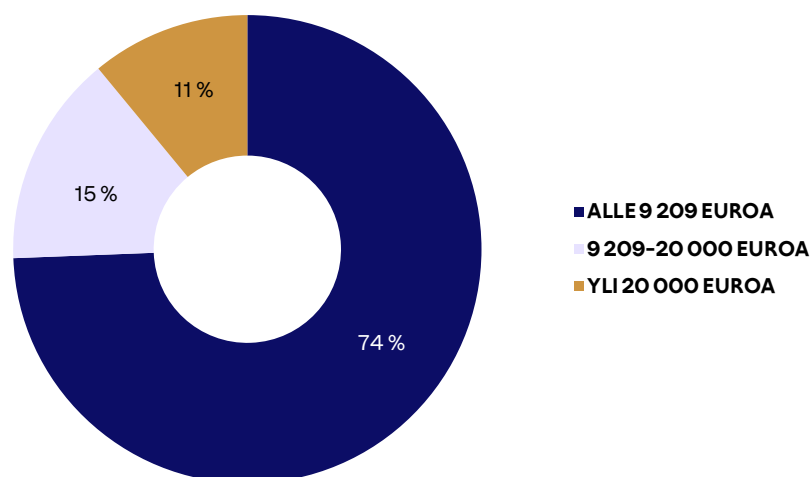
⁴³ Myynnin arvonlisäverollisuus vaikuttaa myös siihen, voiko sivutoiminen yritysmuotoisesti toimiva yrittäjä vähentää omiin ostoihin liittyvät arvonlisäverot omassa verotuksessaan.

kaikille yrittäjille samalla periaatteella Verohallinnolta saatavien verottavien tulojen (tulot elinkeinon harjoittamisesta, yms.) pohjalta ilman alarajoja. Silloin vakuutusmaksut voisivat olla nykyistä matalampia ja samalla tasolla kuin työnantajien maksuosuudet ovat palkansaajien TyEL-maksuista (noin 17 %). Yksinkertainen järjestelmä poistaisi epämääräisen yrittäjän työpanokset arvon (työtulon) määrittelyyn.

Myös arvonlisäverottoman toiminnan ylärajaan ja sen viime vuosina aikana tapahtuneeseen nostoon kannattaa suhtautua kilpailuneutraliteetin ja julkisen talouden kannalta kriittisesti varsinkin, kun on kysymys eurooppalaisittain hyvin korkeasta yleisen arvonlisäverokannan (25,5 %) alaisesta myynnistä. Periaatteessa kaikkea myyntiä tulisi kohdalla arvonlisäverotuksessa samalla tavalla yritysten välisen kilpailuneutraliteetin kannalta tai arvonlisäverottoman myynnin ylärajan tulisi hyvin alhainen. Tämä voisi mahdollistaa kaikille hieman matalamman verokannan.

KUVIO 46

Ornamon kyselyyn vastanneiden sivutoimien yritystoiminnan (ml. freelancerit ilman yritysmuotoa) liikevaihto 2025, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

OSA III

Muotoilualan opiskelijat

10 Opiskelijoiden muotokuva

10.1 Opiskelijoiden tausta, tavoitetutkinnot ja oppilaitokset

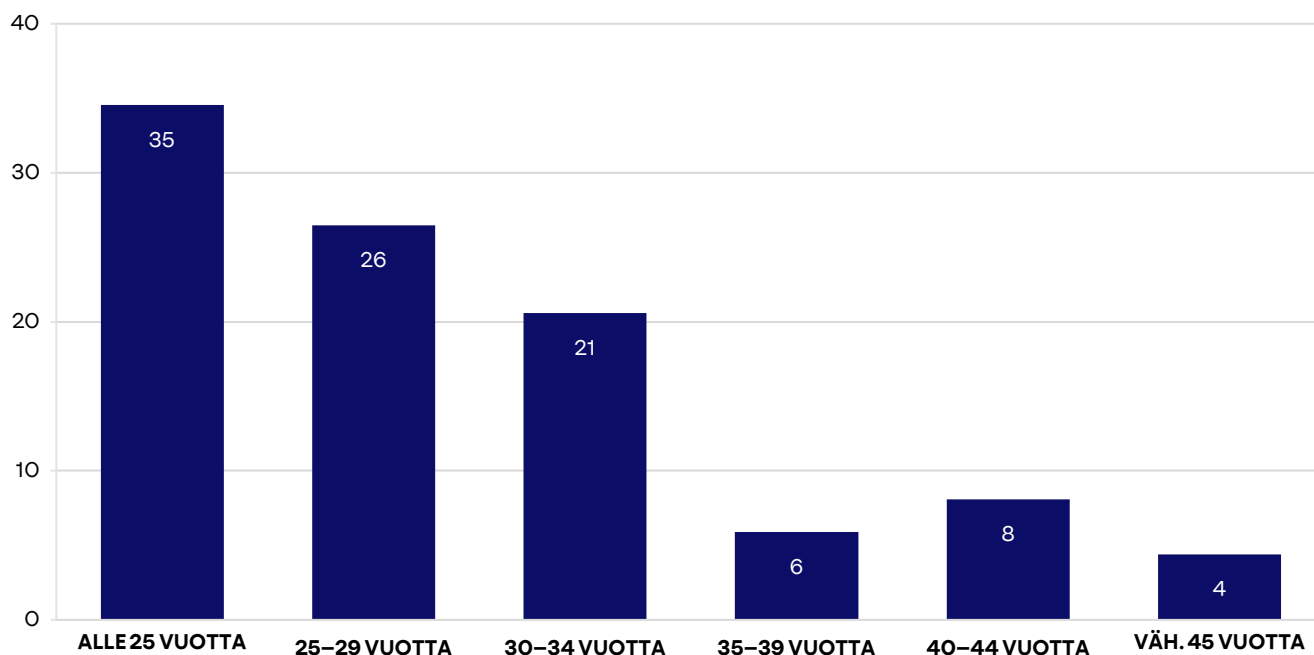
Ornamon vuoden 2026 Pulssikyselyssä opiskelijoita koskeva osuus on jatkoa vuosina 2002–23 vuotta aiemmin tehdyille kyselyille, jossa tutkittiin Ornamo ry:n jäsenkuntaan kuuluvien opiskelijoiden taustaprofiilia, työllisyysnäkemyksiä, työskentelyä opintojen aikana, alan työllisyysnäkymiä opiskelijoiden silmin, opiskelijoiden hyödyntämiä liiton palveluja sekä heidän näkemyksiään sopivasta opiskelijajäsenmaksusta. Vuoden 2026 kyselyyn vastasi yhteensä 138 opiskelijaa. Heistä oli naisia 76 prosenttia, miehiä 15 prosenttia ja muita yhdeksän prosenttia.

Opiskelijoista 65 prosenttia opiskeli alempaa korkeakoulututkintoa. Ylempää korkeakoulututkintoa opiskeli 34 prosenttia ja muuta tutkintoa yksi prosentti. Iältään 35 prosenttia opiskelijoista oli alle 25-vuotiaita. 25–29-vuotiaita oli 27 prosenttia ja 30–34-vuotiaita 21 prosenttia. Loppuosa (17 %) oli 35 vuotta täyttäneitä. *Nuorista alle 30-vuotiaista* opiskelijoista 70 prosenttia opiskeli alempaa korkeakoulututkintoa ja 30 prosenttia ylempää korkeakoulututkintoa. 30 vuotta täyttäneistä 60 prosenttia opiskeli alempaa korkeakoulututkintoa ja 40 ylempää korkeakoulututkintoa.

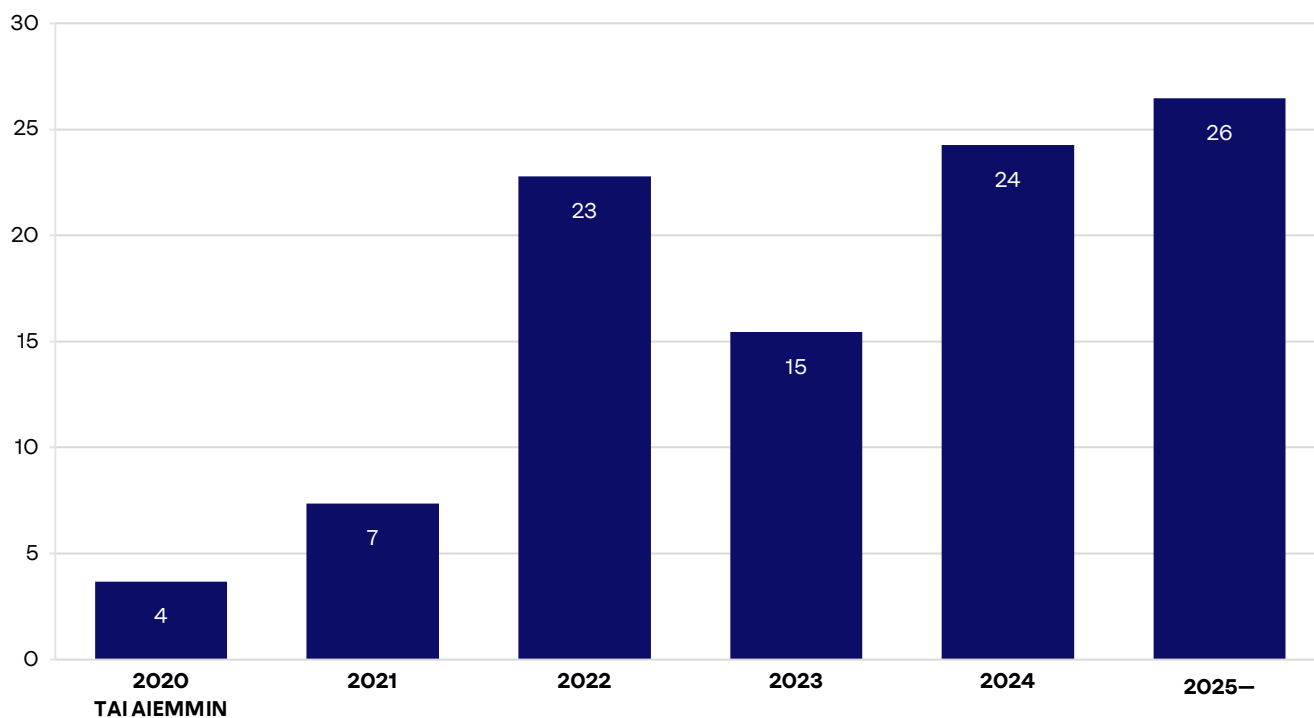
Muotoilualan opiskelijoista 83 prosenttia oli suomalaistaustaisia, 16 prosenttia ulkomaalaisia ja yksi prosentti taustaltaan tuntemattomia vuonna 2026. Ulkomaalaistaustaiset jakaantuivat lähes tasan EU- ja ETA-alueelta tulleeisiin sekä EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleeisiin opiskelijoihin. Ulkomaalaisten opiskelijoita taustamaista ei tiedusteltu kyselyssä tarkemmin. Noin 27 prosenttia vastanneista oli vuosina 2025–25 opiskelunsa aloittaneita. 40 prosenttia oli aloittanut vuosina 2023–24, 30 prosenttia vuosina 2021–22 ja yksitoista prosenttia ennen vuotta 2021.

KUVIO 47

Muotoilualan opiskelijat ikäryhmittäin alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

KUVIO 48

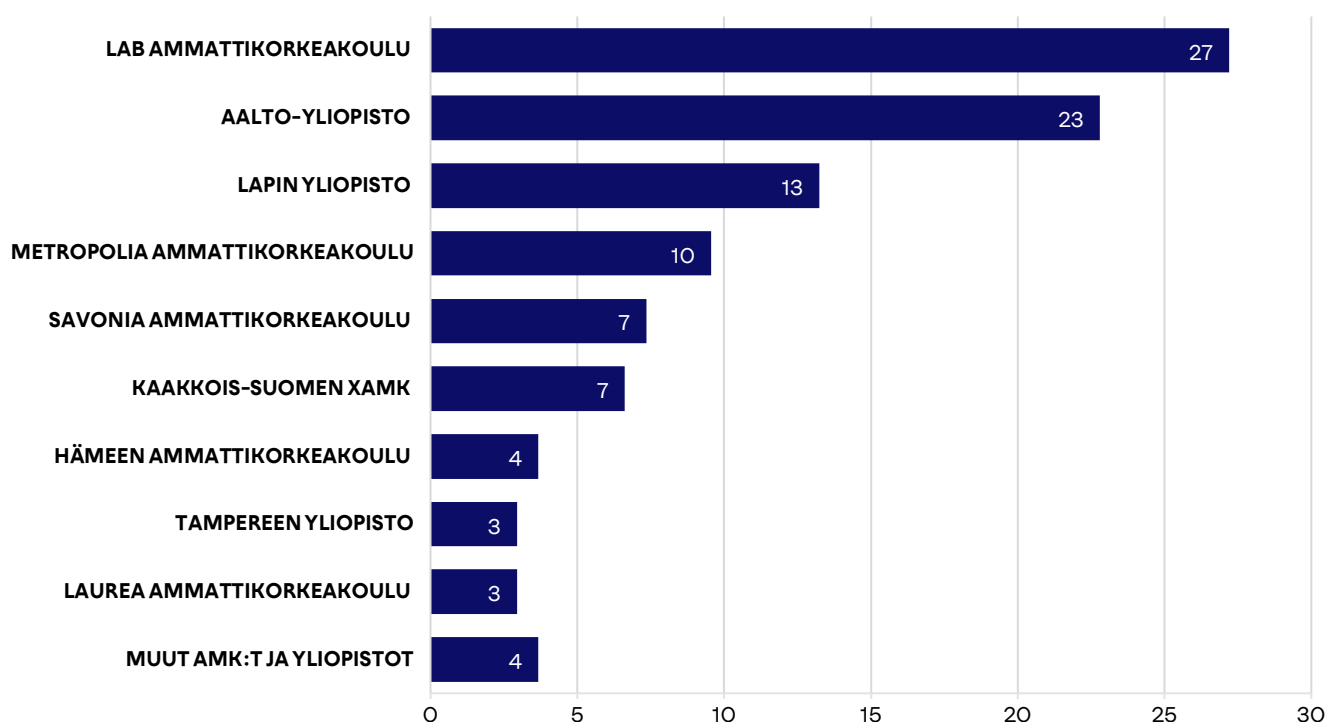
Muotoilualan opiskelijat opintojen aloitusvuoden mukaan alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

Alan opiskelijoista joka 54 prosentilla on kotipaikka Uudellamaalla. Opiskelijoiden keskittyminen Uudellemaalle ei näy yhtä selkeästi Uudellamaalla sijaitsevien oppilaitosten opiskelijamäärissä, sillä vain 36 prosenttia opiskeli Aalto-yliopistossa, Laurea AMK:ssa, Metropolia AMK:ssa ja Yrkeshögskolan Noviassa. Toinen suuri opiskelijoiden keskittymä löytyy Päijät-Hämeestä ja Kaakkois-Suomesta, joissa asuu 16 prosenttia opiskelijoista. Näillä alueilla toimii LAB AMK ja Kaakkois-Suomen XAMK. Lisäksi opiskelijoita on Lapin yliopistossa ja Savonia AMK:ssa.

KUVIO 49

Muotoilualan opiskelijat korkeakoulujen mukaan alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

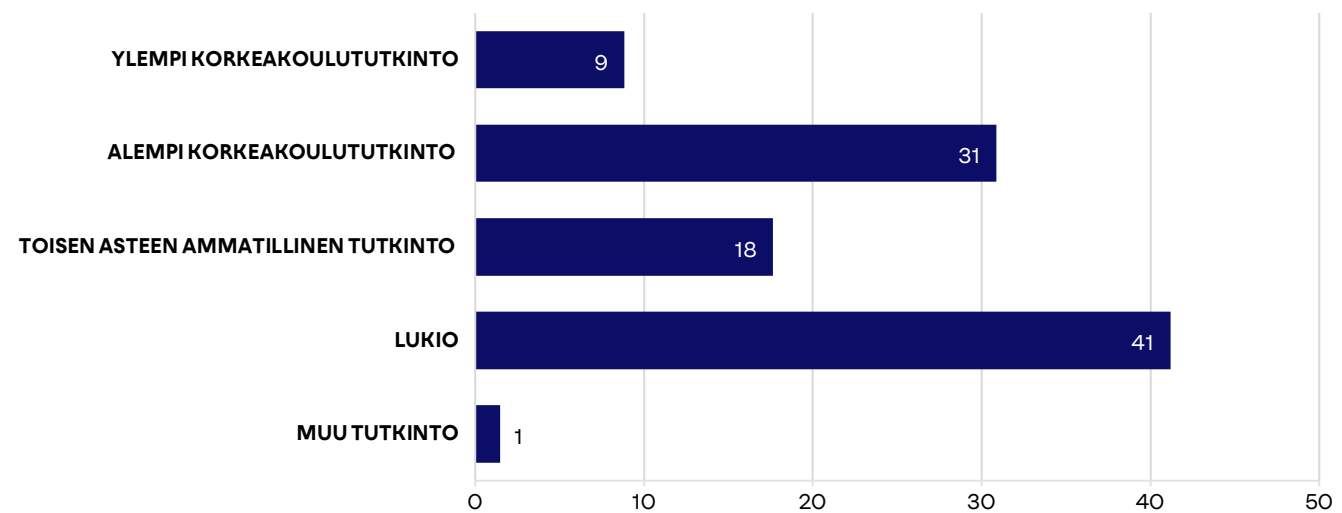

Alan opiskelijoista 59 prosenttia opiskeli ensimmäistä alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa. Heistä 42 prosenttiyksikköä oli suorittanut lukion (ylioppilas). 17 prosenttiyksiköllä oli toisen asteen ammatillinen tutkinto, joten lukiopohjalta ponnistetaan helpommin korkeakouluopintoihin kuin toisen asteen ammatillisen tutkinnon pohjalta. Opiskelijoita, joilla oli ennestään suoritettuna vähintään yksi korkeakoulututkinto, oli 41 prosenttia. Heistä 32 prosenttiyksiköllä oli pohjakoulutuksena alempi korkeakoulututkinto ja yhdeksällä prosenttiyksiköllä ylempi korkeakoulututkinto.

Siten toista korkeakoulututkintoa suorittavat ovat useimmiten alemman ammatikorkeakoulututkinnon suorittaneita, jotka opiskelevat ylempää AMK-tutkintoa tai maisteritutkintoa yliopistossa. Osa opiskelijoista on alan vaihtajia, jotka opiskelivat toista alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa. Lisäksi joukosta löytyy

muutamia ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita, jotka opiskelevat alem-
paa muotoilualan korkeakoulututkintoa. Vuoden 2026 kyselyyn vastanneiden
joukosta ei löytynyt yhtäkään yliopistollista jatkotutkintoa (tohtori) suorittavaa
henkilöä.

KUVIO 50 Ornamon opiskelijajäsenten pohjakoulutus alkuvuonna 2026, prosenttia
vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

TAULUKKO 5 Muotoilualan opiskelijoiden tavoitetutkintojen jakauma pohjakoulutuksen
mukaan alkuvuonna 2026 (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

	Tavoite: Alempi kor- keakoulutut- kinto, %	Tavoite: Ylempi kor- keakoulutut- kinto, %	Yhteensä, %	Opiskelijat pohjakoulu- tuksen mu- kaan, %
Lukio (ylioppilas)	91,1	8,9	100,0	41,2
Toisen asteen ammatillinen koulutus	87,5	12,5	100,0	17,6
Alempi korkeakoulututkinto	19,0	81,0	100,0	30,9
Ylempi korkeakoulututkinto	66,7	33,3	100,0	8,8
Muu tutkinto	100,0	-	100,0	1,5
Yhteensä	66,2	33,8	100,0	100,0

10.2

Opiskelijoiden työskentely ja työmarkkinanäkemykset

Kyselyt paljastavat, että vajaa kolmannes opiskelijoista on töissä säännöllisesti tai satunnaisesti palkansaajana. Työskentelyyn ei ole luettu lukukausien välistä kesätöissä olemista Varsinkin jatko-opiskelijoille, jotka ovat olleet jo työelämässä, tämä on luonnollista. Lisäksi vajaa kymmenen prosenttia toimii sivutoimisenä tai päätoimisenä yrittäjänä tai freelancerina. Työssäkäyvistä opiskelijoista kuitenkin yli puolet toimii työtehtävissä, jotka eivät liity muotoiluun (opiskeluun). Kolmanneksellakin työssäkäyvistä työtehtävät koskettavat vain osittain opiskeluun.

TAULUKKO 6 Ornamon opiskelijajäsenten työskentely opiskelun ohessa alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

	Osuus, %
Täyspäiväinen opiskelija	58,8
Palkansaaja	32,4
- työ ei liity lainkaan opiskeluun	19,2
- työ liittyy osittain opiskeluun	10,3
- työ liittyy opiskeluun	2,9
Yrittäjä (freelancer)	8,8
- työ ei liity lainkaan opiskeluun	2,2
- työ liittyy osittain opiskeluun	2,9
- työ liittyy opiskeluun	3,7
Yhteensä	100,0

Opiskelijoista 22 prosenttia haluaisi työskennellä sisustus- ja tilasuunnittelualan tehtävissä valmistumisensa jälkeen. Seuraavaksi suosituimpia ovat palvelumuotoilua, teollista muotoilua ja digitaalista muotoilua koskevat työt. Toisaalta vain 40 prosenttia opiskelijoista ilmoitti, että opinnot valmistavat melko tai erittäin hyvin työelämään. Vajaat viidennes kertoi, että opinnot tukevat työelämän vaatimuksia heikosti tai ei ollenkaan. Noin 40 prosenttia totesi, että opinnot vastaavat *jossain määrin* työelämän vaatimuksiin.

Opiskelijat korostivat muutamissa vapaamuotoisissa vastauksissaan työssäoppimisen merkitystä sekä korkeakoulujen ja yritysten välistä yhteistyötä opintojen aikana, sillä kurssimuotoinen tai teoriapitoinen opiskelu ei anna riittävästi val-

miuksia työelämään. Jotkut opiskelijoista toivat esille yrittäjyystaitojen vahvistamisen, koska yrittäjyys on monelle paras keino työllistyä. Opiskelijoista 43 prosenttia oli aloittamassa tai suorittanut korkeakouluharjoittelun. Yhtä suuri osuus opiskelijoista ei ollut vielä suorittanut korkeakouluharjoittelua, mutta aikoo hakea harjoittelupaikkaa.

Kyselyssä ei kuitenkaan tiedusteltu sitä, kuinka helppoa tai hankalaa harjoittelupaikan löytäminen on Suomen nykyisessä työllisyystilanteessa ja millaisia hakanavia niiden löytymisessä on hyödynnetty. Noin 15 prosenttia ilmoitti, ettei aio tehdä korkeakouluharjoittelua. Pääasiallisina syinä olivat, että harjoittelupaikkaa on joko vaikea löytää tai, ettei harjoittelu kuulu tutkintovaatimuksiin. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että arviolta 69 prosenttia kyselyihin vastanneista on kokenut, että yleinen työmarkkinatilanne on heidän koulutuslallallaan melko tai erittäin heikko.

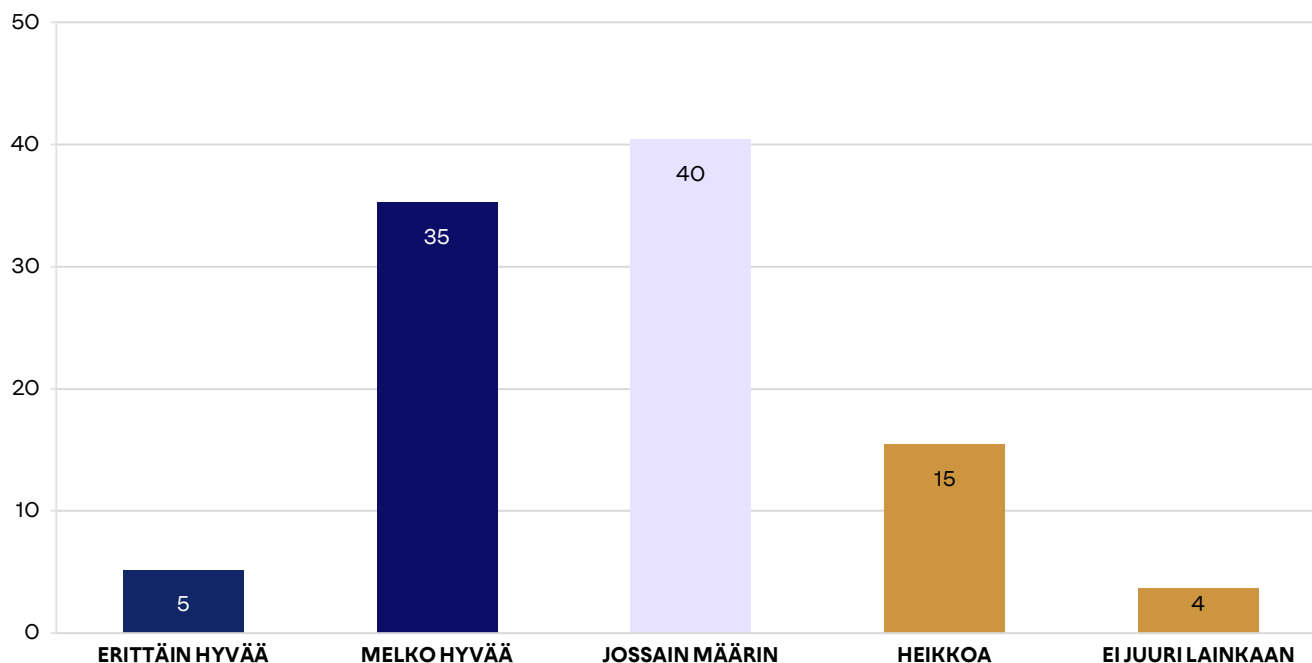
Tavoitetutkintojen mukaan tarkasteltuna alemmaa korkeakoulututkintoa suorittavista 63 prosenttia piti työmarkkinatilannetta heikkona, mutta ylempää tutkintoa suorittavista peräti 78 prosenttia oli tätä mieltä. Vain vajaa kolmannes totesi, että tilanne on hyvä. Yleinen työmarkkinatilanne on heikentynyt vuodesta 2023, jolloin 38 prosenttia kertoi työmarkkinatilanteen olleen vähintään melko hyvä. Toisaalta epävarmuus on kannustanut lisäopintoihin. Lisäksi valtaosa opiskelijoista haluaisi jäädä Suomeen asumaan valmistumisen jälkeen, jos täällä on mahdollista työllistyä.

Myös lähes kaikki kansainväliset opiskelijat haluaisivat jäädä Suomeen, jos töitä löytyy. Toisaalta asiantilaa voi tulkita myös siten, että muutto ulkomaille on opiskelijan taustasta huolimatta edessä, mikäli työllisyystilanne jatkuu täällä yhtä heikkona. Julkisessa keskustella puhutaan paljon koulutukseen panostamisesta ja siitä, kuinka koulutuksesta ei saisi leikata julkista rahoitusta. Vähemmälle huomiolle on jäänyt sen sijaan se, miten maahan saadaan houkuteltua ja perustettua uusia työnantajayrityksiä tai, miten toiminnassa olevat yritykset voisivat kasvaa ja työllistää.⁴⁴

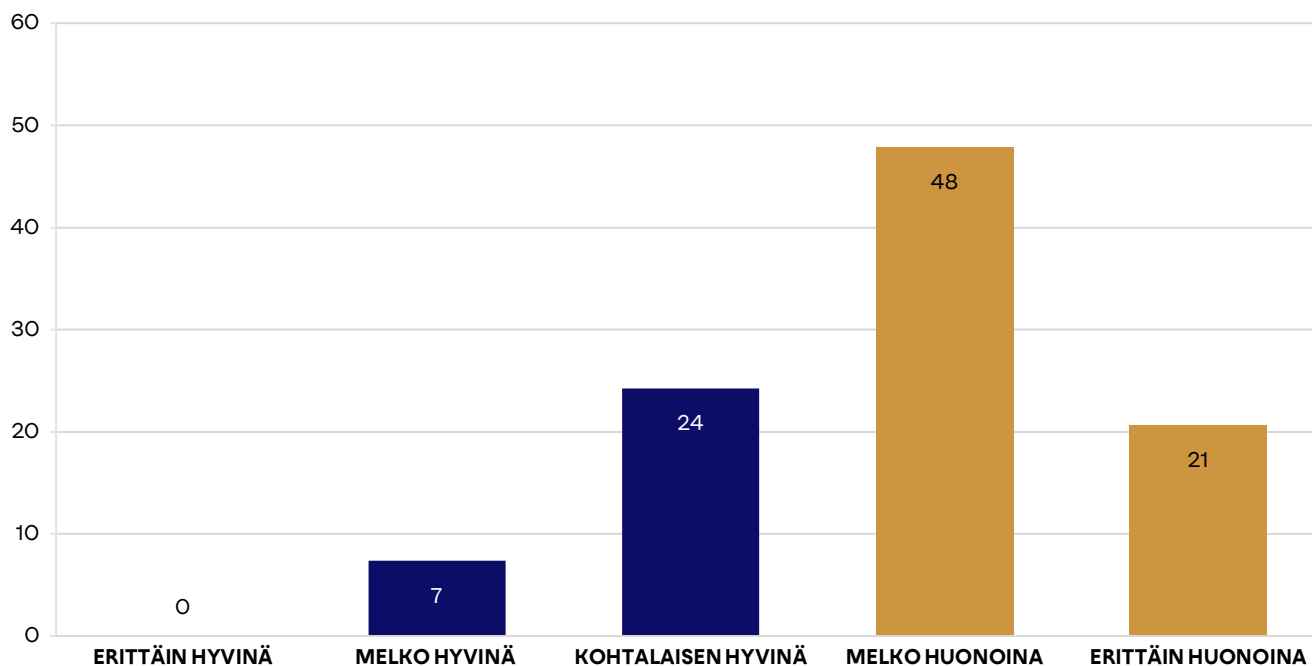
⁴⁴ Nykytilanne saattaa johtaa siihen, että Suomessa koulutetaan työntekijöitä ilmaiseksi muiden maiden työmarkkinoiden tarpeisiin. Tästä on olemassa jo esimerkkejä muilta osaamisaloilta (terveydenhuolto, yms.).

KUVIO 51

Muotoilualan opiskelijoiden näkemykset omien opintojensa ja työelämän vastaavuudesta alkuvuonna 2026 (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

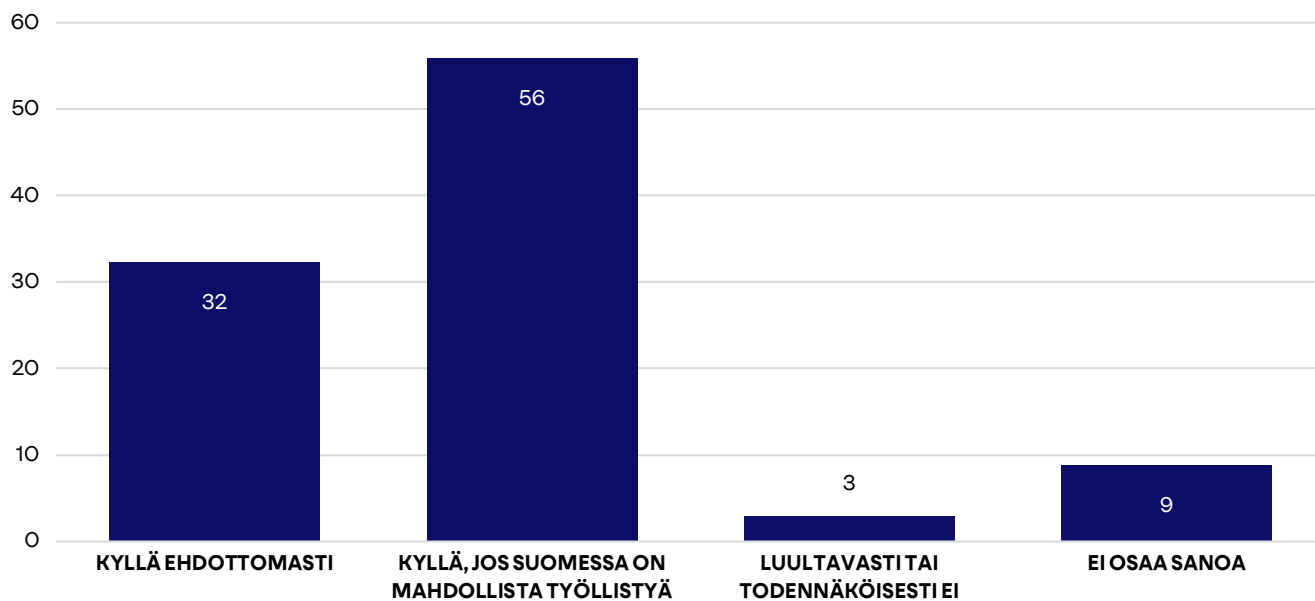
KUVIO 52

Muotoilualan opiskelijoiden näkemykset oman koulutusalan yleisestä työmarkkinatilanteesta alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

KUVIO 53

Muotoilualan opiskelijoiden näkemykset tulevaisuudestaan tai jäämisestä Suomeen valmistumisen jälkeen alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamo Pulssikysely 2026).

Kestävä kehitys ja vastuullisuus- osaaminen

11 Muotoilu ja vastuullisuus

11.1 Vastuullisuuden ilmenemismuotoja

Ornamon vuoden 2026 kyselyssä todetaan, että vastuullisuus muotoilussa tarkoittaa muotoiluratkaisujen ympäristöön, ihmisiin ja yhteiskuntaan kohdistuvien vaikutusten tunnistamista ja huomioon ottamista. Kyselyssä todetaan, että tämä voi liittyä kestävyYTEEN, saavutettavuuteen, eettisyyteen, materiaalivalintoihin, käyttäjien moninaisuuteen sekä muotoilijan rooliin osana asiakkaiden ja arvoketjujen vastuullisuustyötä. Muotoilijat voivat olla myös luomassa aivan uusia kestävän kehityksen tavoitteita edistäviä ja toimintatapoja uudistavia uusia innovaatioita.

Uudentyyppisiä tapoja edistää ekologisuutta on muotoilla tuotteen (laite, huonekalu, kulkuväline, yms.) koko käyttöikä (elinkaari) siten, että se on kestävä ja samalla myös helposti huolettava, korjattava, päivitettävä ja purettava siten, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän. Uutta ajattelua edustaisi myös se, että tuotetta ei tarvitse omistaa. Jos tuotteen valmistaja, maahantuoja tai muu kaupan yritys omistaisi tuotteen käyttäjän sijasta, olisi yritykselle kannattavampaa tehdä tuotteista kerralla kestävä, helposti huollettava ja korjattava kuin myydä uusia rikkoutuneiden tilalle.

Toinen esimerkiksi on valaistuslaitteiden valmistaja, joka myy vaikkapa sairaalalle valaistusta palveluna. Kun valmistaja vastaavat laitteista, lampuista ja sähkölaskusta, on sen kannalta järkevää tehdä valaistuslaitteet kestäviksi, pitkäikäisiksi ja helposti huolettaviksi. Myös asumista voidaan ajatella samalla tavalla, jolloin asunnon käyttäjä (vuokralainen) maksaisi asumiseen liittyvistä ja tukevista kokonaispalveluista. Muotoilun avulla asunnot voitaisiin suunnitella siten, että väliseinät voivat olla siirrettäviä tai kalusteet modulaarisia. Yksiöt voivat muuttua työhuoneeksi tai perheasunnoksi ilman raskasta remonttia. Samalla pidentään rakennuksen elinkaarta ja vähentää hukkamateriaalia. Muotoilun avulla voidaan luoda yhteisöllisiä tiloja, jotka vähentävät tarvetta omistaa kaikkea itse, kun pesulat, vierashuoneet, etätyötilat ja yhteiskäyttöautot integroidaan osaksi palvelupakettia. Myös asumisen digitaaliset palvelut voidaan muotoilla saumattomaksi kokonaisuudeksi, mikä tekee arjesta vaivattoman.

Periaatteessa muotoilun avulla voidaan ohjata kuluttajia tekemään ekologisia valintoja heidän huomaamattaan. Esimerkiksi käyttöliittymät voisivat ehdot-

taa oletuksena vähäpäästöisintä toimitustapaa tai tuote voi visuaalisesti tai muulla tavoin viestittää käyttäjälleen, kun se kuluttaa liikaa energiaa. Ihanteellisessa tapauksessa voidaan muotoilla tuotteita tai palveluja, jotka eivät kuluta ympäristöään, vaan päinvastoin parantavat ympäristönsä tilaa.

Uudistavan muotoilun avulla olisi mahdollista tehdä lukemattomista tuotepakkauksista uudelleenkäytettäviä ja osa luonnon kiertoa. Esimerkkeinä voidaan mainita biopohjaiset ja kompostoituvat materiaalit tai pakkaukset, jotka on suunniteltu noudettaviksi, pestäviksi ja uudelleen käytettäväksi. Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että eräänlainen digitaalinen tuotepassi ja muotoilun keinoin tuotettu (visualisoitu) tieto helpottaisi kuluttajia ymmärtämään nykyistä paremmin käyttämänsä hyödykkeen (tuote ja palvelu) todellisen ekologisen jalanjäljen ja alkuperän.

11.2 Vastuullisuusosaaminen muotoilijan työssä

Kyselyn mukaan muotoilualan ammattilaisten vastuullisuusosaaminen on parhaita yhdenvertaisuuden, inklusion ja saavutettavuuden, kiertotalouden periaatteiden osaamisen sekä fasilitoinnin, yhteistyön yhteiskehittämisen puolella. Näissä asiakohdissa oli eniten niitä (yli 50 % vastaajista), jotka arvioivat osaamisensa erinomaiseksi tai kiitettäväksi.⁴⁵ Sen sijaan eniten parannettavaa löytyy vastuullisuussääntelyn ymmärryksessä, elinkaariajattelussa ja -laskennassa, arvoketjuymmärryksessä sekä erilaisten mittareiden ja tietomateriaalien hyödyntämisessä (Kuvio 54).

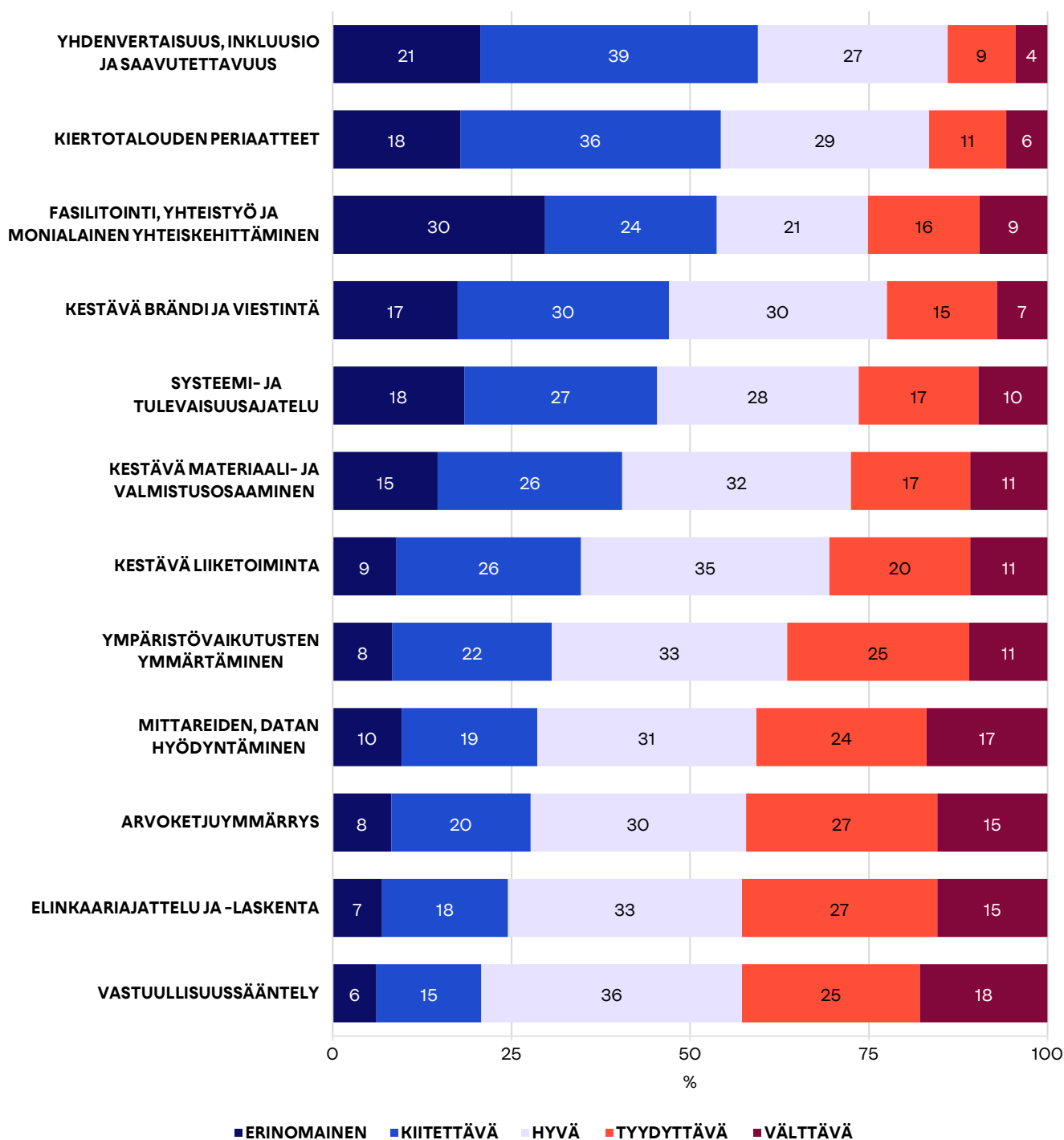
Keskiarvoihin perustuva tarkastelu osoittaa, että palkansaajilla vastuullisuusosaaminen on parempaa kuin yrittäjillä. Myös opiskelijoilla on paremmat tiedot vastuullisesta kuin yrittäjillä. Varsinaisesti työttömät työnhakijat arvioivat vastuullisosaamisensa kaikkein parhaimmaksi, mutta tässä suhteessa tuloksiin kannattaa suhtautua varauksellisesti. Kaiken kaikkiaan 72 prosenttia kyselyyn vastanneista palkansaajista, yrittäjistä ja myös työttömistä (pl. opiskelijat) ilmoittivat, että vastuullisuusosaaminen on erittäin tai melko tärkeä osa muotoilijan ammattitaitoa (Kuvio 55).

Noin 61 prosenttia muotoilualan työllisistä eli palkansaajista ja yrittäjistä (pl. opiskelijat ja työttömät) kertoi, että he pystyvät hyödyntämään työssään paljon tai ainakin jossain määrin vastuullisuusosaamista ja kestävyiden erilaisia näkökulmia. Suunnilleen runsas neljännes kertoi, että osaamista pystyy hyödyntämään vain vähän ja runsas kymmenen prosenttia totesi, että olemassa olevaa

⁴⁵ Asiaa mitattiin kysely asteikolla erinomainen, kiitettävä, hyvä, tyydyttävä ja välttävä. Siinä välttävä=tuntee aiheita vain vähän; tyydyttävä=tunteet perusteet ja toimii ohjauksen avulla rajatuissa tehtävissä; hyvä=hallitsee keskeiset tiedot ja taidot sekä toimii pääosin itsenäisesti tavanomaisissa tehtävissä; kiitettävä=toimii sujuvasti ja itsenäisesti, soveltaa tietoa monimutkaisissa tilanteissa; erinomainen=toimii asiantuntijamaisesti, soveltaen laaja-alaista tietoa ja ratkaisee vaativia kokonaisuuksia itsenäisesti

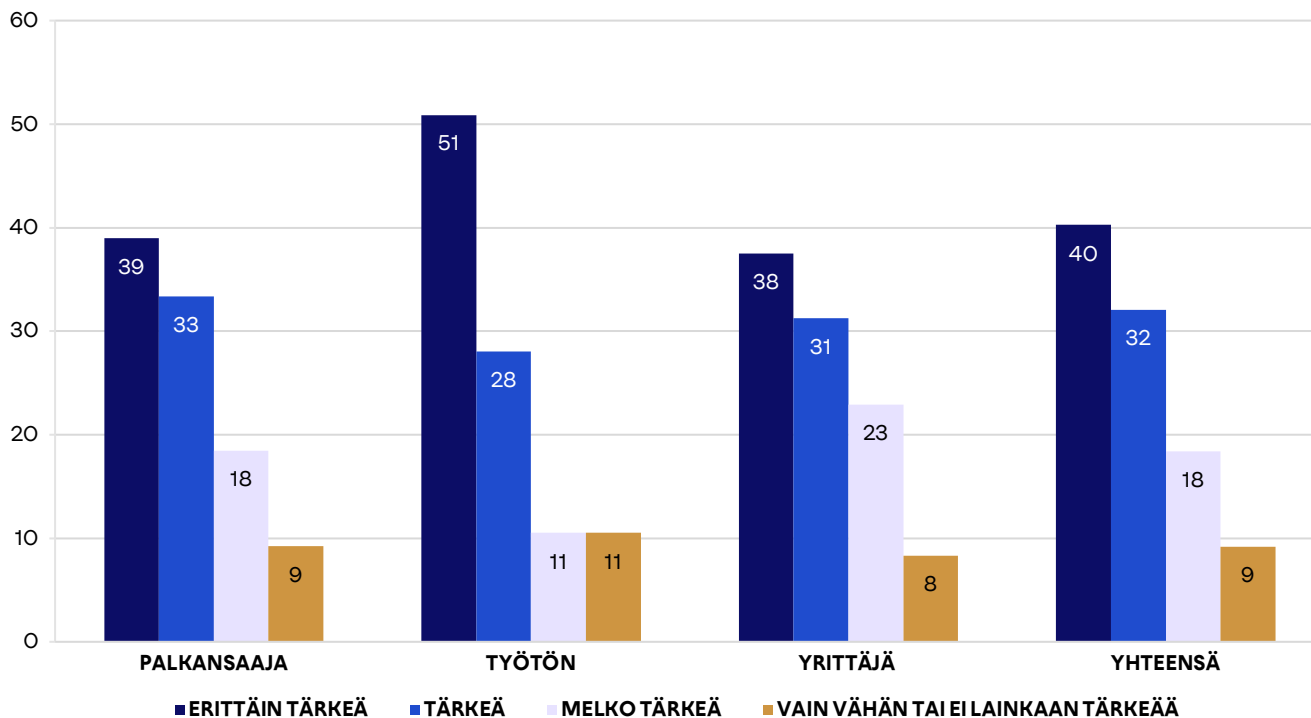
osaamista ei pysty hyödyntämään lainkaan tai, että henkilöllä ei ole asiasta riittävästi tietämystä. Palkansaajien ja yrittäjien välillä ei ollut tässä asiassa juurikaan sanottavia eroja (Kuvio 56).

KUVIO 54 Muotoilualan osaajien (opiskelijat, palkansaajat, työttömät ja yrittäjät) näkemykset vastuullisuusosaamisestaan alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

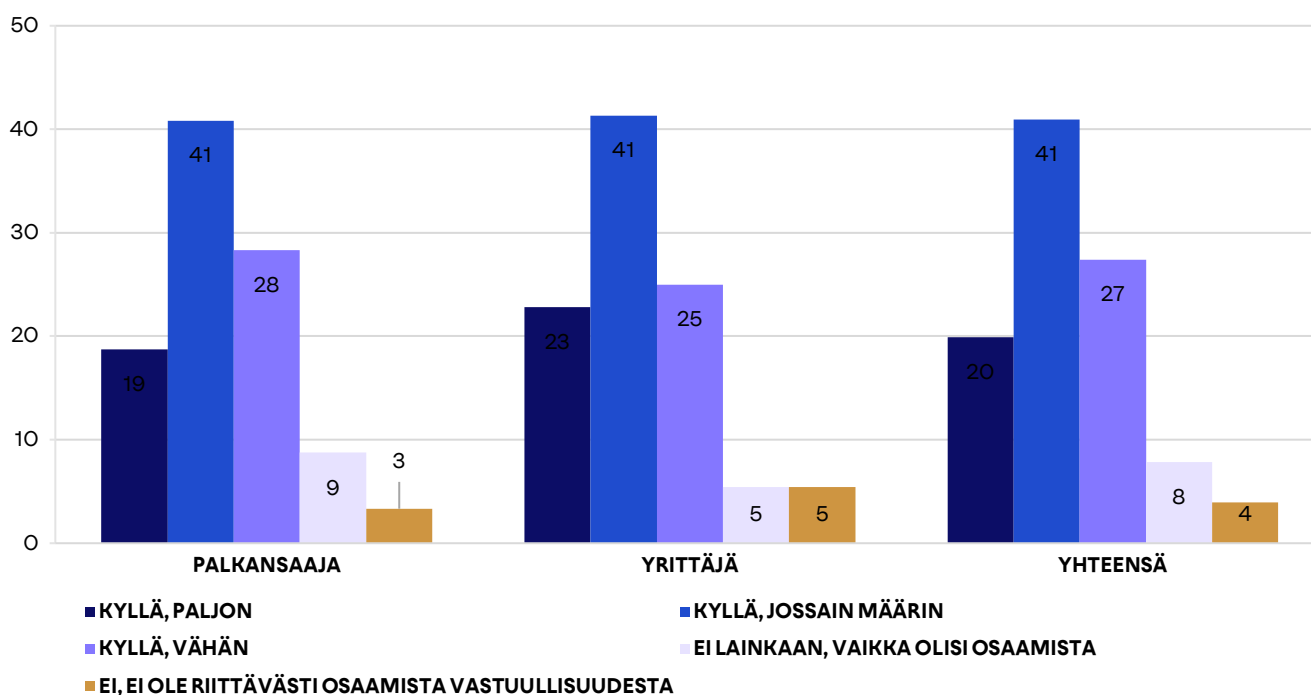
KUVIO 55

Muotoilualan osaajien (palkansaaajat, yrittäjät ja työttömät) näkemykset vastuullisuusosaamisen merkityksestä muotoilualalla alkuvuonna 2026, prosenttia (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 56

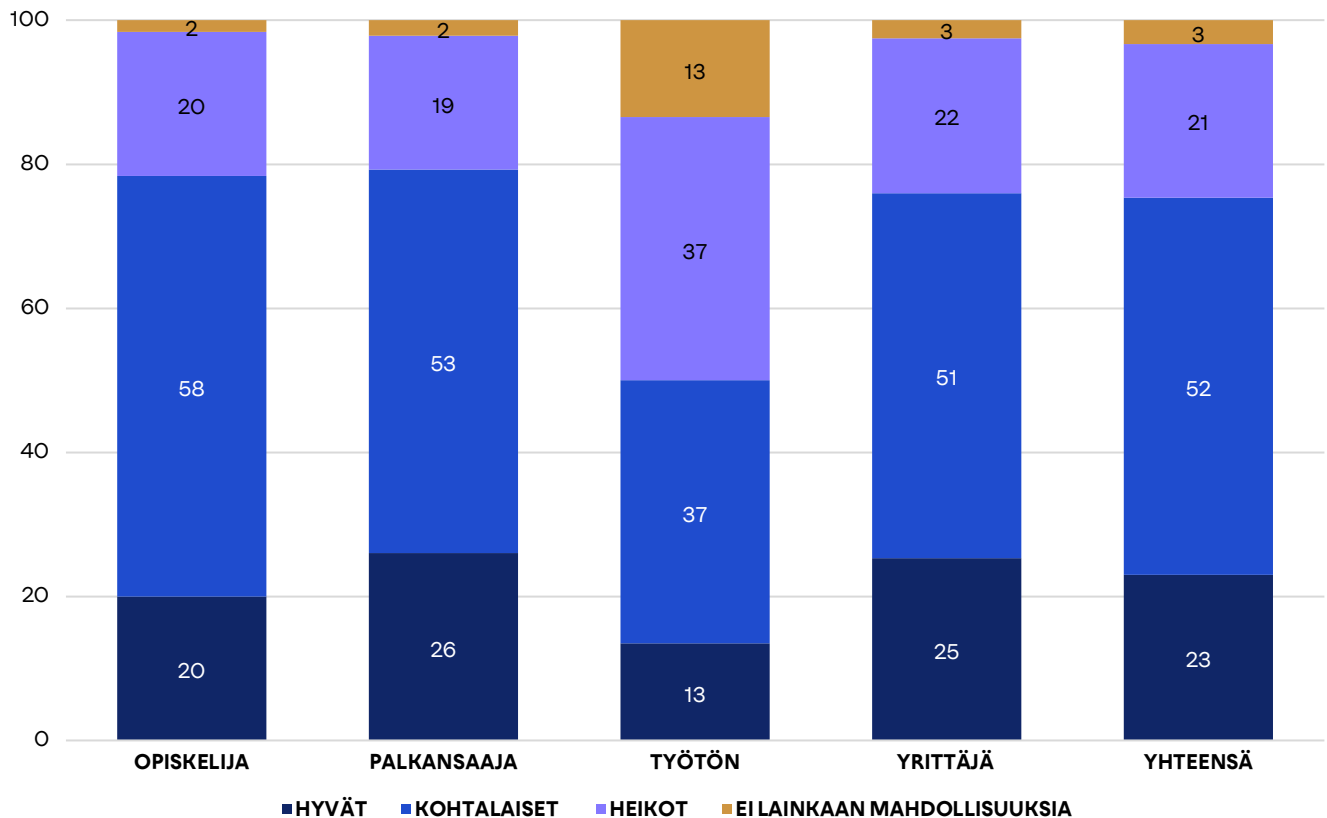
Muotoilualan työllisten (palkansaaajat ja yrittäjät) näkemykset vastuullisuusosaamisen hyödyntämisen käytöstä ja mahdollisuuksista omassa työssä alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Keskimäärin arviolta kolme neljäsosaa muotoilualan osaajista (pl. en osaa sanoa vastanneet) arvio, että heillä on hyvät tai ainakin kohtalaiset mahdollisuudet kehittää omaa vastuullisuusosaamistaan työn, opintojen tai muiden verkostojen kautta. Heikoiksi mahdollisuutensa arvio 21 prosenttia ja olemattomiksi kolme prosenttia. Luonnollisista syistä johtuen työttömistä pääosa arvioi mahdollisuutensa heikoiksi tai olemattomiksi. Lähes 60 prosenttia muotoilualan ammattilaisista ei ollut myöskään osallistunut vastuullisuuskoulutukseen vuoden 2025 aikana (Kuvio 58).

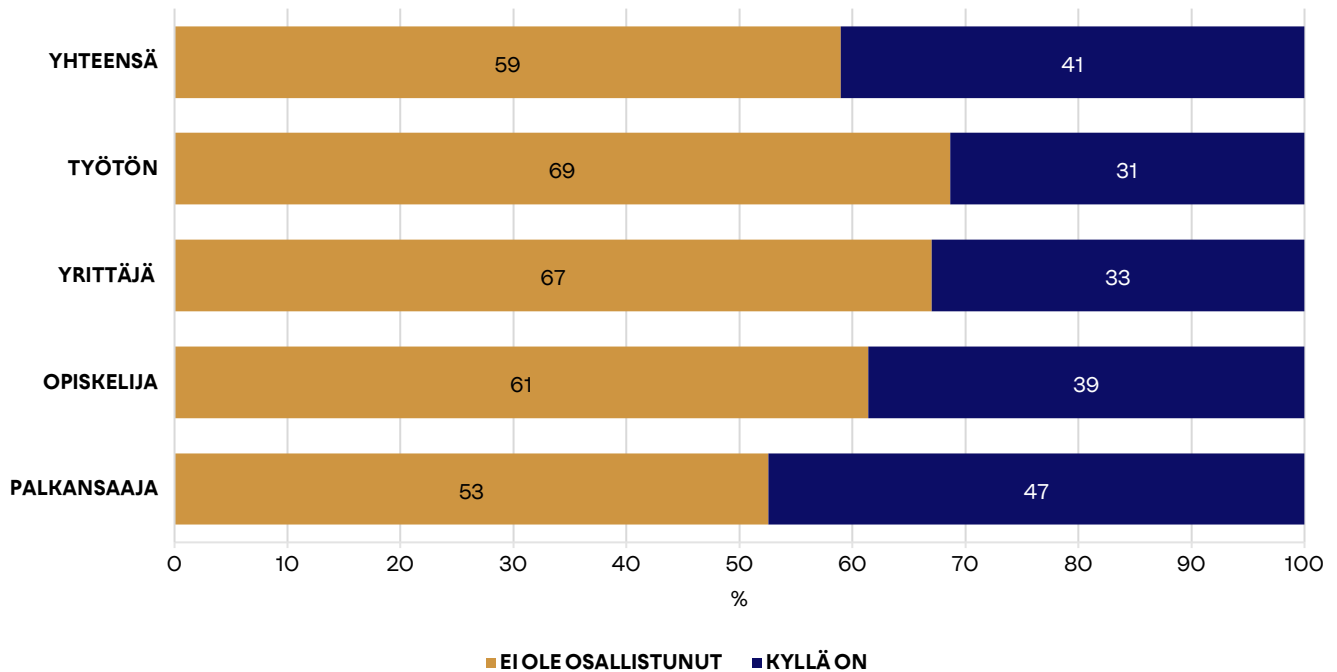
KUVIO 57

Muotoilualan osaajien (opiskelijat, palkansaaajat, työttömät ja yrittäjät) mahdollisuudet kehittää vastuullisuusosaamistaan alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 58

Muotoilualan osaaajien (opiskelijat, palkansaajat, työttömät ja yrittäjät) osallistumisen vastuullisuusosaamistaan edistävään koulutuksen yms. 2025, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

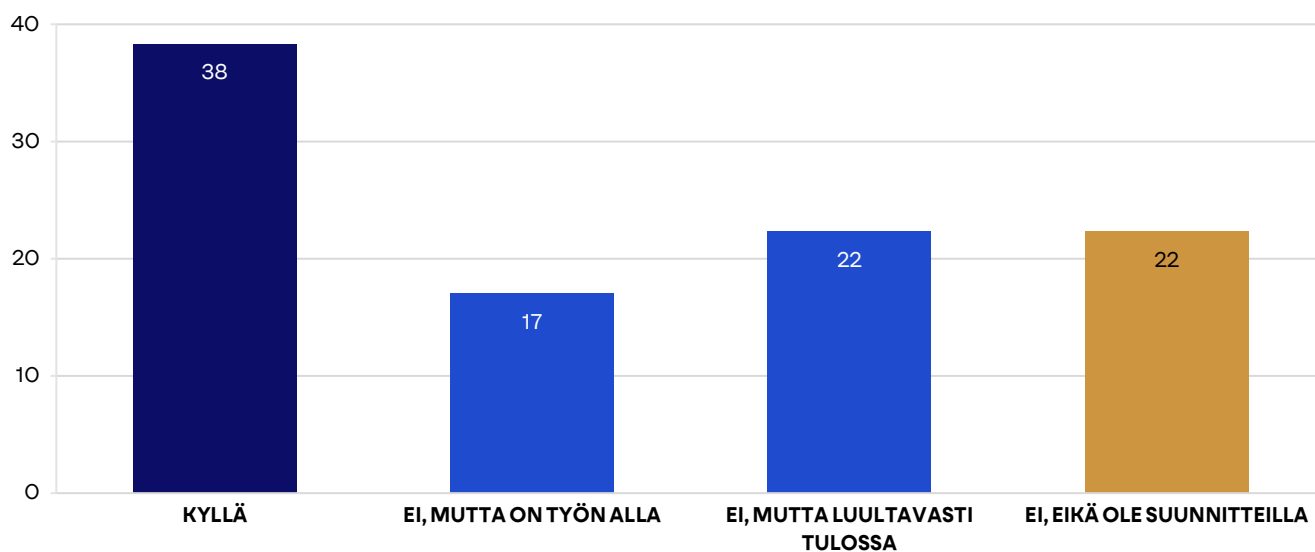
11.3**Vastuullisuus muotoilualan yrityksissä**

Ornamon vuoden 2026 kyselyssä yrittäjiltä tiedusteltiin erikseen yleisistä valmiuksista yritys vastuullisuutta koskevista asioissa. Kysymykset täydentävät yrittäjien osalta vastuullisuusosaamista koskevia näkemyksiä. Varsinaisesti vain 38 prosenttia muotoilualan yrityksistä on laatinut vastuullisuusstrategian. Yrityksistä lähes yhtä monella (37 %) vastuullisuusstrategia on mahdollisesti tulossa tai työn alla, mutta runsaalla viidenneksellä sitä ei ole edes suunnitteilla. Tämä johtuu usein yritysten varsin pienestä koosta, toiminnan osa-aikaisuudesta tai harrastelijamaisuudesta.

Vain neljäsosa yrityksistä ja yrittäjistä noudattaa alakohtaisia tai tuotekohtaisia standardeja, sitoumuksia ja sertifikaatteja. Yhtenä syynä on se, että jopa yli 80 prosenttia asiakkaista ei ole esittänyt muotoilualan yrityksille vastuullisuutta koskevia raportointivaatimuksia. Vastuullisuussäätely ei ole myöskään pääosalle yrityksille lainkaan tärkeää eikä edes tuttua. Moni niistäkin yrityksistä, joilla on valmiuksia, vaatimukset eivät täyty kunnolla. Kuitenkin joka toinen yritys on hyödyntänyt asiakastoimeksiannoissa jotain vastuullisuuteen liittyvät muotoiluosaamista.

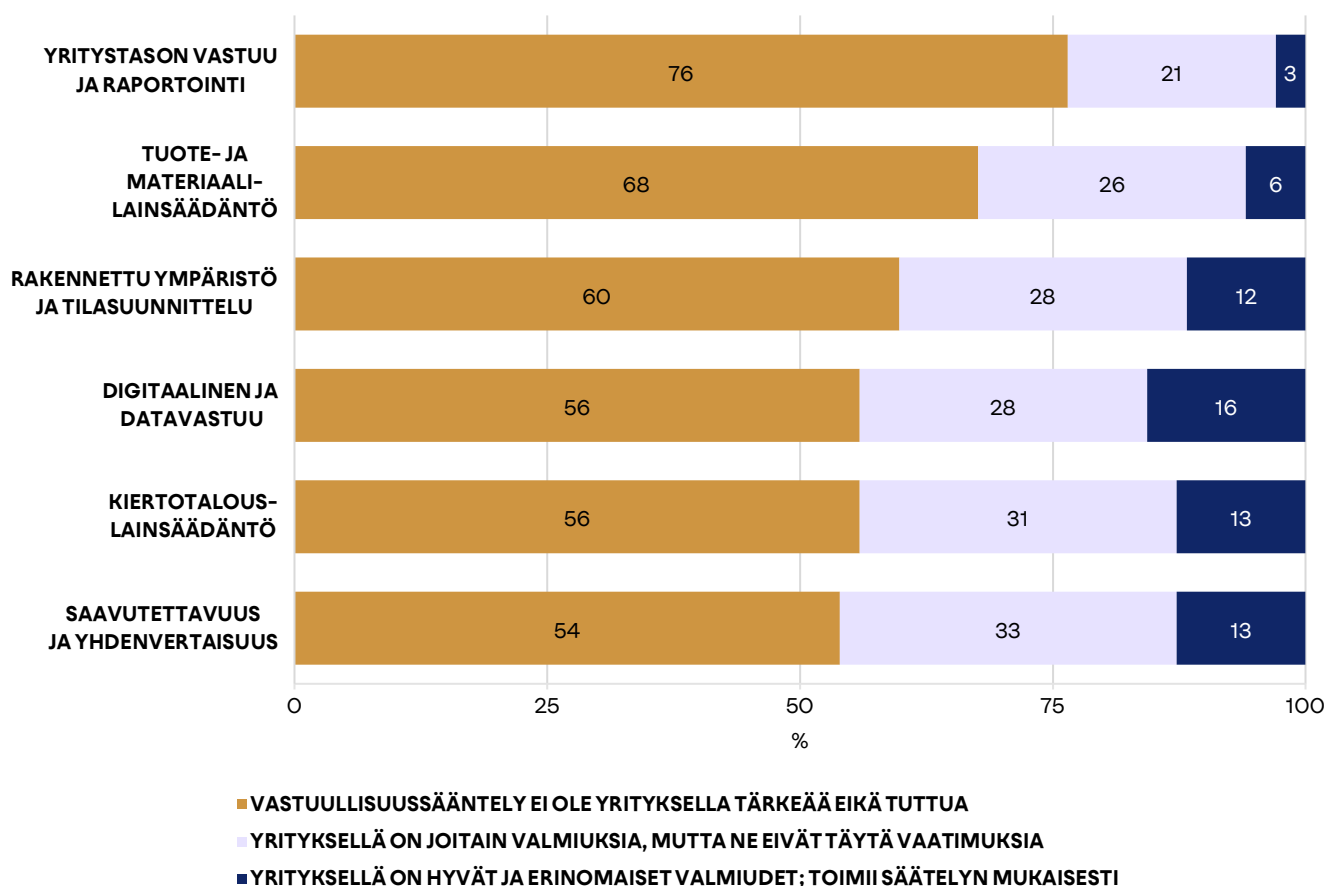
KUVIO 59

Vastuullisuusstrategian olemassaolo muotoilualan yrityksissä alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

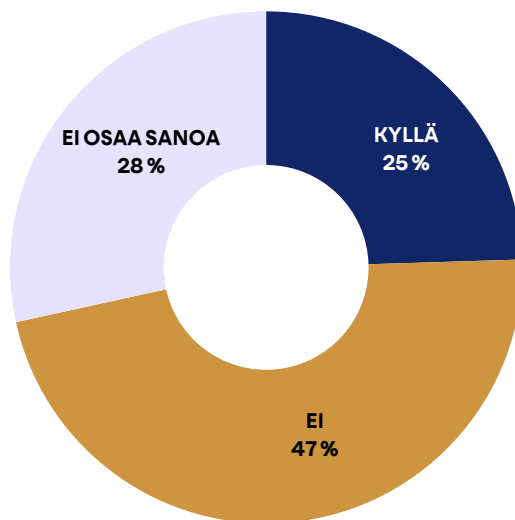
KUVIO 60

Muotoilualan yritysten yleiset valmiudet vastata vastuullisuussääntelyn eri osa-alueisiin alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

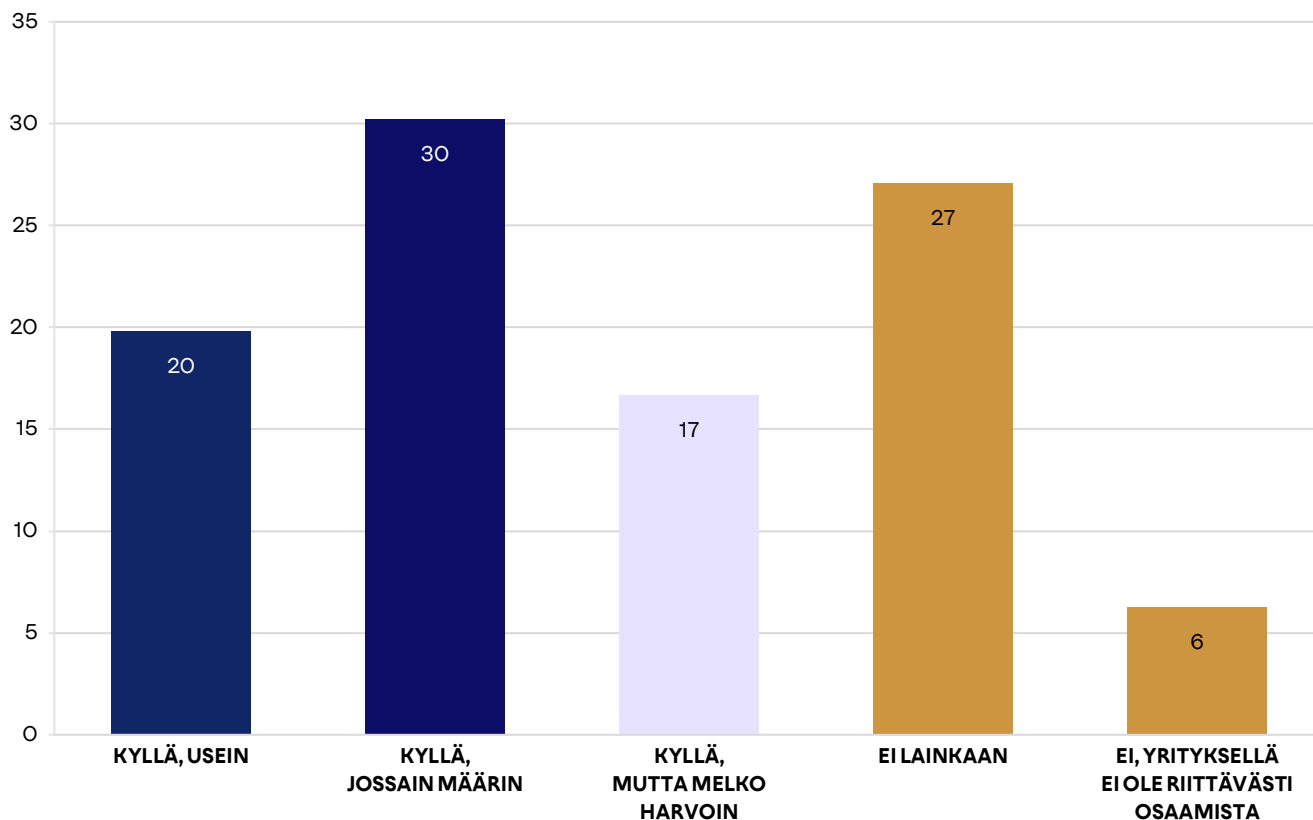

KUVIO 61

Ala- tai tuotekohtaisten standardien, sitoumusten ja sertifikaattien noudattaminen muotoilualan yrityksissä alkuvuonna 2026, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

KUVIO 62

Muotoilualan yrityksen vastuullisuusosaamisen ja -näkökulmien hyödyntäminen asiakkaille tarjotuissa muotoiluinnovaatioissa ja -ratkaisuissa, prosenttia vastanneista (Lähde: Ornamon Pulssikysely 2026).

Tekoäly- teknologioiden vallankumous

12 Muotoilua tekoälyllä

12.1 Digitalisaatiosta ja tekoälystä yleisesti

Ornamon takavuosien kyselyissä on käsitelty yleisesti *digitalisaatiota*, millä tarkoitetaan digitaaliteknologian integrointia jokapäiväiseen elämään digitoimalla kuvaa, ääntä, dokumenttia tai signaalia biteiksi ja tavuiksi kuvaamaan asioita ja tietosisältöä siten, että näin luotua informaatiota voidaan käsitellä, varastoida ja siirtää digitaalipiirien sekä digitaalisten laitteiden ja tietoverkkojen avulla. Digitaalinen vallankumous ja sen myötä etenevä teknologian kehitys johtavat vähitellen siihen, että koneet tekevät rutiinityöt tehokkaammin ja nopeammin kuin ihmiset.

Varsinkin *tekoäly* on noussut digitalisaation keskiöön sitä mukaan, kun suorittamien laskentateho on lisääntynyt, tekoälyn harjoittamiseen käytettävä data on moninkertaistunut ja algoritmien saatavuus on parantunut. Uusia käyttökohteita syntyy sitä mukaa, kun tekoälyteknologia kehittyy. Samalla uusi teknologia nostaa tuottavuutta monilla palvelu- ja jalostusaloilla sekä julkishallinnon tehtävissä. Tekoälyllä tarkoittaa ohjelmistoja, jotka kykenevät oppimaan ja tekemään päätöksiä lähes samalla tavalla kuin ihmiset. Asiantuntijat puhuvat *kapeasta, vahvasta ja supertekoälystä*.

Nykyiset sovellukset ovat vielä kapeaa tekoälyä. Kapea tekoäly toimii rajoiteissa tehtävissä, kuten sairauden diagnosoinnissa, kasvojen tunnistuksessa, puheen ymmärtämisessä tai autojen ohjauksessa, mutta sillä ei ole tietoisuutta, taitoa eikä ymmärrystä oman alansa ulkopuolelta, kuten vahvalla tekoälyllä tai supertekoälyllä olisi. Siitä huolimatta tekoälyä hyödynnetään jo nykyisin lukemattomissa arkielämän asioissa, kuten vaikkapa nettiosastoissa, mainonnassa, verkon hakukoneissa, konekäännöksissä, älypuhelimien avustajatoiminnoissa tai terveydenhuollossa.

Tekoälyn avulla länsimaiset teollisuustuotteiden valmistajat voisivat palauttaa tehtaitaan takaisin halvan työvoiman maista käyttämällä valmistuksessa robotteja, optimoimalla myyntiä tai ennustamalla reaaliajassa huollon tarvetta älykkäissä tehtaissa. Samalla globaaliin ympäristöön kohdistuva rasitus pieneneisi. Tekoälyn käyttö yleistyy ilma-, raide- ja maatieliikenteessä ja se voi lisätä liikenteen turvallisuutta, nopeutta ja tehokkuutta. Myös itseohjautuvat autot ja muut kulkuneuvot ovat varmuudella osa arjen tulevaisuutta jo 2030-luvulla.

Ruuantuotantojärjestelmässä tekoälyä voisi hyödyntää vähentämällä vanhanaikaisen ulkomaisia tuontipanoksia ja julkista tukea vaativan peltoviljelyn ja karjatalouden vaikutuksia ympäristöön ja yhdistämällä uutta teknologiaa bioreaktoreissa tapahtuvaan terveellisen ruokamassan tuotantoon, jolla olisi kansainvälistä kysyntää. Bioreaktorissa, joka monimutkainen biologinen prosessi, tekoäly voisi toimia laitoksen aivoina. Tekoäly voi seurata ja säätää reaaliajassa satoja muuttujia (lämpötila, pH, ravinteet, happitoisuus), jotta ruokamassa kehittyy optimaallisesti.

Älytalot (tai älykiinteistöt) ovat yksi esimerkiksi tekoälyn ja IoT:n (Internet of Things) uusista sovellutuskohdeita. Älytalo tekee havaintoja ympäristöstään sisä- ja ulkotiloissa ja ryhtyy tai hälyttää tarvittaviin toimenpiteisiin. Älykäs rakennus huolehtii itsestään ja antaa ongelmista tarvittaessa ilmoituksen käyttäjilleen. Anturit voivat mitata rakenteiden ja ilman kosteutta, lämpötilaa, ilmanvaihtoa, tärinää perustuksissa ja asentoa. Älykkään etävalvonnan piiriin voidaan kytkeä monia toimintoja, joita ovat valaistus, lämmitys, ilmastointi, vedenkulutus ja turvallisuusvalvonta.

Tekoälyteknologiat kehittyvät nopeammin kuin takavuosina ennakoitiin, mutta Eurooppa on jäänyt tekoälyteknologian kehityksessä ja soveltamisessa jälkeen Yhdysvaltoja ja Kiinaa. Varsinkin Kiina on tekoälyn kehityksessä vahvoilla ja maa haluaa olla jo vuoteen 2030 mennessä maailman johtava tekoälymaa. Tavoitteen saavuttamiseksi maassa koulutetaan miljoonia tekoälyosaajia. Euroopan pysyminen mukana kilpailussa vaatisi vahvoja panostuksia tekoälyyn, osajien koulutukseen, supertietokoneisiin, kvanttiteknologiaan ja omaan puolijohdetuotantoon (mikrosirut).

Eurooppa on kilpailijoita edellä vain tekoälylainsäädännössä. *EU:n tekoälyasetus* tuli voimaan helmikuussa 2025. Asetuksen tavoitteena on varmistaa, että markkinoille tulevat tai käyttöön otettavat tekoälyjärjestelmät eivät vaaranna ihmisten turvallisuutta, terveyttä tai perusoikeuksia. Asetus luo yhtenäiset säännöt tekoälyjärjestelmien tarjoamiselle, käyttönotolle ja käytölle EU:n alueella, joskin sääntely yksityisyydensuojasta ja datan siirrettävyydestä voi rajoittaa mahdollisuuksia saada riittävän laajoja ja monipuolisia aineistoja tekoälyn opettamiseen ja kehittämiseen.⁴⁶

Suomessa on keskitytty pelkkään datakeskusinvestointien houkutteluun, mutta maalta puuttuu tekoälystrategia, jolla tähdittäisiin tekoälyteknologioiden soveltamiseen korkean jalostusasteen palveluissa ja tuotteissa. Tällä hetkellä Suomi houkuttelee vain miljardi-investointeja, jotka ovat todellisuudessa ”sähköhotelleja.” Käytännössä suuri osa rahasta valuu laite- ja palveluostoina ulkomaille ja

⁴⁶ Kiinalla ei ole vastaavia rajoitteita ja maa hyödyntää tekoälyä laajasti kansalaisten valvonnan tukena. Toisaalta Internetin sensurointi voi vähentää Kiinassa saatavilla olevan datan määrää.

maahan jää murusia rajallisena määränä työpaikkoja ja kiinteistöveroja. Verohallinnon mukaan tästä ovat osoituksen satojen miljoonien arvonlisäveron palautukset globaaleille jättiyrityksille.⁴⁷

Kansalliseen tekoälystrategiaan voisi kuulua ulkomaisten datakeskusinvestointien ehdollistaminen. Eli investoijan on sijoitettava määrätty prosenttiosuus tutkimus- ja kehittämistyöhön suomalaisten yliopistojen ja startupien kanssa. Luonnollisesti datakeskukset olisi integroitava kaukolämpöverkkoon ja teollisiin prosesseihin, jotka niiden tuottama hukkalämpö voitaisiin hyödyntää. Suomeen voisi luodaan yli vaalikausien ulottuva asiantuntijoista koostuva "tekoälyn teknologia-neuvosto", jolla on valtuudet ohjata tuki- ja sijoitusvaroja ohi perinteisten lobbusrakenteiden.⁴⁸

12.2 Tekoälyn hyödyntäminen Suomen yrityksissä

Tilastokeskuksen vuonna 2025 tekemän selvityksen mukaan tekoälyteknologioiden hyödyntäminen yrityksissä on kasvanut vauhdilla. Arviolta jo 38 prosenttia yrityksistä hyödynsi tekoälyä liiketoiminnassaan, kun vuonna 2024 tekoälyä hyödyntävien yritysten osuus oli 24 prosenttia ja vuonna 2023 ainoastaan 15 prosenttia. Tekoälyteknologioita käytetään luonnollisesti yleisimmin informaation ja viestinnän (ICT-ala) sekä liike-elämän palvelujen päätoimialoilla (Nace:t J ja M). Vähiten tekoälyä hyödynnetään kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla (Nace H).

Suuret yritykset käyttävät enemmän tekoälyteknologioita kuin pienet yritykset. Yleisimmän hyödynnetään teknologioita, jotka analysoivat kirjoitettua tekstiä. Seuraavaksi eniten käytetään teknologioita, jotka generoivat kuvia, videoita tai ääntä, tuottavat kirjoitettua tai puhuttua kieltä taikka ohjelmakoodia sekä automatisoivat työprosesseja ja avustavat päätöksenteossa. Suomessa on laskettu paljon talouskasvua tekoälyn varaan: luova tekoäly voisi lisätä Suomen tuottavuutta ja bruttokansantuote bkt:tä jopa neljä prosenttia vuodessa.⁴⁹

Kaikilla toimialoilla ja kokoluokissa tekoälyn ilmoitettu käyttö on tosin yleisempää kuin niiden käytön dokumentointi. Kaikista yrityksistä vain 15 prosenttia on dokumentoinut tekoälyohjelmien tai -järjestelmien käyttöön liittyviä ohjeita, käytänteitä tai toimintatapoja. Dokumentoinnin yleisyys lisääntyi neljä prosenttiyksiköllä vuodesta 2024. Dokumentointi on yleisempää

⁴⁷ Verohallinnon asiantuntijoiden mukaan Suomessa on noin 44 datakeskusta ja useita on suunnitteilla. Vain seitsemässä on yli 20 henkilöä ja vain yksi työllistää suoraan yli 100 henkilöä. Datakeskuksen ovat pitkälti automatisoituja, ja myös niiden tekninen asennustyö tehdään usein kansainvälisten tiimien toimesta. Pelkona on, että Suomesta tulee maa, jonka luonnonvaroja ja infrastruktuuria käytetään liiketoiminnallisesti hyväksi niin, että taloudellinen hyöty valuu pääosin Suomen ulkopuolelle.

⁴⁸ Tekoälyn pitäisi olla perusosaamista (kuten lukutaito tai englanti) jokaisella koulutusasteella, koska se on se työkalu, jolla voidaan luoda tulevaisuudessa tehokkaasti korkean jalostusasteen palveluja ja tuotteita.

⁴⁹ McKinsey (Generatiivisen tekoälyn taloudellinen potentiaali Suomelle, 2024) ja Boston Consulting Group (GenAI in the Nordics, Adeep-dive on Finland, 2025).

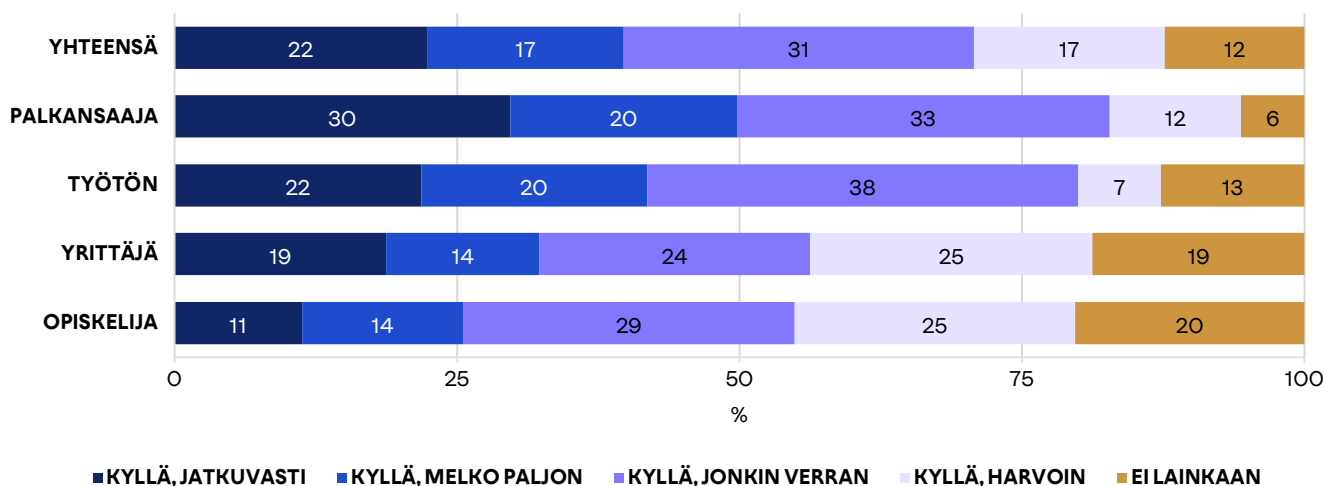
suuremmissa yrityksissä. Vähintään 100 henkilöä työllistävistä yrityksistä dokumentointia oli tehnyt yli 50 prosenttia, mutta 10-19 henkilöä työllistävistä osuus jää alle kymmeneen prosenttiin.⁵⁰

12.3 Tekoälyn käyttö ja vaikutus muotoilualalla

Tekoälyn hyödyntämistä ja vaikutuksia muotoilijoiden työhön on selvitetty ensimmäistä kertaa syvällisemmin Ornamon vuoden 2026 kyselyssä. Kyselyn mukaan muotoilun ammattilaisista lähes 40 prosenttia hyödyntää tekoälyä jatkuvasti tai melko paljon työssään tai muussa ammatillisessa yhteydessä. Osuus on suurempaa palkansaajien kuin opiskelijoiden ja yrittäjien kohdalla. Noin 45 prosenttia opiskelijoista ja yrittäjistä käyttää harvoin tai ei lainkaan tekoälyä. (Kuvio 63).

Tekoälyteknologioiden vähäinen käyttö johtuu Ornamon kyselyn mukaan pääasiassa siitä, että tekoälylle ei ole ollut toistaiseksi tarvetta tai siitä ei ole ollut hyötyä. Toinen lähes yhtä tärkeä syy on *tekoälykriittisyys ja eettiset syyt*. Edellä mainittua näkemystä vahvistaa se, että 28 prosenttia kyselyyn vastanneista suhtautuu erittäin tai melko kielteisesti tekoälyn aiheuttamiin muutoksiin muotoilualalla. Opiskelijat suhtautuvat kaikkein kielteisimmän tekoälyyn, mikä voi osaltaan selittää tekoälyn vähäistä hyödyntämistä etenkin opiskelijoiden keskuudessa.

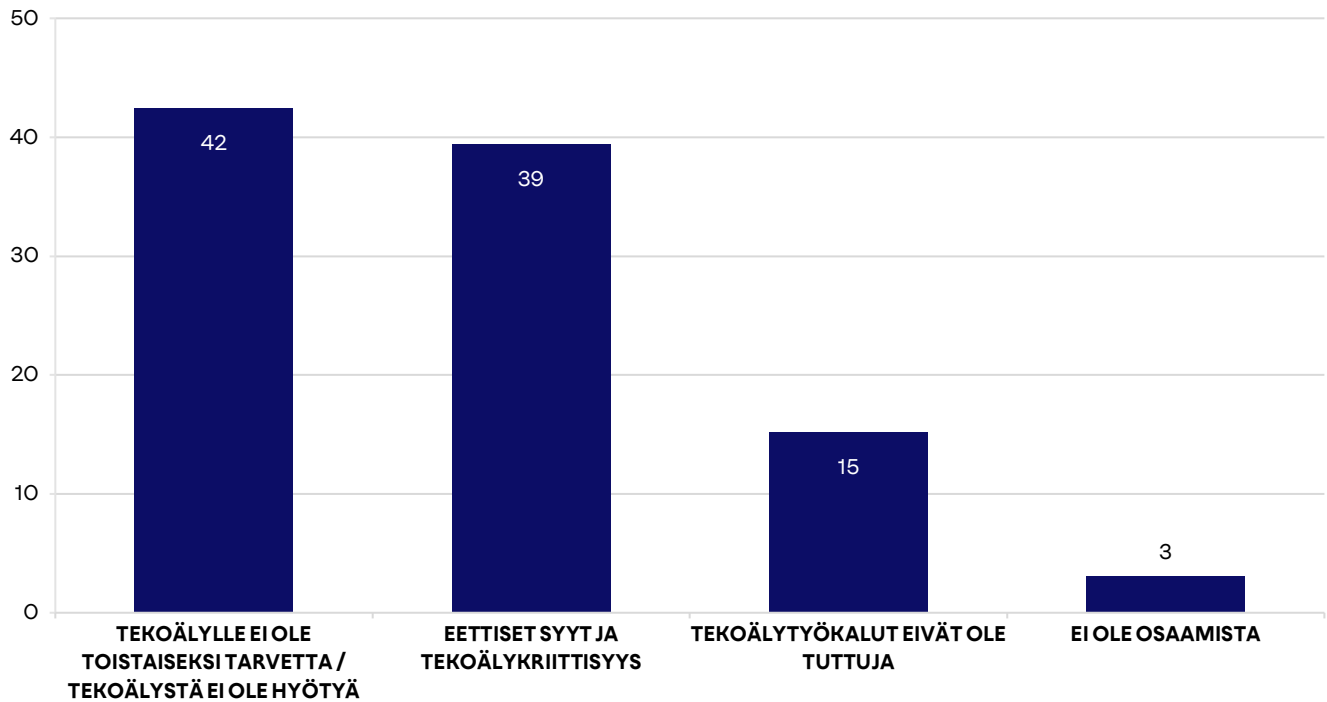
KUVIO 63 Tekoälyteknologioiden käyttö muotoilijoiden keskuudessa (Lähde: Ornamon vuoden 2026 Pulssikysely).

⁵⁰ Tilastokeskuksen tekoälyteknologioiden hyödyntämistä koskevat tilastot eivät kata alle 10 henkilön mikroyrityksiä. Tilasto pohjautuu erilliseen tiedonkeruuseen, joka kattaa kaikki vähintään 100 henkilöä työllistävät yritykset ja otoksen 10–99 henkilöä työllistävistä yrityksistä.

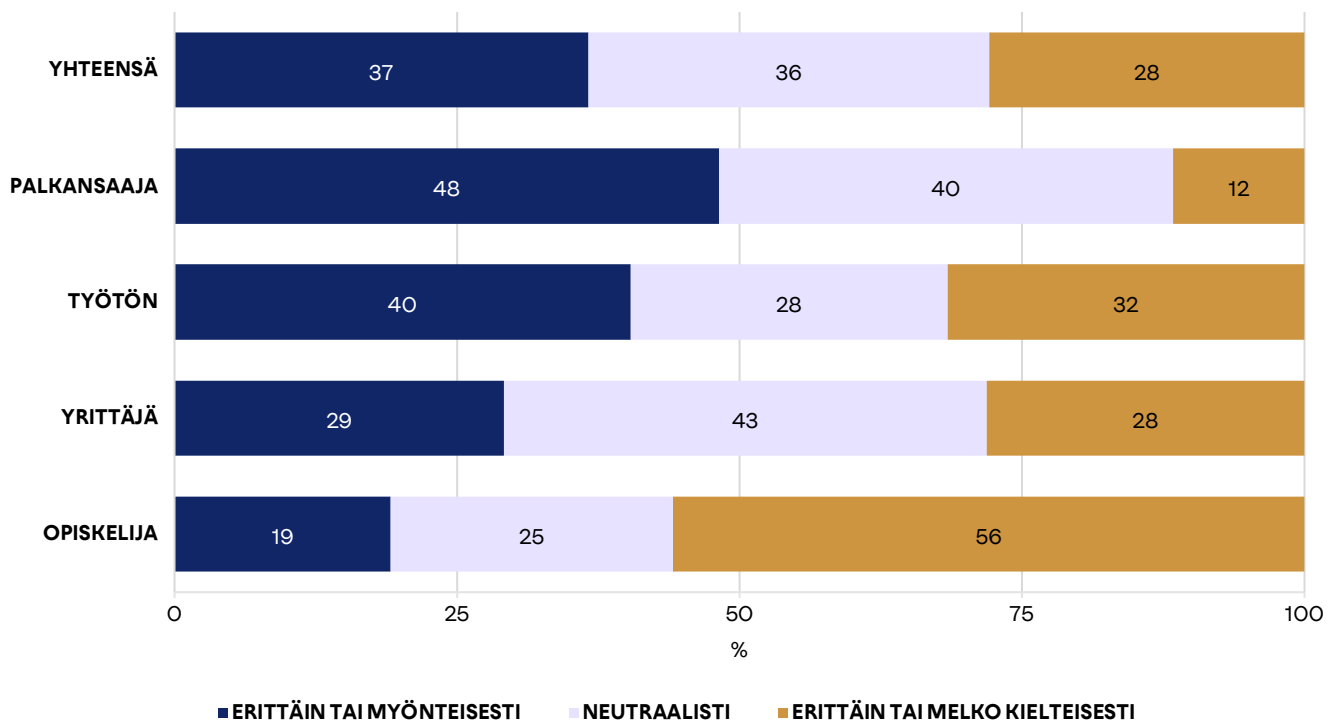
KUVIO 64

Pääasialliset syyt tekoälyn vähäiseen hyödyntämiseen muotoilualalla (Lähde: Ornamon vuoden 2026 Pulssikysely).

KUVIO 65

Muotoilijoiden yleinen suhtautuminen tekoälyteknologioiden aiheuttamiin muutoksiin muotoilualalla (Lähde: Ornamon vuoden 2026 Pulssikysely).

Kyselyn tulokset paljastavat, että muotoilijat ovat hyödyntäneet tekoälyä eniten perustason asioissa, kuten tekstin tuottamisessa ja -käsittelyssä sekä tiedonhaussa. Ideointi ja konseptointi eli ideoiden luonnostelu sekä tutkimus ja data-analytiikka ovat vasta kolmannella ja neljännellä sijalla. Periaatteessa avangardistisia sovellutuskohteita voisi olla paljon enemmän. Vaikkapa sisustussuunnittelussa tekoälyä voisi hyödyntää tilankäytön reaaliaikaisessa visualisoinnissa⁵¹ ja tyylikokeiluissa sekä tilojen ergonomian ja toiminnallisuuden optimoinnissa.⁵²

Sisustussuunnittelussa tekoälyä on mahdollista käyttää tuotehaussa ja hukkamateriaalien minimoinnissa. Myös moodboardien (eli tunnelmakollaasien) tekemistä tekoälyn avulla voitaisiin hyödyntää sisustussuunnittelussa samoin kuin graafisessa suunnittelussa, muodissa taikka erilaisten tapahtumien suunnittelussa ja markkinoinnissa.⁵³ Personointi mittakaavassa ja trendien analysointi tekoälyä hyödyntäen olisi uudentyyppinen digitaalisen markkinoinnin ja liiketoiminnan kehityssuunta samoin kuin tekoälypohjainen virtuaalinen kokeilu.⁵⁴

Digitaalisessa palvelumuotoilussa voidaan hyödyntää tekoälypohjaista käyttäjädatan analysointia kuluttaja- ja käyttäjäymmärryksen parantamisessa sekä prototyyppien generoinnissa. Prototyyppien generointi ja adaptiiviset käyttöliittymät⁵⁵ voisivat olla keskeisiä teknologioita muun muassa hyvinvointialueiden digitaalisten terveydenhuollon palvelujen palvelumuotoilussa. Ne mahdollistaisivat nykyistä asiakaslähtöisemmät, turvallisemmat, yksilöllisemmät ja nopeammat hoitopolut, jotka säästävät samalla julkisia menoja ja vähentävät henkilöstön kuormitusta.

Teollisessa muotoilussa tekoälyä voisi käyttää esimerkiksi tuotesimuloinnissa, kestäväää kehitystä edistävissä materiaali-innovaatioissa ja generatiivisessa suunnittelussa. Jälkimmäisessä tapauksessa suunnittelija antaa tuotteelle (kone, laite, yms.) tarvittavat vaatimukset (lähtöparametrit) ja tekoälyohjelmisto tarjoaa niiden pohjalta toimivia ratkaisumalleja. Luonnollisesti tekoäly on hyödyllinen monissa graafisen suunnittelun perustehtävissä, kuten kuvankäsittelyssä, kuvakäsikirjoitusten teossa, blogien sekä some -julkaisujen luonnissa ja tuottamisessa.

Vuoden 2026 kyselyssä ei tosin tiedusteltu tarkemmin tekoälyteknologioiden nykyisistä käyttökohteista. Yleisellä tasolla yli 70 prosenttia vastaajista totesi, että tekoälystä on tulossa muotoilijoille tärkeä työkalu, joskin se lisää samalla tehok-

⁵¹ Instant Staging, valaistuksen ja materiaalien simulointi, joiden avulla tyhjiin tai kalustamattomiin asuntojen kuviin lisätään tekoälypohjaisesti huonekaluja, valaisimia ja muuta sisustusta

⁵² Kalustesuunnittelu, huonejärjestys, kulkureittien suunnittelu, yms.

⁵³ Moodboardien tekemistä voidaan luonnehtia visuaaliseksi prosessiksi, jossa kerätään yhteen kuvia, värejä, tekstuureja, tekstejä ja materiaaleja. Sen tarkoituksena on havainnollistaa projektin, kuten sisustuksen, muodin, brändin tai muun luovan työn, haluttua tunnelmaa, tyyliä ja väriä.

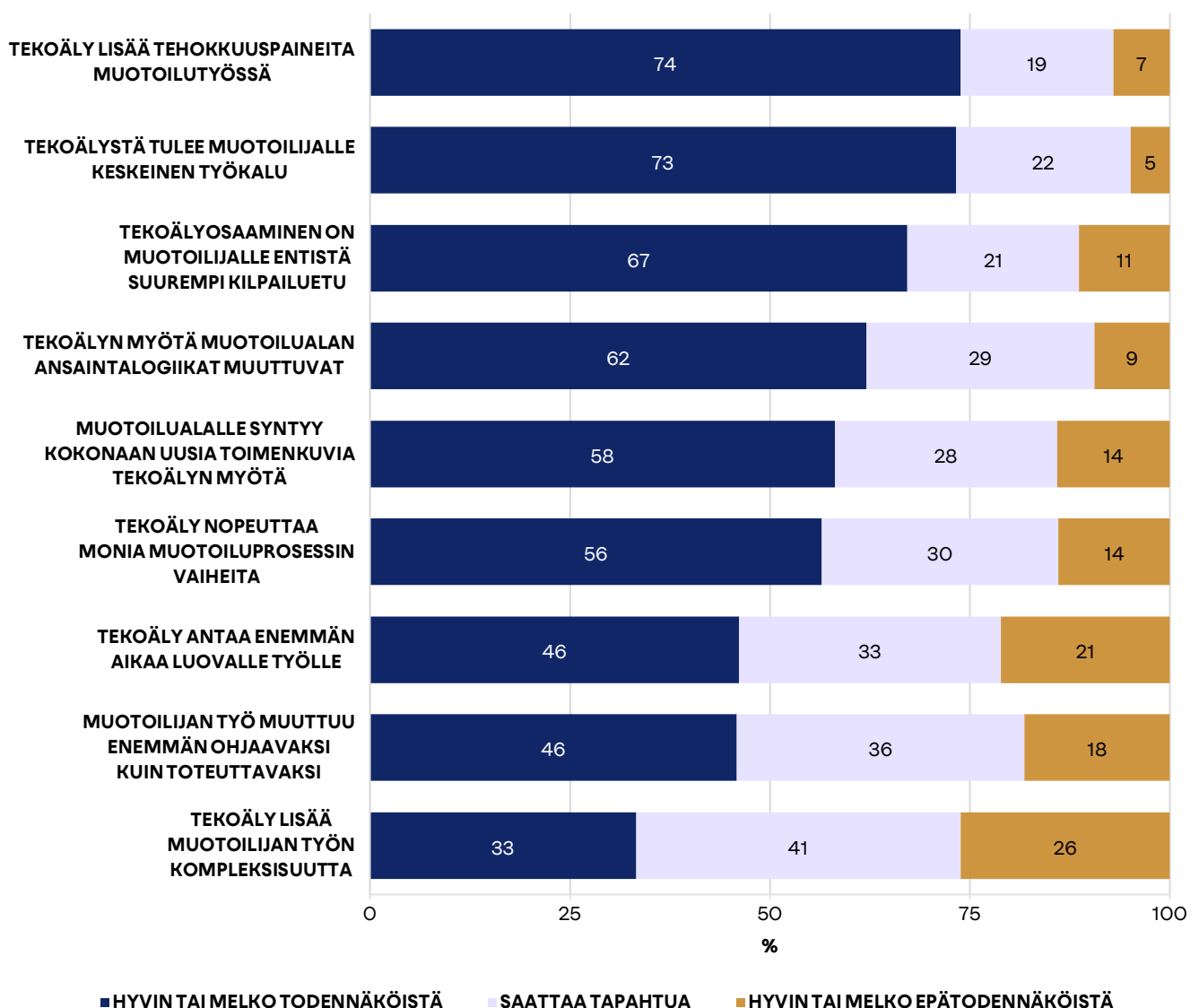
⁵⁴ Tällä tarkoitetaan asiakaskokemuksen ja -käyttäytymisen analysointia keinotodellisuudessa.

⁵⁵ Adaptiivisten käyttöliittymien hyödyntäminen digitaalisessa palvelumuotoilussa tarkoittaa järjestelmien suunnittelua, jotka muokkaavat sisältöään, rakennettaan tai toiminnallisuuttaan dynaamisesti käyttäjän tarpeiden, käyttäytymisen tai asiayhteyden mukaan.

kuuspaineita työssä. Lisäksi yli 60 prosenttia vastaajista arvioi, että muotoilualan ansaintalogiikat muuttuvat ja tekoälyosaamisesta tulee muotoilijalle nykyistä suurempi kilpailuetu. Toisin sanoen tekoäly ei välttämättä korvaa muotoilijaa, mutta tekoälyä käyttävä muotoilija korvaa muotoilijan, jos ei sitä käytä.

Kyselyn mukaan tekoäly tehostaa monia muotoiluprosessin vaiheita, kun tekoäly nopeuttaa suunnittelukohteiden ideointia ja luonnosvaiheita sekä mahdollistaa massiiviset kokeilut lyhyessä ajassa. Samalla muotoilualalle syntyy kokonaan uusia toimenkuvia tekoälyn myötä tai työtehtävät muuttuvat, kun työ painottuu muotoilu kohteen parametrien (reunaehtojen) määrittelyyn, ohjaamiseen, kuratointiin ja strategiseen päätöksentekoon. Toisaalta eettisen valvontatyön ja kopiointin ennaltaehkäisyn merkitys kasvaa.

KUVIO 66 Näkemyksiä tekoälyteknologioiden aiheuttamista työnkuvan todennäköisistä muutoksista muotoilualalla, prosenttia vastaajista (Lähde: Ornamon vuoden 2026 Pulssikysely).

Samanaikaisesti, kun muotoilualan työkuvat muuttuvat, mikä voi parhaassa tapauksessa tehostaa suunnittelutyötä ja antaa enemmän aikaa luovalle suunnittelulle ja nopeuttaa luonnostyövaiheita, sisältyy tekoälyteknologioiden kehittymiseen muotoilijoiden mukaan monia haasteita. Ensinnäkin yli 80 prosenttia Ornamon kyselyyn vastanneista ilmoitti, että tekoälyn käyttö vaatii valtavasti laskentatehoa ja sähköenergiaa, mikä on ristiriidassa kestäväen kehityksen kanssa. Myös Suomen energia- ja datakeskusinvestoinnit ovat osin tämän kehityksen tulosta.

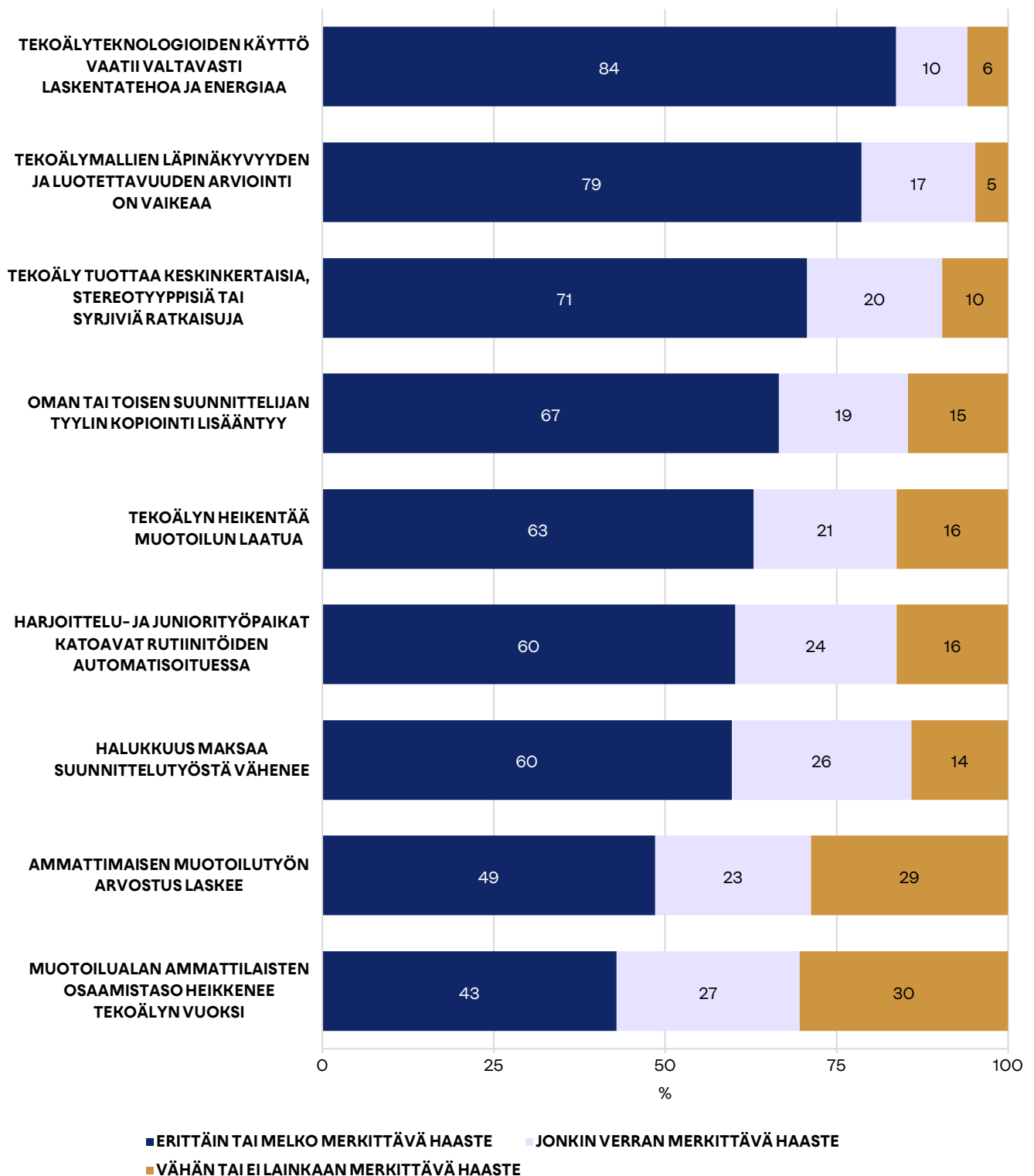
Lisäksi yli 70 prosenttia kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että tekoälymallien läpinäkyvyyden ja luotettavuuden arviointi voi vaikeutua. Lisäksi tekoäly voi tuottaa keskinkertaisia, stereotyyppisiä tai syrjiviä ratkaisuja. Pelkona on, että kopiointi lisääntyy samalla, kun tekijänoikeuksien, mallien, patenttien, tavaramerkkien ja liikesalaisuuksien suojaus ja juridinen valvonta vaikeutuu. Sitä, että muotoilijoiden kehittämää ratkaisuja tai tyyliä yms. hyödynnetään tekoälyä kouluttamiseen ilman teoksen haltijan lupaa tai rahallista korvausta, on miltei mahdollonta valvoa.

Asiantuntijat ovat jonkin verran eri mieltä siitä, vähentääkö tekoälyn käytön yleistyminen ja kehittyminen kokonaisuudessaan ihmistarvetta vai nouseeko ihmistyön merkitys suurempaan arvostukseen, kun tehdään luovaa suunnittelua tai sisältötuotantoa, joka luo uutta arvonlisäystä. Työpaikat rutiiniluonteisissa tehtävissä tulevat todennäköisesti vähenemään ja myös osa suunnittelutyöstä voi kadota tai muuttaa muotoaan, sillä tekoälyn hyödyntäminen oikein ja tehokkaasti edellyttää uudenlaisten työskentelytapojen oppimista ja omaksumista.

Tekoälyteknologioiden kehitys voi johtaa siihen, että asiakasorganisaatiot alkavat tuottaa muotoilua enemmän itse. Silloin muotoilualan erikoistuneilta yrityksiltä hankittujen palvelujen kysyntä pienenee. Uhkakuviin kuuluu, että asiakkaiden halukkuus maksaa luovasta suunnittelusta vähenee, ammattimaisen muotoilutyön arvostus katoaa ja tekoälyn avustuksella luotujen tuotosten laadullinen taso heikkenee. Harjoittelutyö- ja juniorityöpaikat opiskelijoilta saattavat myös supistua, kun rutiinityöt katoavat tekoälyn aiheuttaman automatisoinnin myötä.

KUVIO 67

Näkemyksiä tekoälyteknologioiden aiheuttamista tulevaisuuden haasteista muotoilualalla, prosenttia vastaajista (Lähde: Ornamon vuoden 2026 Pulssikysely).

Yhteenveto

Pääosa muotoilualan palkansaajista naisia on 78 prosenttia, miehiä on 19 prosenttia ja muita kolme prosenttia. Yleisiä ammattinimikkeitä ovat sisustusarkkitehti, palvelumuotoilija ja digitaalinen muotoilija. Heitä oli yli 50 prosenttia Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista. Kolmella neljäsosalla oli vakituinen kokoaikatyö, mikä on enemmän kuin Suomessa palkansaajista keskimäärin.

Alan palkansaajista 71 prosenttia toimi yksityisissä yrityksissä tai yleishyödyllisissä yhteisöissä (säätiöt, yms.) vuonna 2026. Julkisyhteisöissä (paikallishallinto, valtio, korkeakoulut) heistä työllistyi 29 prosenttia. Huomionarvoista on, että vähintään 50 henkilön työorganisaatioiden osuus alan työllisyydestä oli 71 prosenttia, vaikka esimerkiksi tämänkokoisia yrityksiä on alle prosentti Suomen yrityksistä.

Tarkempi toimialakohtainen tarkastelu osoittaa, että 15 prosenttia alan palkansaajista työllistyi korkeakouluissa ja yksitoista prosenttia julkishallinnossa. Seuraavaksi tärkeimpiä työnantajia ovat teknologiateollisuus sekä insinööri- ja arkkitehtitoimistot, joiden jälkeen tulevat ITC-ala ja sisustusarkkitehtitoimistot. Varsinaisissa muotoilutoimistoissa toimi vain neljä prosenttia alan palkansaajista.

LÄHES 40 PROSENTTIA KOKEE EPÄVARMUUTTA TYÖPAIKASTAAN

Ornamon kyselystä ilmenee, että muotoilualan palkansaajista (ml. lomautetut) 62 prosenttia piti alkuvuonna 2026 työpaikkansa säilymistä varmana tai melko varmana. Epävarmuutta työpaikkansa säilymisestä kokee 38 prosenttia vastaajista. Heidän osuutensa on ollut nousussa vuodesta 2022 lukien, mikä on linjassa nykyisen Suomen sumean tai epävarman yleisen taloustilanteen kanssa.

Palkansaajista myös 34 prosenttia ilmoitti, että henkilöstöä oli vähennetty heidän työpaikoillaan. Henkilöstön lisäyksestä ilmoitti 29 prosenttia, joten henkilöstön määrän muutoksen saldoluku oli miinus viisi. Henkilöstön lisäyksestä ilmoittaneiden palkansaajien osuus oli vielä vuosina 2021–22 suurempi kuin vähenemisestä ilmoittaneiden osuus. Sitten kehitys on kääntynyt päinvastaiseksi.

Muotoiluala ei ole säästynyt myöskään sopeutustoimilta. Yleisimpiä sopeuttamistoimia ovat lomautukset, joita on tehty 15 prosentissa työpaikkoja. Vapaaehtoisia palkattomia vapaita on toteutettu 14 prosentissa ja työtehtävien muutoksia on tehty 13 prosentissa työpaikkoja. Järeämpiä sopeuttamis- ja säästötoimenpiteitä ovat irtisanomiset, joiden kohteeksi on joutunut joka kymmenes työpaikka.

TYÖTTÖMIEN TYÖMARKKINATILANNE YHÄ ANKEA

Ornamon kyselyyn osallistuneista työttömiä työnhakijoita oli kymmenen prosenttia. Lähtään työttömät ovat keskimääräistä nuorempia, sillä lähes 60 prosenttia heistä oli alle 40-vuotiaita. Heidän työuransa pituus on myös keskimääräistä lyhyempi, sillä miltei 50 prosenttia oli ollut työelämässä alle kuusi vuotta. Työttömistä yli vuoden työtä hakeneita pitkäaikaistyöttömiä oli lähes 40 prosenttia.

Runsaat 50 prosenttia työttömistä pitää työllistymismahdollisuuksiaan melko tai erittäin epätodennäköisinä kuluvan vuoden aikana. Tosin tilanne on kohentunut edellisvuoteen verrattuna. Silloin työllistymistään piti epätodennäköisenä yli 60 prosenttia vastanneista. Työttömyysturvan piirissä työttömistä oli 83 prosenttia. Heistä 39 prosenttiyksikköä sai työttömyyskassalta ansiosidonnaista päivärahaa.

PALKOISSA SELVÄÄ NOUSUA VAJAALLA NELJÄNNEKSELLÄ

Alan palkansaajien kuukausiansioiden keskiarvo oli 4 641 euroa ja mediaani 4 500 euroa alkuvuonna 2026. Noin 38 prosenttia ansaitsi yli 5 000 euroa, 32 prosenttia 4 000–4 999 euroa ja 30 prosenttia alle 4 000 euroa kuukaudessa. Palkkataso on parempi kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla Suomessa keskimäärin mutta on heikompi kuin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla.

Ammattinimikkeittäin tarkasteluna parhaimpiin yli 5 000 euron mediaanikuukausiansioihin yltävät johtajat, digitaaliset suunnittelijat, strategiset ja liiketoimintamuotoilijat ja opettajat. Palkkahaitarin alapäättä ovat muotoilijat, joiden mediaanikuukausiansiot ovat alle 3 500 euroa. Myös teollisten muotoilijoiden, sisustusarkkitehtien ja asiantuntijoiden palkat ovat alan mediaaniansioita matalampia.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että palkat olivat pysyneet lähes ennallaan 73 prosentilla muotoilualan palkansaajista vuonna 2025. Ansiot ovat kohonneet 23 prosentilla ja ne ovat alentuneet vain neljällä prosentilla palkansaajista. Palkkojen nousun takana ovat tavallisesti työmarkkinasopimusten mukaiset yleiskorotukset ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen pohjautuvat korotukset.

Toisaalta vuosina 2025–26 palkkojen nousu perustui aiempaa enemmän uuteen asemaan tai tehtävään saman työnantajan palveluksessa ja työn vaativuuden arviointiin. Palkat eivät ole nousseet enää yhtä paljon työpaikan vaihdosten yhteydessä. Tämä on merkki siitä, että työpaikkojen vaihtuvuus on vähentynyt Suomen kroonisesti heikentyneen taloudellisen ja työllisyystilanteen myötä.

ALLE PUOLET TYYTYVÄISIÄ ANSIOTASOONSA

Ornamon kyselyn mukaan 48 prosenttia alan palkansaajista oli tyytyväisiä ansiotasoonsa. Sitä vastoin 51 prosenttia ilmoitti, että ansiotaso oli joko hieman tai aivan liian pieni työtehtäviin nähden. Naiset ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat keskimäärin tyytyväisempiä

ansiotasoonsa kuin miehet ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet palkansaajat.

Käytännössä henkilöt, jotka ovat tyytyväisiä ansiotasoonsa siten, että palkka on samalla oikeassa suhteessa työmäärään, ansaitsivat keskiarvopalkalla arvioituna 5 011 euroa ja mediaanipalkalla mitattuna 4 900 euroa kuukaudessa. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden täydellinen palkkatyytyväisyys on 700 euroa korkeampi kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla.

YRITTÄJÄTOIMINTA PÄÄOSIN YKSINYRITTÄJYYTTÄ

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista 19 prosenttia oli yrittäjiä. Heistä 34 prosenttia oli elinkeinonharjoittajia. 50 prosenttia yrittäjistä toimi osakeyhtiöissä, viisi prosenttia henkilöyhtiöissä ja yksi prosenttia osuuskunnissa. Yksi toista prosenttia oli verokortilla ilman y-tunnusta toimivia freelancereita. Noin 71 prosenttia oli yksinyrittäjiä. Vain 29 prosenttia työllisti vähintään kaksi henkilöä.

Näkemystä yritysten pienestä keskimääräisestä vahvistaa yritysten liikevaihdon suuruus, sillä 40 prosenttia kyselyyn vastanneista kertoi liikevaihdon jääneen alle 20 000 euroon vuonna 2025. Vain 45 prosentilla liikevaihto ylitti 50 000 euroa. Oikeastaan tämän kokoinen yritys voisi työllistää yhden henkilön kokopäiväisesti ja antaa henkilölle riittävän toimeentulon ja sosiaaliturvan.

Kyselyjen mukaan toimeksiantojen määrä jäi lähes joka toisella yrittäjällä alle kymmeneen vuonna 2025. Vajaalla kolmanneksella toimeksiantojen määrä oli 10–29 ja myös vain viidenneksellä se nousi vähintään 30 toimeksiantoon. Työtuntien laskutushaarukka on lakea, sillä se oli alle 50 euroa tunnissa 19 prosentilla ja yli sata euroa 19 prosentilla yrittäjistä.

Ornamon vuoden 2026 kyselyn mukaan vain 29 prosenttia yrittäjistä oli melko tai erittäin tyytyväisiä omaan työtilanteeseensa. Lisäksi palkkiotasoonsa melko ja erittäin tyytyväisiä oli vain 21 prosenttia. Huomionarvoista on suuri tyytymättömyiden määrä, sillä 41 prosenttia kyselyyn vastanneista oli työtilanteeseensa tyytymättömiä alkuvuonna 2026. Palkkiotasoonsa tyytymättömiä oli 48 prosenttia

Osalla yrittäjistä heikko työtilanne tai alhainen palkkiotaso on johtanut siihen, että sivutulojen hankkiminen on välttämätöntä. Samasta asiasta kertoo se, että ainoastaan 61 prosenttia Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastanneista yrittäjistä koki yritystoimintansa olevan vakaalla pohjalla. Noin 39 prosenttia ilmoitti, että yritystoiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen on mahdollista tai todennäköistä.

LÄHITULEVAISUUDEN ODOTUKSET MYÖNTEISIÄ

Käytännössä kyselyyn vastanneista yrittäjistä vain 31 prosenttia ilmoitti, että liikevaihto oli kasvanut vuonna 2025. Liikevaihdon laskusta ilmoitti 42 prosenttia, joten liikevaihdon kasvun saldoluvuksi tuli miinus 11 prosenttia. Myös kannatta-

vuoden, vakavaraisuuden, henkilöstön määrän ja tilauskannan osalta vuoden 2025 kehitystä kuvaavat saldoluvut olivat valitettavasti negatiivisia.

Odotukset vuoden 2026 kehityksestä ovat puolestaan optimistisempia, sillä 45 prosenttia kyselyyn vastanneista uskoo liikevaihdon lisääntyvän vuoteen 2025 verrattuna ja vain 27 prosenttia arvioi liikevaihdon vähenevän. Kannattavuuden parantumista ennakoi 39 prosenttia ja heikkenemistä 30 prosenttia. Siten molemmien muuttujien osalta odotusten saldoluvut olivat plusmerkkisiä.

Optimismi vahvistuu, kun tarkastellaan yleisiä kysyntä- ja suhdannenäkymiä. Yrittäjistä tosin vain 28 prosenttia uskoo kysyntä- ja suhdannenäkymien paranevan jo kuluvan vuoden aikana, mutta kolmen vuoden aikaperspektiivillä kysyntä- ja suhdannenäkymien paranemiseen luottaa 52 prosenttia vastanneista. Siten suhdanteiden kohenemista osoittava saldoluku nousee plusmerkkiseksi.

KOLMANNEKSELLA PALKANSAAJISTA JA YRITTÄJISTÄ SIVUTOIMIA

Palkansaaajista ja yrittäjistä 30 prosenttia työskenteli toissijaisesti toisen työnantajan palveluksessa, yrittäjänä tai freelancerina alkuvuonna 2026. Sivutöissä on kyse mahdollisuus- ja pakkoyrittäjyyden yhdistelmästä, mikä vähentää toimeentulon epävarmuutta. Kyse voi olla myös harrastuksesta, joka tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa ammatillisia intohimoja, ylläpitää osaamista tai kokeilla itsenäistä yrittäjyyttä.

Noin 78 prosenttia kaikista sivutöistä ilmoittaneista palkansaaajista ja yrittäjistä harjoittaa toimintaa yritysmuotoisesti tai freelancerina (kevytyrittäjänä) ilman yritysmuotoa. Freelancer -toiminta on helppo aloittaa, keskeyttää ja lopettaa verrattuna varsinkin osakeyhtiömuotoiseen toimintaan. Hallinnollinen työ on myös vähäistä, kun siitä huolehtii ulkopuolinen laskutuspalveluyritys.

Sivutoimisena hankitut tulot ovat paljon tärkeimpiä yrittäjille kuin palkansaaajille. Palkansaaajista vain seitsemällä prosentilla sivutöistä saadut tulot muodostavat vähintään viidenneksen kokonaistuloista. Yrittäjien osalta osuus oli yli 60 prosenttia. Etenkin palkansaaajille YEL-vakuuttamisen työtulon alaraja on sivutoimisessa yritystoimisessa yksi rajapyykki, mikä voi estää myynnin kasvattamista.

OPISKELIJOISSA PALJON TOISTA KORKEAKOULUTUTKINTOA SUORITTAVIA

Ornamon vuoden 2026 kyselyyn vastasi 138 opiskelijaa. Heistä oli naisia 76 prosenttia, miehiä 15 prosenttia ja muita yhdeksän prosenttia. Opiskelijoista 65 prosenttia opiskeli alempaa korkeakoulututkintoa. Ylempää korkeakoulututkintoa opiskeli 34 prosenttia ja muuta tutkintoa yksi prosentti. Opiskelijoista 83 prosenttia oli suomalaistaustaisia, 16 prosenttia ulkomaalaisia ja yksi prosentti tuntemattomia

Opiskelijoista 59 prosenttia opiskeli ensimmäistä alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa Heillä oli takanaan ylioppilas- tai toisen asteen ammatillinen tut-

kinto. Opiskelijoita, joilla oli ennestään suoritettuna vähintään yksi korkeakoulututkinto, oli 41 prosenttia. Heistä 32 prosenttiyksiköllä oli pohjakoulutuksena alempi korkeakoulututkinto ja yhdeksällä prosenttiyksiköllä ylempi korkeakoulututkinto.

OPISKELIJOIDEN TYÖLLISYYSNÄKEMÄT VAISUJA

Vain 40 prosenttia opiskelijoista ilmoitti, että opinnot valmistavat melko tai erittäin hyvin työelämäään. Yhtä moni totesi, että opinnot vastaavat jossain määrin työelämän vaatimukset. Sen sijaan lähes viidennes kertoi, että opinnot tukevat työelämän vaatimuksia heikosti tai ei ollenkaan. Siksi opiskelijat korostavat työsaippimisen merkitystä sekä korkeakoulujen ja yritysten välistä yhteistyötä opintojen aikana.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että arviolta 69 prosenttia kyselyihin vastanneista opiskelijoista on kokenut, että yleinen työmarkkinatilanne on heidän koulutusallallaan erittäin tai melko heikko. Alempaa korkeakoulututkintoa suorittavista 63 prosenttia piti työmarkkinatilannettaan heikkona, mutta ylempää tutkintoa suorittavista tätä mieltä oli peräti 78 prosenttia opiskelijoista.

VASTUULLISUUSOSAAMINEN VAIHTELEE MUOTOILUALALLA

Yhteensä 72 prosenttia kyselyyn vastanneista palkansaajista ja yrittäjistä (ml. työttömät) ilmoittivat, että vastuullisuusosaaminen on erittäin tai melko tärkeä osa muotoilijan ammattitaitoa. Lisäksi 71 prosenttia muotoilualan palkansaajista ja yrittäjistä kertoi, että he pystyvät hyödyntämään työssään paljon tai ainakin jossain määrin vastuullisuusosaamista ja kestävyiden erilaisia näkökulmia.

Muotoilualan ammattilaisten vastuullisuusosaaminen on parhainta yhdenvertaisuuden, inklusion ja saavutettavuuden, kiertotalouden periaatteiden osaamisen sekä fasilitoinnin ja yhteistyön yhteiskehittämisen puolella. Eniten parannettavaa on vastuullisuussääntelyn ymmärryksessä, elinkaariajattelussa ja -laskennassa, arvoketjuymmärryksessä sekä erilaisten mittareiden ja tietomateriaalien hyödyntämisessä.

Vastuullisuusosaaminen parempaa alan palkansaajilla kuin yrittäjillä. Varsinaisesti vain 38 prosenttia muotoilualan yrityksistä ja yrittäjistä on laatinut vastuullisuusstrategian. Lisäksi vain neljäsosa yrityksistä ja yrittäjistä noudattaa alakoh-
taisia tai tuotekohtaisia standardeja, sitoumuksia ja sertifikaatteja. Vastuullisuussääntely ei ole myöskään pääosalle yrityksille lainkaan tärkeää eikä edes tutua.

TEKOÄLYÄ HYÖDYNNETÄÄN JA PELÄTÄÄN

Ornamon vuoden 2026 kyselyn mukaan muotoilualan ammattilaisista lähes 40 prosenttia hyödyntää tekoälyä jatkuvasti tai melko paljon työssään tai muussa ammatillisessa yhteydessä. Osuus on selvästi suurempaa palkansaajien kuin alan

opiskelijoiden ja yrittäjien kohdalla. Noin 45 prosenttia opiskelijoista ja yrittäjistä käyttää harvoin tai ei lainkaan tekoälyä.

Tekoälyteknologioiden vähäinen käyttö johtuu pääasiassa siitä, että tekoälylle ei ole ollut toistaiseksi tarvetta tai siitä ei ole ollut hyötyä. Toinen lähes yhtä tärkeä syy on tekoälykriittisyys ja eettiset syyt. Edellä mainittua näkemystä vahvistaa se, että 28 prosenttia kyselyyn vastanneista suhtautuu erittäin tai melko kielteisesti tekoälyn aiheuttamiin muutoksiin muotoilualalla.

Vuoden 2026 kyselyssä ei tiedusteltu tarkemmin tekoälyteknologioiden nykyisistä käyttökohteista. Yleisellä tasolla yli 70 prosenttia vastaajista totesi, että tekoälystä on tulossa muotoilijoille tärkeä työkalu, joskin se lisää tehokkuuspaineita työssä. Lisäksi yli 60 prosenttia vastaajista arvioi, että alan ansaintalogiikat muuttuvat ja tekoälyosaamisesta tulee muotoilijalle nykyistä suurempi kilpailuetu.

Kyselyn mukaan tekoäly tehostaa monia muotoiluprosessin vaiheita, kun tekoäly nopeuttaa suunnittelukohteiden ideointia ja luonnosvaiheita sekä mahdollistaa massiiviset kokeilut lyhyessä ajassa. Samalla muotoilualalle syntyy kokonaan uusia toimenkuvia tekoälyn myötä tai työtehtävät muuttuvat. Toisaalta eettisen valvontatyön ja kopioinnin ennaltaehkäisyn merkitys kasvaa.

Keskeisenä pelkona onkin, että kopiointi lisääntyy samalla, kun tekijänoikeuksien, mallien, patenttien, tavaramerkkien ja liikesalaisuuksien suojaus ja juridinen valvonta vaikeutuu. Sitä, että muotoilijoiden kehittämia ratkaisuja tai tyyliä yms. hyödynnetään tekoälyä kouluttamiseen ilman teoksen haltijan lupaa tai rahallista korvausta, voi olla käytännössä miltei mahdotonta valvoa.

Lähteitä

ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskus KEHÄ: Työvälistilasto helmikuu 2026. (www.keha-keskus.fi)

Ornamo ry: Design Pulssi 2025, Raportti muotoilualan työmarkkinoista ja suhdannenäkymistä, Helsinki 2025. (www.ornamo.fi)

Ornamo ry: Yrityskatsaus 2024, Raportti muotoilualan yritysten lähiajan suhdanneodotuksista, yritystoiminnan laajuudesta, yritysten toiminnan kehittämisen osa-alueista ja yritysvastuullisuudesta, Helsinki 2024.

Ornamo ry: Vuoden 2026 Pulssikyselyn pohjamateriaali.

Lith, Pekka: Yrityskatsaus 2026, Tilastollinen raportti Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:lle Suomen yritysraenteesta, yrityskannan uudistumisesta ja viennityrityksistä, Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith, Vantaa 2026.

Tilastokeskus: Tekoälyn käyttö yrityksissä 2025, tiedote 27/11/2025, Helsinki 2025. (www.stat.fi)

Tilastokeskus: Toimialaluokitus 2008, käsikirjoja 4, Helsinki 2008.

Tilastokeskus: Työvoimatutkimuksen tilastot, palkkarakennetilastot, alueellinen yritystoimintatilasto ja yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto.

Tilastokeskus: Työvoimatutkimus helmikuu 2026, tiedote 24/03/2026, Helsinki 2026.